

**PROJEKT STRATEGII ROZWOJU
GMINY KRZESZÓW**

2023 - 2030

Spis treści

1.	Strategia w skrócie.....	4
2.	Jak pracowaliśmy nad Strategią Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030	5
3.	Trendy globalne	7
4.	Kontekst zewnętrzny	9
5.	Diagnoza Gminy Krzeszów	12
5.1	Położenie geograficzne i administracyjne.....	12
5.2	Strefa społeczna	16
5.2.1	Sytuacja demograficzna.....	16
5.2.2	Edukacja i wychowanie.....	25
5.2.3	Ochrona zdrowia	29
5.2.4	Pomoc społeczna	30
5.2.5	Kultura i sport	36
5.2.6	Aktywność obywatelska	40
5.2.7	Bezpieczeństwo publiczne	43
5.3	Strefa gospodarcza.....	45
5.3.1	Rynek pracy i bezrobocie.....	45
5.3.2	Przedsiębiorczość i rolnictwo	51
5.3.3	Turystyka	60
5.3.4	Gospodarka finansowa	65
5.4	Strefa Przestrzenna	72
5.4.1	Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody	72
5.4.2	Dziedzictwo kulturowe	83
5.4.3	Planowanie przestrzenne	86
5.4.4	Mieszkalnictwo	88
5.4.5	Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami komunalnymi	91
6.	Gmina w oczach mieszkańców	105
7.	Wnioski z diagnozy	112
7.1.	Obszar społeczny.....	113
7.2.	Obszar gospodarczy	115
7.3.	Obszar przestrzenno-środowiskowy	117
7.4.	Analiza SWOT	118
7.5.	Główne problemy w obszarach Strategii	122
7.6.	Wyzwania	123

8. Plan operacyjny strategii rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Gminy	124
8.1 Misja i wizja.....	124
8.2 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	126
9. Wieloletni Plan inwestycyjny.....	142
10. Kształtowanie przestrzeni Gminy oraz obszary strategicznej interwencji.....	149
10.1. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	149
10.2. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy.....	153
10.3. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.....	159
11. System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	169
11.1. System realizacji strategii.....	169
11.2 Wdrażanie Strategii.....	171
11.3 System monitorowania i ewaluacji Strategii.....	173
11.4 Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii	174
11.5 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	175
12 . Ramy finansowe oraz źródła finansowania	177
Spis tabel	181
Spis map	184
Spis wykresów	186

STRATEGIA W SKRÓCIE

Strategia rozwoju gminy jest zestawieniem celów, potrzeb i sposobów ich zaspokojenia. Jest podręcznikiem dla mieszkańców, inwestorów, ale przede wszystkim pracowników urzędu i radnych. Każdy, kto sięgnie po ten dokument wie, do czego Gmina Krzeszów dąży, w czym chce być najlepsza i jakie są jej priorytety rozwoju.

Podstawą prawną uchwalenia Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 jest ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40). Zgodnie z art. 10e ust. 1 te same ustawy gmina może opracować strategię rozwoju gminy, natomiast art. 10f ust. 2 określa, że projekt strategii opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii, dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa.

JAK PRACOWALIŚMY NAD STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY KRZESZÓW NA LATA 2023-2030

Strategia została oparta o dane statystyczne (część diagnostyczna), jednak kluczową rolę w wytyczeniu przyszłości gminy Krzeszów odegrali mieszkańcy, radni i urzędnicy. Ich opinie i wizje rozwoju pozyskane podczas spotkań i badań ankietowych były podstawą do prac nad niniejszą Strategią.

Wizja gminy Krzeszów do 2030 r.

- spotkania z pracownikami urzędu,
- spotkania z radnymi gminy,
- ankieta,

Diagnoza barier i potencjałów

- analiza danych statystycznych,
- analiza dokumentów planistycznych,
- ankieta,
- analiza SWOT

Cele strategiczne

- ankiety,
- analiza SWOT
- spotkania,

Projekt strategii Rozwoju Gminy Krzeszów

- zgłaszanie uwag,
- spotkania,

TRENDY GLOBALNE

Na dynamikę rozwoju oraz zachodzące zmiany w gminie Krzeszów, oprócz lokalnych uwarunkowań, problemów i potencjałów wpływają również globalne lub krajowe trendy. Poniżej przedstawiono kilka najważniejszych trendów determinujących obrany kierunek rozwoju gminy.

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Do 2050 roku co trzeci Europejczyk będzie miał ponad 60 lat. Średnia długość naszego życia rośnie, jednocześnie spada wskaźnik urodzeń. Rosnąca liczba osób starszych w społeczeństwie wpływa na funkcjonowanie gmin, a także na liczbę miejsc pracy oraz rodzaj produktów. Powoduje to również szereg konsekwencji gospodarczych – coraz mniej osób będzie płaciło podatki jako osoby aktywne zawodowo, rośnie obciążenie systemu ochrony zdrowia, a jednocześnie coraz więcej osób będzie potrzebowało wsparcia państwa w postaci emerytury czy renty. W tym kontekście bardzo istotne jest takie strategiczne zarządzanie gminą, które będzie

dążyć do zwiększania liczby i odsetka osób aktywnych zawodowo. Wygrywać będą te gminy, które skutecznie utrzymają obecnych i przyciągną nowych mieszkańców.

ZMIANY KLIMATU I CZYSTSZA ENERGIA

Postępujące zmiany klimatyczne wymagają - zarówno od administracji, biznesu, jak i mieszkańców, radykalnych zmian na poziomie działań systemowych i jednostkowych. Rosnąca świadomość energetyczna i ekologiczna sprawiają, że rynek i zainteresowanie zielonymi źródłami energii stale wzrasta, również wśród mieszkańców gminy Krzeszów. Unia Europejska, poszczególne kraje oraz firmy za swój długofalowy cel stawiają sobie zeroemisyjność i neutralność klimatyczną. Nie jest tajemnicą, że bardzo duży wpływ na rozwój wszystkich regionów będzie miała jedna z kluczowych dla Komisji Europejskiej strategii rozwoju - Europejski Zielony Ład. Ta nowa polityka UE dotyczy wszystkich sektorów gospodarki, w szczególności transportu, energii, rolnictwa, obiektów budowlanych i przemysłu. Stawienie czoła zmianom klimatycznym i odpowiednie wykorzystanie narzędzi, które oferowane są na szczeblu krajowym i europejskim dają szansę na to, by zwiększyć odporność gminy Krzeszów na zmiany klimatu i zmniejszyć wpływ gminy na pogarszanie się stanu środowiska.

SIECIOWANIE USŁUG

Idea konwergencji i łączenia produktów i usług oraz współpracy wielu, czasami zaskakujących podmiotów, nie jest nowa, ale zaczyna nabierać rozpędu. Rośnie multifunkcjonalność, zarówno miejsc (przestrzeni publicznych, budynków użyteczności publicznej), jak i produktów czy usług tak, aby odpowiedzieć na jak najwięcej potrzeb konsumentów. Przejawiać się może w tworzeniu produktów sieciowych w gminie Krzeszów, integracji środków transportu, pakietowaniu usług, np. turystycznych, hotelarskich, gastronomicznych oraz bardzo szerokiej współpracy pomiędzy podmiotami różnych branż. Takie podejście stwarza warunki do kompleksowej obsługi odwiedzających gminę turystów.

LOKALNOŚĆ

Jako przeciwieństwo postępującej globalizacji, lokalność jest synonimem tego co bardziej autentyczne, wartościowe i o lepszej jakości. Swoje odzwierciedlenie znajduje zarówno w coraz powszechniejszym wsparciu lokalnych przedsiębiorców i wytwórców żywności, kultywowaniu tradycji i kultury oraz mocniejszym skupieniu uwagi na najbliższym otoczeniu. Trend ten w gminie Krzeszów przejawia się przede wszystkim w działalności lokalnych stowarzyszeń i organizacji społecznych w zakresie kultury i zachowania tożsamości lokalnej, co znacząco wpływa na zacieśnienie więzi sąsiedzkich i budowę odpowiedzialnego, aktywnego społeczeństwa w gminie.

KONTEKST ZEWNĘTRZNY

Na prowadzenie polityki rozwoju w gminie Krzeszów, oprócz wewnętrznie obowiązujących polityk i aktów prawa miejscowego wpływają również ustalenia i polityki na poziomie regionalnym i krajowym. Najważniejszymi dokumentami strategicznymi, które oddziałują na działania podejmowane w gminie Krzeszów są:

- Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 (SRWP 2030),
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).

Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030 organizuje działania samorządu województwa, wskazując najważniejsze wyzwania rozwojowe dla regionu. Zawiera katalog priorytetów oraz kierunków działań, które określają, jak doprowadzić do spójnego

i zrównoważonego rozwoju województwa. Aby realizować kierunki założone w Strategii, zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji. Spośród wymienionych w SRWP 2030 priorytetów w poszczególnych obszarach tematycznych, kluczowe dla rozwoju gminy Krzeszów są priorytety występujące w ramach Obszaru tematycznego 3. Infrastruktura dla zrównoważonego rozwoju i środowiska, które zakładają rozbudowę infrastruktury służącej rozwojowi oraz optymalizację wykorzystania zasobów naturalnych i energii, przy zachowaniu dbałości o stan środowiska przyrodniczego. Jednak, aby rozwój gminy przebiegał w sposób zrównoważony, istotna jest również realizacja działań w ramach pozostałych obszarów tematycznych.

Polityka regionalna na szczeblu centralnym koordynowana jest przez Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030. Zakłada ona zrównoważony i bardziej spójny rozwój całego kraju i zmniejszanie dysproporcji rozwojowych między obszarami miejskimi i wiejskimi. W szczególności wspiera miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Strategia Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 będzie wpisywała się w realizację wyzwań wskazanych dla polityki regionalnej w KSRR 2030, tj.:

- adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych;
- rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego;
- wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek;
- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach;
- zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami;
- przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jako jeden z ważniejszych dokumentów krajowych wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia. Jako główny cel SOR określono tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Obszary wiejskie w Polsce charakteryzuje zróżnicowanie przestrzenne pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych (są to zarówno obszary z dominacją rolnictwa tradycyjnego, obszary rolnictwa wielkoobszarowego, obszary z dominacją funkcji turystycznej, jak i silnie zurbanizowane obszary położone w pobliżu dużych aglomeracji i mniejszych miast). Pobudzanie ich rozwoju wymaga zintegrowanego i jednocześnie zindywidualizowanego podejścia uwzględniającego ich potencjały i potrzeby rozwojowe. Kierując się celami strategicznymi SOR polityka wobec obszarów wiejskich musi wspierać ich rozwój w oparciu o posiadane przez nie endogeniczne potencjały. Efektem będzie m.in. wyrównywanie szans rozwojowych wszystkim mieszkańcom wsi. Implikuje to działania dotyczące pobudzania przedsiębiorczości, przekształceń strukturalnych, zwiększania mobilności i zapewnienia odpowiedniej jakości usług decydujących o perspektywach rozwojowych (zdrowie, edukacja,

transport publiczny), zapewniając przy tym zachowanie walorów kulturowych, krajobrazu i środowiska przyrodniczego.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 będzie się wpisywać w zakładane działania określone w SOR dla obszarów wiejskich, co potwierdza zarówno sformułowana Wizja rozwoju gminy, jak i przyjęte cele strategiczne, które służyć będą urzeczywistnieniu się tej wizji.

DIAGNOZA GMINY KRZESZÓW

5.1 Położenie geograficzne i administracyjne

Gmina Krzeszów jest gminą wiejską położoną w północno części województwa podkarpackiego, na terenie powiatu nizańskiego. Jej powierzchnia wynosi 62 km², co stanowi 7,89% powierzchni powiatu nizańskiego oraz 0,35 % powierzchni województwa podkarpackiego.

Położenie gminy Krzeszów na tle województwa podkarpackiego oraz powiatu nizańskiego, przedstawiają poniższe mapy.

Mapa 1 Gmina Krzeszów na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wikipedia.org

Mapa 2 Gmina Krzeszów na tle powiatu niżańskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.powiatnizanski.pl

Gmina Krzeszów graniczy od południa z Gminą Kuryłówka, Leżajsk, od południowego zachodu z gminą Nowa Sarzyna, od zachodu z gminą Rudnik nad Sanem, od północy z gminami Harasiuki i Ulanów a od wschodu z gminą Potok Górny (powiat biłgorajski, województwo lubelskie).

Pod względem powierzchni, gmina Krzeszów jest najmniejszą gminą w powiecie, co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

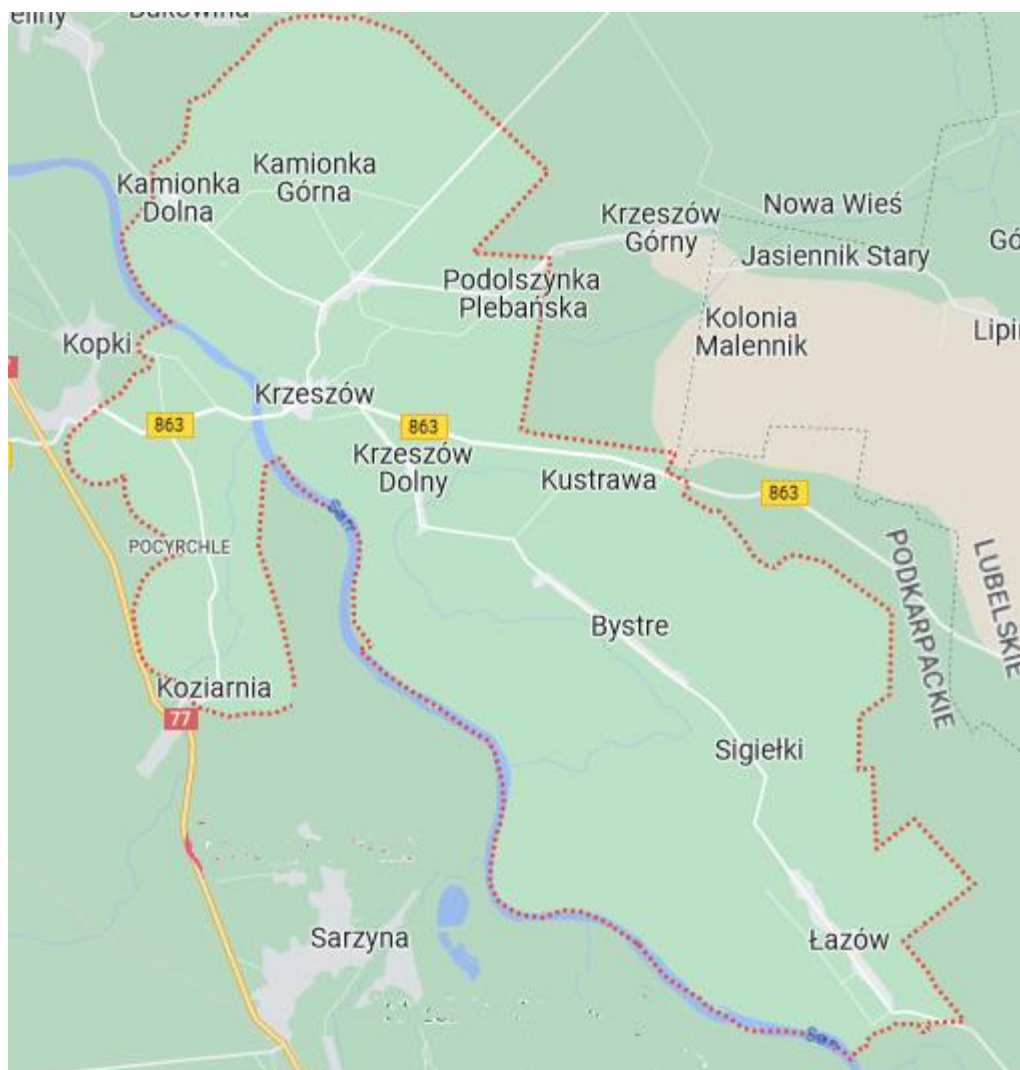
Tabela 1 Powierzchnia gmin powiatu niżańskiego oraz ich udział w powierzchni powiatu

Gmina	Powierzchnia (w km ²)	% powierzchni powiatu niżańskiego
Harasiuki	169	21,50
Jarocin	91	11,58
Jeżowe	124	15,78
Krzeszów	62	7,89
Nisko	142	18,06
Rudnik nad Sanem	79	10,05
Ulanów	119	15,14
Powiat niżański	786	100,00

Źródło: Opracowanie własne

Gminę Krzeszów tworzy 13 miejscowości: Koziarnia, Krzeszów, Krzeszów Dolny, Podolszynka Ordynacka, Podolszynka Plebańska, Kamionka Dolna, Kamionka Górna, Kamionka Średnia, Kamionka - Kolonia, Bystre, Łazów, Kustrawa, Sigiełki, których układ przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3 Układ osadniczy gminy Krzeszów

Źródło: www.google.com/maps

Na terenie gminy Krzeszów nie ma żadnej miejscowości posiadającej status miasta, przy czym najbliższymi ośrodkami miejskimi są miasta: Nisko, Stalowa Wola, Rudnik nad Sanem, Ulanów. Funkcję centrum usługowo-administracyjnego w gminie pełni miejscowość Krzeszów, będąca siedzibą władz samorządowych.

5.2 Strefa społeczna

5.2.1 Sytuacja demograficzna

Uwarunkowania demograficzne są jednym z kluczowych czynników mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą oraz kształtujących procesy rozwojowe na danym obszarze. Procesy demograficzne zachodzące w danym obszarze można analizować w oparciu o dane dotyczące liczby ludności, migracji i przyrostu naturalnego, strukturą ludności, procesami starzenia się społeczeństwa, a także prognozą demograficzną.

Potencjał demograficzny gminy Krzeszów, zgodnie danymi GUS z 2021 roku, wynosił 4142 osób, co stanowiło 6,4 % ogółu ludności powiatu nizańskiego. Z kolei średnia gęstość zaludnienia wynosiła 66,5 osób/km², co było trzecim najniższym wynikiem w powiecie nizańskim. W latach 2017-2021 liczba mieszkańców spadła o 3,5 %.

Stan ludności gminy Krzeszów na tle pozostałych gmin powiatu nizańskiego w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Liczba ludności oraz średnia gęstość zaludnienia gmin powiatu nizańskiego w 2017 i 2021 roku

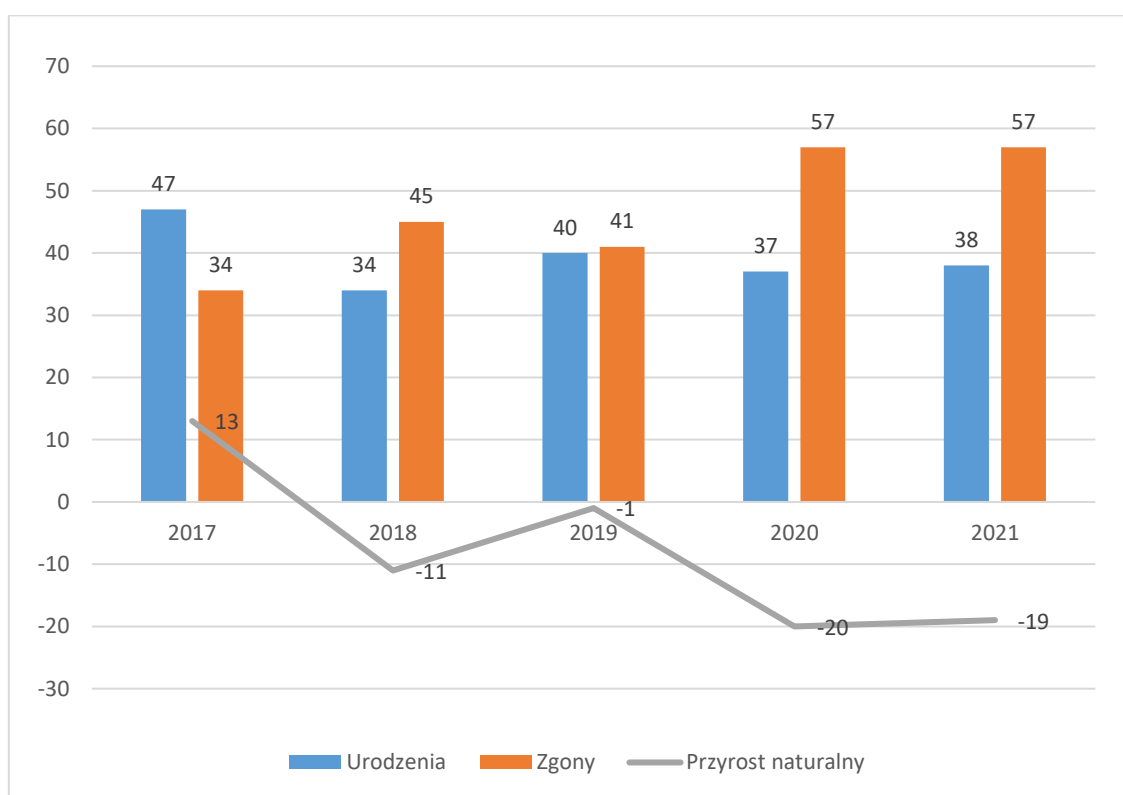
Nazwa gminy	Ludność				
	2017		2021		Wzrost/spadek (%)
	ogółem	osób/km ²	ogółem	osób/km ²	
Harasiuki	6 183	36,8	5 812	34,6	-2,2
Jarocin	5 392	59,4	5 127	56,5	-2,9
Jeżowe	10 159	82,0	9 872	79,7	-2,3
Krzeszów	4 293	68,9	4 142	66,5	-3,5
Nisko	22 412	157,4	21 563	151,5	-5,9
Rudnik nad Sanem	10 150	129,0	9 939	126,3	-2,7
Ulanów	8 328	69,8	7 973	66,8	-3,0
Powiat nizański	66 917	85,2	64 428	82,0	-3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2017-2021, we wszystkich gminach powiatu nizańskiego można zauważyć tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców. Najwięcej mieszkańców biorąc pod uwagę rok 2017 i 2021 ubyło w gminie miejsko-wiejskiej Nisko, tj. 849 osób (spadek liczby mieszkańców o 5,9%), natomiast najmniej w gminie Krzeszów – 151 osób (spadek o 3,5%).

Jednym z kluczowych czynników wpływających na zmianę liczby ludności jest ruch naturalny ludności oraz wynikający z niego przyrost naturalny, który stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami, a zgonami na danym obszarze. W 2021 roku na terenie gminy Krzeszów liczba urodzeń wyniosła 38, natomiast liczba zgonów 57, w związku z czym wartość przyrostu naturalnego wyniosła -19. Analizując dane dotyczące liczby urodzeń i zgonów na przestrzeni lat 2017-2021, można zauważyć, że w tym okresie wartość przyrostu naturalnego nie miała jednolitej tendencji malejącej lub rosnącej. W roku 2017 miał miejsce dodatni przyrost naturalny i wyniósł on 13. Od 2018 roku nastąpił spadek wartości przyrostu naturalnego, który w 2020 roku przyjął jedynie wartość - 1. Wartość przyrostu naturalnego w analizowanym okresie tylko raz miała wartość dodatnią.

Wykres 1 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

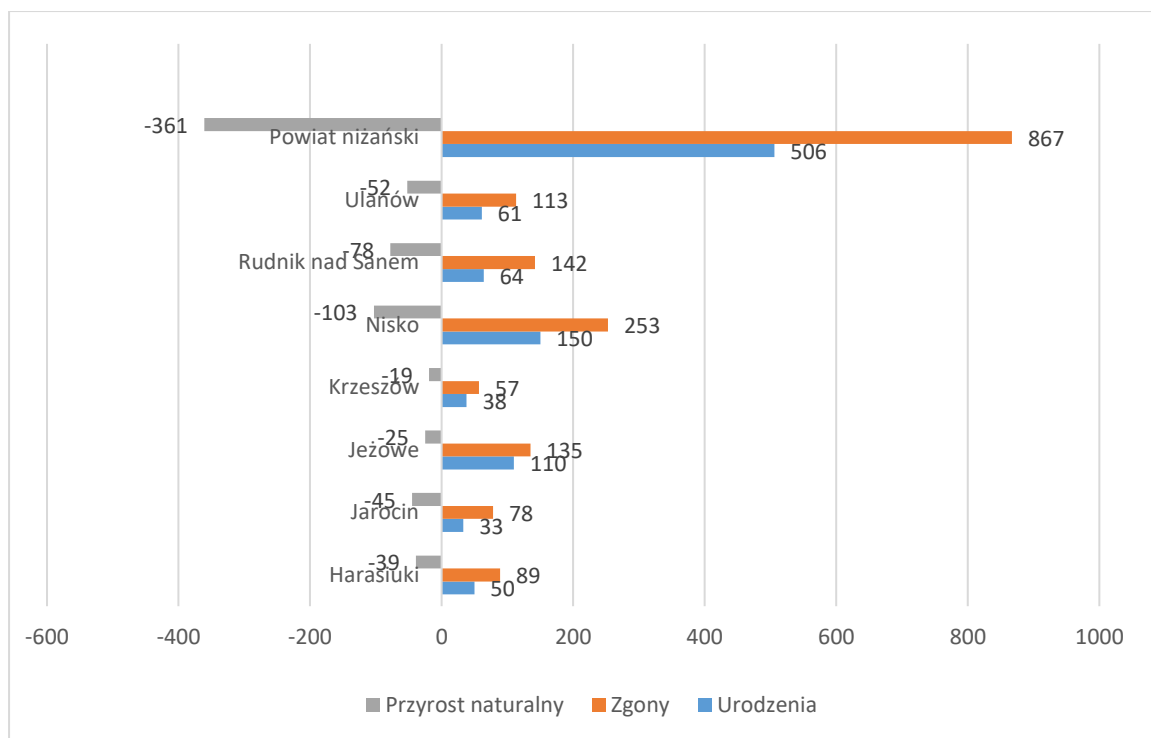

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na tle całego powiatu nizańskiego, pod względem wartości przyrostu naturalnego gmina Krzeszów w 2021 r. miała najniższą wartość przyrostu naturalnego, która wyniosła -19. W gminie Krzeszów w 2021 r. wystąpiła najniższa liczba zgonów w powiecie.

Liczbę urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w 2021 r. w gminach powiatu nizańskiego, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu nizańskiego w roku 2021

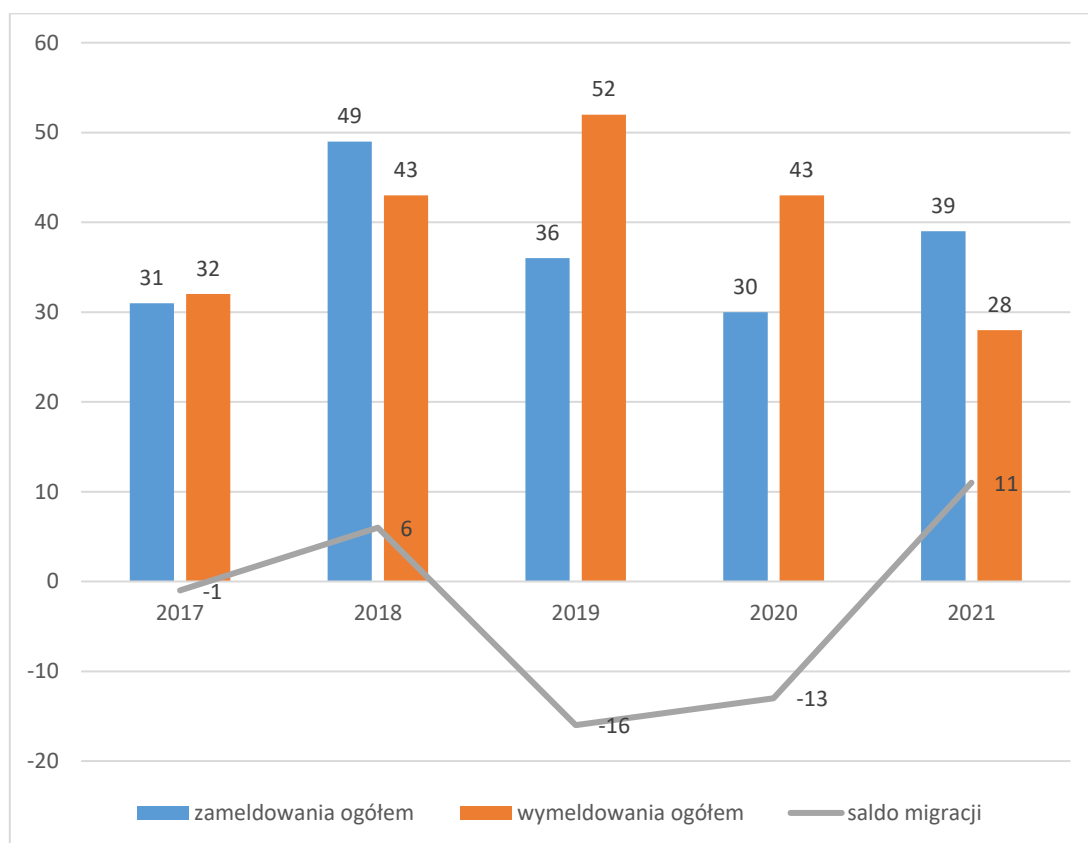
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zasadniczy wpływ na procesy demograficzne na danym obszarze ma również kwestia migracji ludności. Migracją określa się przemieszczanie ludzi, które ma na celu zmianę miejsca zamieszkania. Ze względu na kierunek migracji, wyróżnia się migracje wewnętrzne – w obrębie własnego kraju oraz migracje zagraniczne – do innego kraju. Można również wyróżnić typy migracji ze względu na jej przyczynę, tj. m. in. migracje ekonomiczne, związane np. z pracą zawodową, migracje edukacyjne, które spowodowane są np. wyjazdem na studia, lub też migracje społeczne, wynikające np. z chęci zmiany otoczenia.

Zjawisko migracji na danym obszarze mierzy się liczbą zameldowań oraz wymeldowań, których różnica stanowi saldo migracji. Na terenie gminy Krzeszów w 2021 roku, odnotowano 39 zameldowań oraz 28 wymeldowań, w wyniku czego wartość salda migracji wyniosła 11. Na przestrzeni lat 2017-2021 saldo migracji tylko dwa razy przybrało wartość dodatnią, natomiast nieznacznie ujemne w roku 2017.

Liczbę zameldowań i wymeldowań ogółem w gminie Krzeszów oraz saldo migracji na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

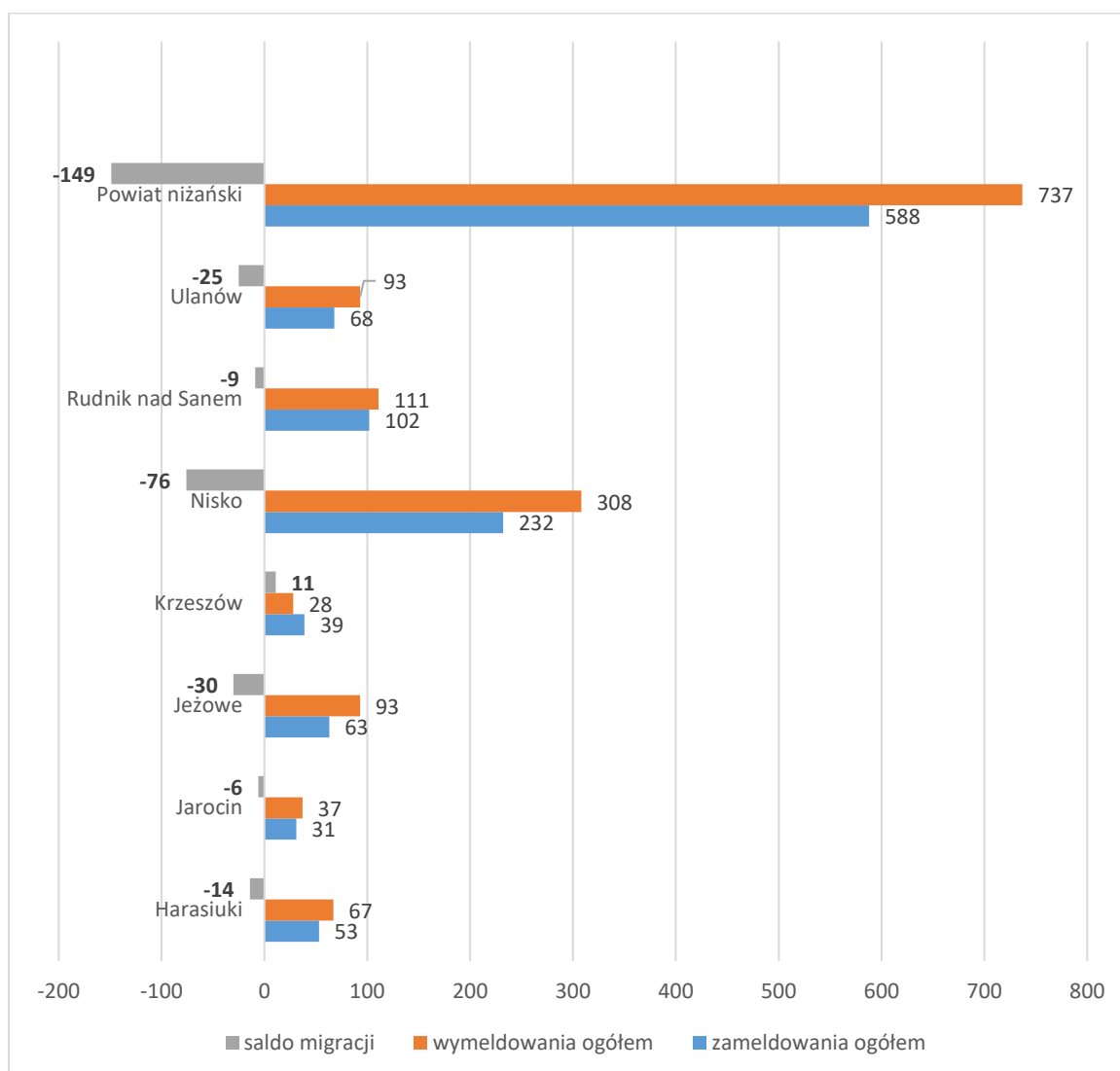

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ujemne saldo migracji wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą oraz potencjał demograficzny gminy. Istotnym problemem jest odpływ ludzi młodych, wykształconych, aktywnych i innowacyjnych, co przyczynia się do zmniejszania potencjalnych zasobów pracy, a także obniżania ich jakości. Ujemne saldo migracji w 2021 roku wystąpiło jednak we wszystkich gminach powiatu nizańskiego, z wyjątkiem gminy Krzeszów, a najmniejsza jego wartość wystąpiła w gminie Jarocin.

Liczbę zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu nizańskiego w 2021 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 4 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu niżańskiego w roku 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy Krzeszów w oparciu dane GUS z 2017 i 2021 roku ukazuje, że na przestrzeni lat 2017-2021 wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym oraz poprodukcyjnym – wzrost odpowiednio o 16 i o 83 osoby, przy równoczesnym spadku liczby osób wieku produkcyjnym – spadek o 250 osób. Do osób w wieku przedprodukcyjnym zalicza się osoby w wieku do 17 roku życia, które nie osiągnęły jeszcze zdolności do pracy, z kolei do osób w wieku produkcyjnym – mężczyzn w wieku od 18 do 64 roku życia oraz kobiety w wieku od 18 do 59 roku życia.

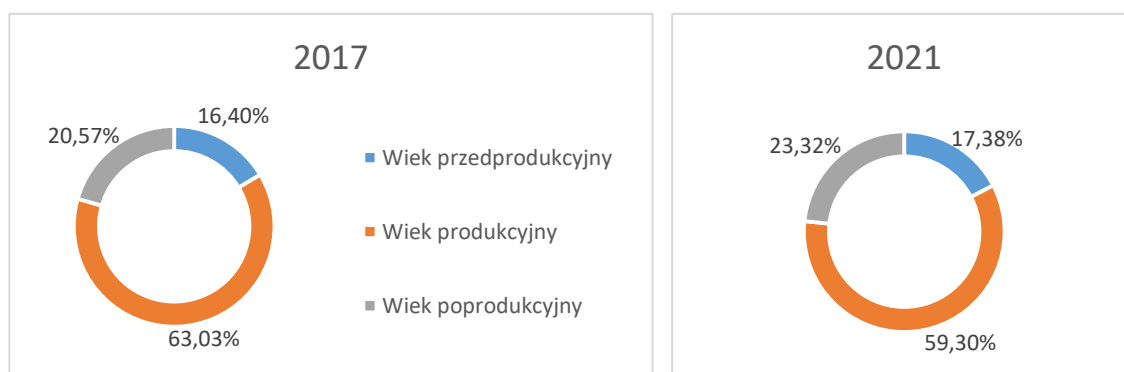
Strukturę mieszkańców gminy Krzeszów według trzech grup wiekowych w roku 2017 i 2021 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 3 Struktura mieszkańców gminy Krzeszów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2021 roku

Grupa wiekowa	2017		2021	
	Liczba mieszkańców	% ogółu mieszkańców	Liczba mieszkańców	% ogółu mieszkańców
Wiek przedprodukcyjny	704	16,40	720	17,38
Wiek produkcyjny	2 706	63,03	2 456	59,30
Wiek poprodukcyjny	883	20,57	966	23,32
Razem	4 293	100,00	4 142	100,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 5 Struktura mieszkańców gminy Krzeszów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (65 i więcej lat) w gminie Krzeszów w 2021 roku kształtował się on na poziomie 29,2 osoby, co było najwyższym wynikiem w powiecie niżańskim i jednocześnie przekraczało średnią dla powiatu niżańskiego i województwa podkarpackiego. Innym wskaźnikiem określającym procesy demograficzne na danym obszarze jest odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem, który na terenie gminy Krzeszów wyniósł 19,3 co kształtowało się również powyżej średniej dla powiatu i województwa.

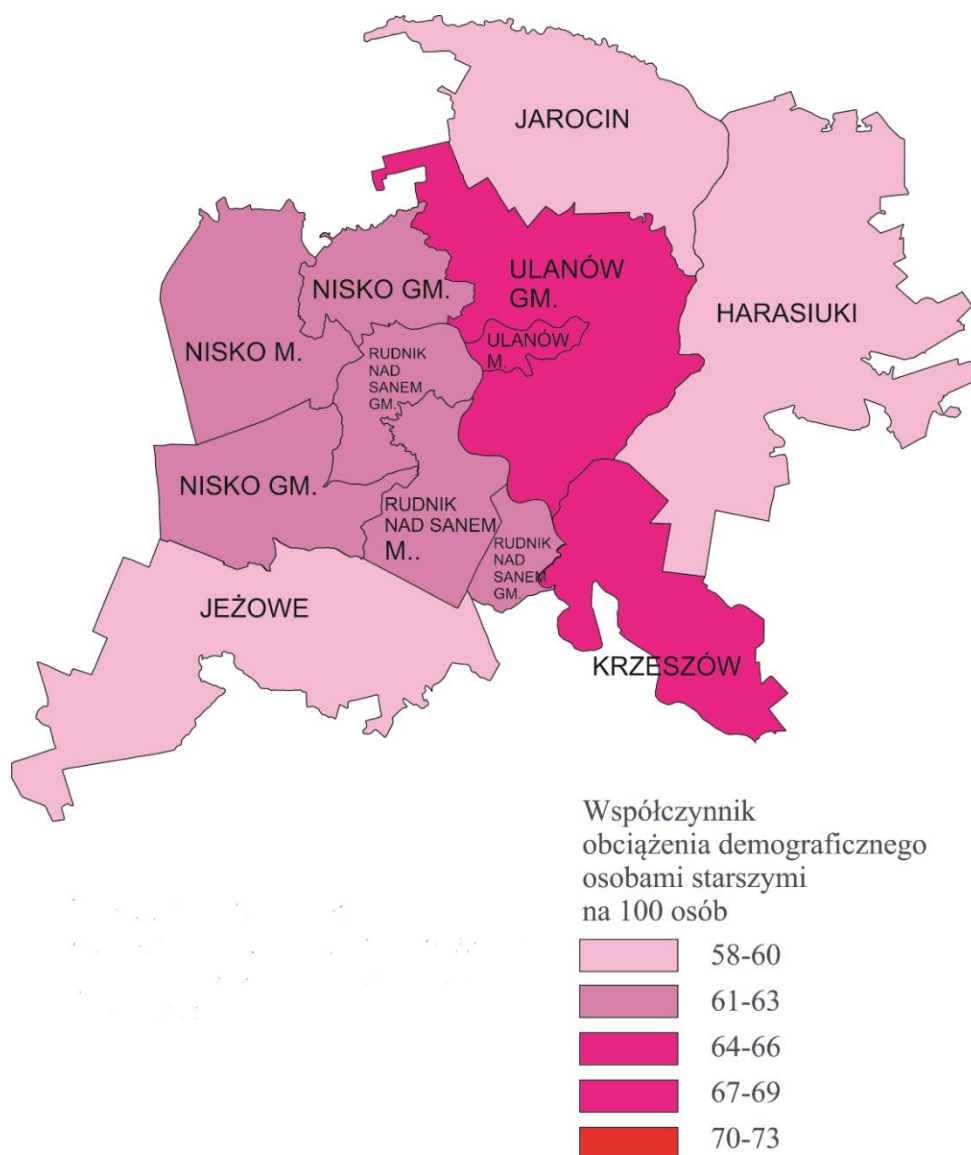
Liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wartość współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego oraz w województwie podkarpackim w roku 2021 przedstawia poniższa tabela i mapa.

Tabela 4 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego oraz w województwie podkarpackim w 2021 roku

Nazwa gminy	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	Odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem
Harasiuki	59,7	24,1	16,7
Jarocin	59,5	24,3	16,7
Jeżowe	59,0	20,0	13,8
Krzeszów	68,6	29,2	19,3
Nisko	61,1	24,7	17,0
Rudnik nad Sanem	63,3	26,4	17,9
Ulanów	64,0	27,0	18,3
Powiat niżański	61,7	24,7	16,9
Województwo podkarpackie	67,0	26,9	17,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 4 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W 2017 roku, Główny Urząd Statystyczny zaprezentował „Prognozę ludności gmin na lata 2017-2030”, będącą opracowaniem eksperymentalnym, w której punktem wyjścia był stan ludności w dniu 31 grudnia 2016 roku. Z uwagi na dużą zmienność kształtowania się procesów demograficznych pod wpływem trudnych do przewidzenia czynników, które określają sytuację społeczną, ekonomiczną i zdrowotną i w konsekwencji wpływają na indywidualne decyzje ludności (w kwestii założenia rodziny, ruchów migracyjnych itp.), w niniejszej prognozie zaobserwować można różnice w stosunku do danych uzyskanych w aktualnych badaniach oraz wyników bilansów ludności. Niemniej, celem prognozy jest wskazanie kierunków przyszłych zmian w rozwoju demograficznym oraz potencjalnych negatywnych zjawisk, wymagających podjęcia interwencji przez odpowiednie organy pomocy społecznej.

Analizując dane dotyczące prognozy liczby ludności w gminie Krzeszów do roku 2030, zauważyć można, że od 2023 roku prognozowane jest wystąpienie tendencji spadkowej w liczbie mieszkańców gminy, przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dane dla okresu od 2017 do 2021 roku odbiegają od danych przedstawionych w toku przeprowadzonej w niniejszym podrozdziale analizy uwarunkowań demograficznych, jednakże spadek liczby mieszkańców oraz proces starzenia się społeczeństwa postępuje szybciej niż prognozowano co wymaga podjęcia działań samorządu w celu odwrócenia tego trendu.

Dane dotyczące prognozowanej liczby ludności według ekonomicznych grup wiekowych na przestrzeni lat 2017-2030 oraz ruchu naturalnego i wędrownego w tym okresie w gminie Krzeszów, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 5 Prognoza ludności gminy Krzeszów na lata 2017-2030

Rok	Liczba ludności ogółem	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym
2017	4 233	690	2 680	863
2018	4 221	696	2 640	885
2019	4 209	691	2 615	903
2020	4 196	684	2 587	925
2021	4 182	672	2 570	940
2022	4 170	668	2 554	948
2023	4 161	643	2 567	951
2024	4 151	641	2 549	961
2025	4 140	628	2 540	972
2026	4 130	614	2 530	986
2027	4 118	613	2 512	993
2028	4 110	599	2 498	1 013
2029	4 101	606	2 462	1 033
2030	4 088	602	2 452	1 034

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)

Tabela 6 Ruch naturalny i wędrówkowy w gminie Krzeszów w latach 2017-2030

Rok	Ruch naturalny			Migracje wewnętrzne na pobyt stały		
	Urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny	Napływ	Odpływ	Saldo
2017	34	47	-13	33	36	-3
2018	34	46	-12	33	34	-1
2019	35	45	-10	32	35	-3
2020	34	45	-11	31	34	-3
2021	33	45	-12	31	34	-3
2022	33	44	-11	31	33	-2
2023	35	43	-8	30	32	-2
2024	35	43	-8	29	32	-3
2025	33	42	-9	29	32	-3
2026	32	41	-9	29	31	-2
2027	32	43	-11	29	31	-2
2028	32	40	-8	29	30	-1
2029	31	41	-10	28	29	-1
2030	28	42	-14	29	30	-1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - Prognoza ludności gmin na lata 2017-2030 (opracowanie eksperymentalne)

5.2.2 Edukacja i wychowanie

Edukacja wraz z wychowaniem pełnią niezwykle ważną rolę w sferze społecznej oraz w kształtowaniu kapitału ludzkiego, mając kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych społeczeństwa. Jakość kapitału ludzkiego, na którą wpływ ma system edukacji, zasadniczo wpływa m. in. na rynek pracy. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy, a wydatki przeznaczane na kwestie z nią związane stanowią znaczną część budżetu każdej gminy.

Ważną rolę w wychowaniu dzieci pełnią instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Do form opieki nad dziećmi do lat trzech możemy zaliczyć żłobki oraz kluby dziecięce, w ramach, których realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna.

Korzystanie z tego typu placówek ma również pozytywny wpływ na rynek pracy, dzięki możliwości uczestnictwa w nim rodziców dzieci. Brak miejsca opieki nad dziećmi do lat 3, wpływa często w wielu gminach w całym kraju na to, że część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej, co niekorzystnie wpływa również na rynek pracy.

Według danych GUS, na terenie gminy Krzeszów na koniec 2021 roku, zameldowanych było 122 dzieci do lat trzech, mimo to nie funkcjonują w gminie żłobki ani kluby dziecięce. Z powodu braku dostępności do usług opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie swojej gminy, nieliczni mieszkańcy korzystają z placówek oferujących tego typu usługi w pobliskich ośrodkach miejskich, gdzie przemieszczają się w drodze do swojego miejsca pracy. Jednak znaczna część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej. Z tego względu, konieczne może być podjęcie działań przez samorząd w zakresie inwestycji w infrastrukturę i stworzenia miejsc opieki, po uprzednim określeniu zapotrzebowania na te miejsca.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach wychowania przedszkolnego, do których zalicza się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne. Ma ono na celu zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju i wypełnienie podstawy programowej oraz obejmuje dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia.

W zakresie wychowania przedszkolnego, na terenie gminy funkcjonuje przedszkole oraz oddział przedszkolny przy szkole podstawowej. Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2021 roku na terenie gminy zameldowanych było 150 dzieci w wieku od 3 do 6 lat, z czego 85 (tj. 56,7 %) objętych było wychowaniem przedszkolnym.

Pierwszym etapem zorganizowanej edukacji jest szkolnictwo podstawowe. Od 2017 roku, w wyniku przeprowadzonej reformy oświaty, okres nauki w szkole podstawowej został wydłużony z 6 do 8 lat, a następnym etapem edukacji stało się do wyboru 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letni szkoła branżowa I stopnia i 2-letnia szkoła branżowa II stopnia.

Na terenie gminy Krzeszów funkcjonują dwie szkoły podstawowe, dla których Gmina Krzeszów jest organem prowadzącym, są to:

- Szkoła Podstawowa w Krzeszowie,
- Szkoła Podstawowa w Bystrem.

Tabela 7 Liczba uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjum oraz oddziałach przedszkolnych na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

Rodzaj placówki	Liczba uczniów				
	2017	2018	2019	2020	2021
Szkoły podstawowe ogółem	225	247	241	225	219
Gimnazjum	-	-	-	-	-
Przedszkola i punkty przedszkolne	76	85	77	80	86

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Szczegółowy wykaz placówek edukacyjnych wraz z liczbą uczniów i oddziałów zawiera poniższa tabela.

Tabela 8 Liczba uczniów i liczba oddziałów w szkołach i przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w roku szkolnym 2021/2022

Lp.	Placówka	Liczba		Liczba oddziałów	
		Uczniów	Dzieci w oddziale przedszkolnym	Szkoła	Przedszkole
1	Szkoła Podstawowa w Krzeszowie	154	0	8	0
2	Szkoła Podstawowa w Bystrem	71	25	8	1
3	Przedszkole Gminne w Krzeszowie	0	63	0	3
Razem		225	88	16	4

Źródło: Raport o stanie Gminy Krzeszów za 2021 rok

Tabela 9 Zatrudnienie kadry pedagogicznej (wymiar etatów) w poszczególnych placówkach w roku szkolnym 2021/2022, w podziale na stopnie awansu zawodowego

Lp.	Szkoła	Wymiar etatów ogółem	w tym liczba nauczycieli:			
			stażyści	kontraktowi	mianowani	dypłomowani
1	Szkoła Podstawowa w Krzeszowie	19,45	0,00	1,45	1,40	16,60
2	Szkoła Podstawowa w Bystrem	13,24	1,00	1,85	3,72	6,67
Ogółem		32,77	1,00	3,30	5,12	23,27

Źródło: Raport o stanie Gminy Krzeszów za rok 2021

Jakość edukacji na poziomie podstawowym ocenić można na podstawie wyników egzaminu ósmoklasisty, do którego przystąpienie jest warunkiem ukończenia szkoły. Egzamin obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego.

Na terenie omawianego obszaru w 2022 roku do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 44 uczniów z dwóch szkół podstawowych. Średnie wyniki w gminie kształtowały się na poziomie: 57 % z języka polskiego, 55 % z matematyki oraz 66 % z języka angielskiego. Najwyższe wyniki z języka polskiego wystąpił w Szkole Podstawowej w Krzeszowie a najwyższy z języka angielskiego i matematyki w Szkole Podstawowej w Bystrem.

Wyniki egzaminów w poszczególnych szkołach na terenie gminy Krzeszów w 2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych placówkach oświatowych na terenie gminy Krzeszów w 2022 roku

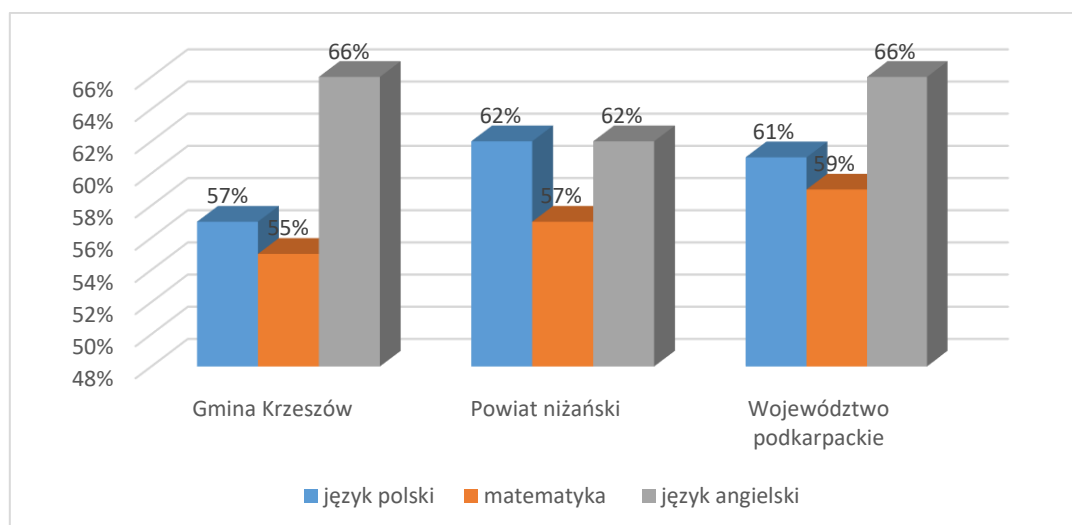
Nazwa placówki oświatowej	Liczba piszących	Wyniki egzaminu w %		
		Język polski	Matematyka	Język angielski
Szkoła Podstawowa w Krzeszowie	28	59	51	63
Szkoła Podstawowa w Bystrem	16	53	62	70
RZEM	44	57	55	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

Porównując wyniki w szkołach podstawowych w gminie Krzeszów ze średnią dla powiatu nizańskiego i województwa podkarpackiego, można zauważyć, że kształtują się one na poziomie poniżej średniej w przypadku egzaminu języka polskiego matematyki, natomiast w przypadku matematyki powyżej średniej dla powiatu i na tym samym poziomie co średnia dla województwa.

Dane dotyczące wyników procentowych z egzaminów ósmoklasisty w 2022 roku w gminie Krzeszów, w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim przedstawia poniższy wykres.

Wykres 6 Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2022 roku w gminie Krzeszów, w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie

W zakresie kształcenia ponadpodstawowego młodzież uczęszcza przede wszystkim do placówek mieszczących się w Nisku, Leżajsku, Stalowej Woli dojeżdżając do szkół środkami komunikacji publicznej.

5.2.3 Ochrona zdrowia

Dostęp do opieki zdrowotnej jest jednym z istotnych czynników wpływających na sytuację zdrowotną i jakość życia mieszkańców gminy. Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 2561), świadczeniobiorcy mają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej, których celem jest zachowanie zdrowia, zapobieganie chorobom i urazom, wczesne wykrywanie chorób, leczenie, pielęgnacja oraz zapobieganie niepełnosprawności i jej ograniczanie. Między innymi, mieszkańcom gminy przysługują gwarantowane świadczenia z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej i ambulatoryjnej opieki specjalistycznej.

Na terenie gminy Krzeszów w 2021 roku funkcjonowały dwa niepubliczne ośrodki zdrowia: Przychodnia Nasze Zdrowie – Niwińscy oraz Centrum Medyczne Kinesis Sp. z o.o. świadczące usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy. Ponadto w ośrodku zdrowia Centrum Medyczne Kinesis funkcjonują dwie poradnie specjalistyczne: kardiologia, ginekologia i położnictwo oraz rehabilitacja lecznicza.

W Krzeszowie w zakresie stomatologii prowadzi działalność leczniczą Prywatny Gabinet Stomatologiczny Adam Nałódka jak również znajdują się dwie apteki: Apteka „W Rynku” Jolanta Garbacz i Apteka Jadwiga Partyka, Maria Partyka s.c..

W 2021 roku w Krzeszowie funkcjonował podstawowy zespół ratownictwa medycznego Wojewódzkiej Stacji Pogotowia Ratunkowego w Rzeszowie. Obecność zespołu gwarantuje wymagany czas dojazdu do 15 minut na terenie gminy.

Dane dotyczące liczby porad lekarskich na terenie gminy Krzeszów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11 Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Krzeszów w 2017 oraz 2021 roku

Wyszczególnienie	2017	2021
Przychodnie ogółem	2	2
Apteki	2	2
Podstawowa opieka zdrowotna – porady lekarskie	31 728	31 425

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ze względu na brak specjalistycznych usług medycznych, mieszkańcy z terenu gminy Krzeszów korzystają przede wszystkim z placówek medycznych zlokalizowanych w miastach Nisko, Stalowa Wola.

5.2.4 Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.), pomocą społeczną określa się instytucję polityki społecznej państwa, która ma na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Wsparcie osobom oraz rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach, udzielane jest w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. Sprawy obejmujące zagadnienia z zakresu pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy.

Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Krzeszów realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie. Ośrodek realizuje swoje zadania na podstawie ww. ustawy o pomocy społecznej, a także na podstawie innych ustaw tj. m.in. o:

- wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- Karcie Dużej Rodziny,
- ochronie zdrowia psychicznego,
- zatrudnieniu socjalnym,
- dodatku energetycznym.

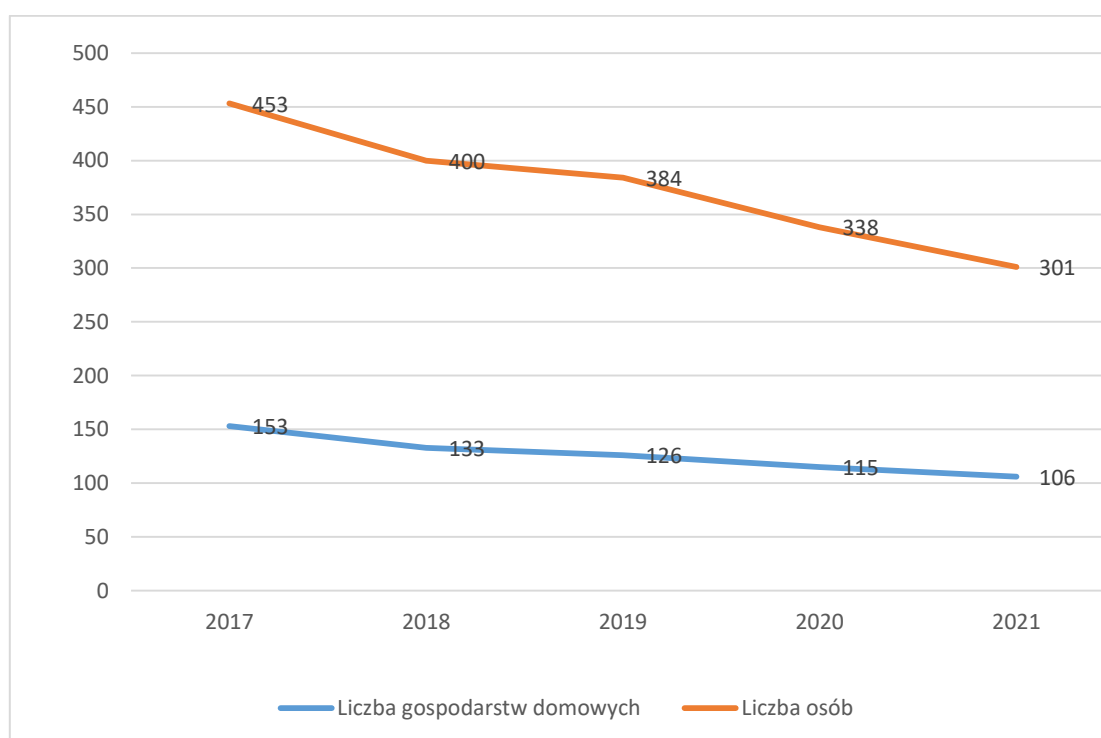
Ośrodek realizuje również zadania wynikające z przepisów prawa z zakresu ochrony socjalnej i polityki społecznej, w tym prorodzinnej.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie udziela pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego. Od dnia 1 stycznia 2022 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 776, a dla osoby w rodzinie 600 zł. Poprzednio obowiązujące kryterium od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2021 r. wynosiło odpowiednio 701 i 528 zł.

Pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej określana jest jako środowiskowa pomoc społeczna. Beneficjentami pomocy środowiskowej są wszyscy członkowie gospodarstw domowych, którzy w danym roku przynajmniej raz otrzymali jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej, a także osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy. Z kolei zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów tejże pomocy w liczbie ludności ogółem, co pozwala określić skalę problemu w tej kwestii.

Liczbę gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Krzeszów w latach 2017-2021, przedstawia poniższy wykres.

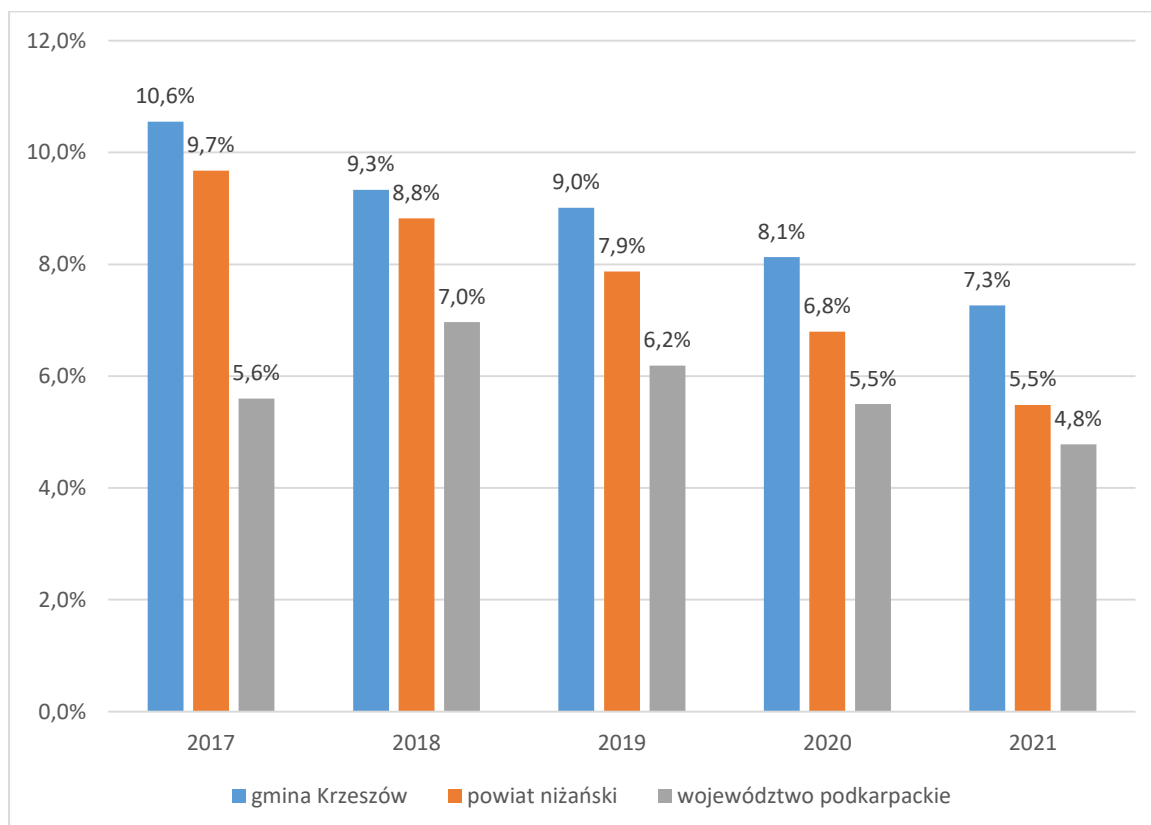
Wykres 7 Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Krzeszów w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższego wykresu, na przestrzeni lat 2017-2021, znacznie zmniejszyła się liczba rodzin objętych wsparciem Ośrodka, w tym liczba osób objętych wsparciem. Może to świadczyć o poprawie sytuacji rodzin, które korzystały dotychczas ze świadczeń pomocy społecznej. Wpływ na to miało uruchomienie świadczenia „Rodzina 500+”, a także wzrost najniższego wynagrodzenia oraz minimalnych emerytur i rent. Zjawisko to występuje ogólnie w powiecie niżańskim i województwie podkarpackim, a fakt ten odzwierciedla poniższy wykres, przedstawiający udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

Wykres 8 *Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2017-2021 w województwie podkarpackim, powiecie niżańskim oraz gminie Krzeszów*

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wskazuje powyższy wykres, na przestrzeni lat 2017-2021 udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w liczbie ludności ogółem w gminie Krzeszów systematycznie spadał, a na przestrzeni lat 2017-2021 kształtował się on powyżej średniej dla powiatu i województwa.

Analizując z kolei wskaźnik dotyczący beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego można zauważyć, że w gminie Krzeszów w 2021 roku jego wartość wynosiła 723, co było trzecim najwyższym wynikiem w powiecie, z kolei najwyższa jego wartość występowała w gminie Jeżowe, a najmniejsza w gminie Nisko.

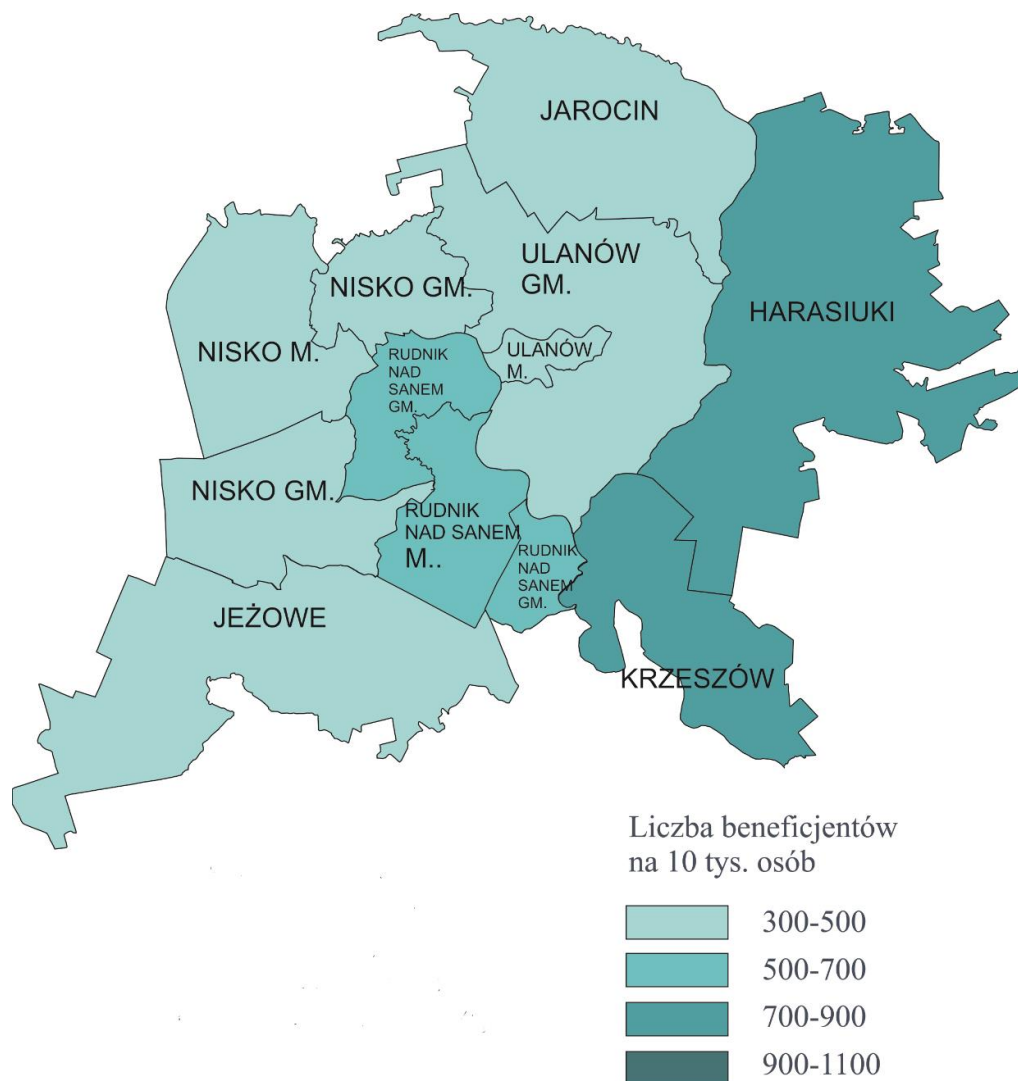
Dane dotyczące wartości wskaźnika liczby beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego w roku 2021, przedstawia poniższa tabela i mapa.

Tabela 12 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego i województwa podkarpackiego w roku 2021

Nazwa gminy	Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności
Harasiuki	735
Jarocin	488
Jeżowe	972
Krzeszów	723
Nisko	306
Rudnik nad Sanem	662
Ulanów	332
Powiat niżański	546
Województwo podkarpackie	477

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 5 Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego w roku 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krzeszowie realizuje również świadczenia rodzinne, którymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka;
- świadczenie rodzicielskie.

Liczbę korzystających ze świadczeń rodzinnych oraz kwoty wypłacanych świadczeń w gminie Krzeszów w latach 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13 Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Krzeszów oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	189	180	159	134	113
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	385	352	326	282	254
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	344	318	301	258	231
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %	49,0	44,9	44,1	34,9	31,6
Kwota świadczeń rodzinnych ogółem w tys. zł	1 500	1 371	1 592	1 994	2 422
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) w tys. zł	761	684	631	570	507
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych w tys. zł	175	176	219	230	259

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie powyższych danych możemy zaobserwować spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci - spadek o 40 %, a przez to i spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – spadek o 34 %. Wart uwagi jest również wskaźnik, dotyczący udziału dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – w 2021 roku udział ten wynosił 31,6 %, natomiast w 2017 roku było to 49,0 %. Może to świadczyć o poprawie warunków życia rodzin, podobnie jak w przypadku beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, spowodowanej realizacją świadczenia „Rodzina 500 +” oraz wzrostem minimalnych wynagrodzeń.

W kwestii kwot wypłacanych świadczeń rodzinnych - na przestrzeni lat 2017-2021 zwiększyły się one o 922 tys. zł. Występował przy tym spadek kwoty wypłacanych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami – o 254 tys. zł oraz wzrost kwoty zasiłków pielęgnacyjnych – o 84 tys. zł.

OPS w Krzeszowie zajmuje się również dystrybucją żywności pozyskanej z Banku Żywności w Tarnobrzegu w ramach programu Operacyjnego Bank Żywności 2014-2020. W 2021 roku

czterysta osób najbardziej potrzebujących z terenu Gminy Krzeszów skorzystało ze wsparcia w postaci żywności.

Ośrodek starał się również rozwijać usługi opiekuńcze skierowane do osób starszych i niepełnosprawnych poprzez przystąpienie do rządowego Programu „Opieka 75+”.

W 2021 r. na terenie gminy Krzeszów nie funkcjonowały placówki stacjonarnej pomocy społecznej, a osoby, które wymagały wsparcia tego typu placówek, korzystały z nich na terenie innych gmin.

5.2.5 Kultura i sport

Kultura

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Duże znaczenie w tym aspekcie ma funkcjonująca infrastruktura kulturalna. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. W gminie Krzeszów jako instytucja kultury funkcjonuje Gminny Ośrodek Kultury w Krzeszowie, w skład którego wchodzi Gminna Biblioteka Publiczna w Krzeszowie.

Gminny Ośrodek Kultury prowadzi różnego rodzaju zajęcia przeznaczone dla dzieci, młodzieży i dorosłych, zamieszkujących teren gminy Krzeszów, realizowane w zakresie sztuk plastycznych, tańca, muzyki, sportu oraz czytelnictwa.

Do podstawowej działalności placówki należy rozpoznanie i rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych społeczności lokalnej, przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, kształtowanie wzorów i nawyków aktywnego uczestnictwa w kulturze, współpraca ze społecznym i amatorskim ruchem kulturalnym, promowanie twórczych i indywidualnych artystów oraz koordynacja działalności kulturalno-wychowawczych na terenie gminy Krzeszów.

W Gminnym Ośrodku Kultury w Krzeszowie prowadzone są zajęcia teatralne, taneczno-ruchowe, plastyczne oraz warsztaty bibliotekarskie.

Celem działania Gminnego Ośrodka Kultury jest szerokie włączenie społeczności gminy w aktywne uczestniczenie w życiu kulturalnym oraz pomnażanie właściwie pojmowanych wartości kultury i podejmowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej, jak również koordynacja przedsięwzięć kulturalnych. Przy Gminnym Ośrodku Kultury działają:

- Młodzieżowa Grupa teatralna „Pasja”,
- Amatorski Teatr Dramatyczny „Kuźnia”

Ponadto w GOK’u prowadzone są zajęcia taneczne dla dzieci, taniec jazzowy, akrobatyka sportowa, kickboxing, fitness, kółka plastyczne.

Gminny Ośrodek Kultury organizuje imprezy plenerowe i stacjonarne o charakterze rekreacyjno-turystycznym, jubileuszowym, patriotycznym czy też religijnym. Oprócz tego

w ramach działalności, organizowane są m. in. koncerty, wystawy, turnieje, konkursy plastyczne, wernisaże, przedstawienia, projekcje filmów, kiermasze, warsztaty muzyczne, spotkania autorskie. GOK jest organizatorem bądź współorganizatorem kilku stałych imprez na terenie gminy.

W ubiegłych latach odbyło się wiele imprez kulturalnych, organizowanych i współorganizowanych przez gminę. Wiele z nich odbywa się cyklicznie, z częstotliwością coroczną, a niektóre z okazji przypadających rocznic. Imprezy kulturalne odbywają się zarówno na świeżym powietrzu, jak również w Gminnym Ośrodku Kultury, są wśród nich m.in.:

- Plenery malarskie,
- „Powidlaki”, cykliczna impreza dotycząca tradycji smażenia powideł,

Na terenie gminy nie funkcjonują Domy Ludowe. W każdej miejscowości zlokalizowane są remizy strażackie, w których znajdują się świetlice. Przy tych obiektach odbywa się działalność kulturalna i społeczna danych społeczności.

W gminie Krzeszów funkcjonują również koła Gospodyń Wiejskich:

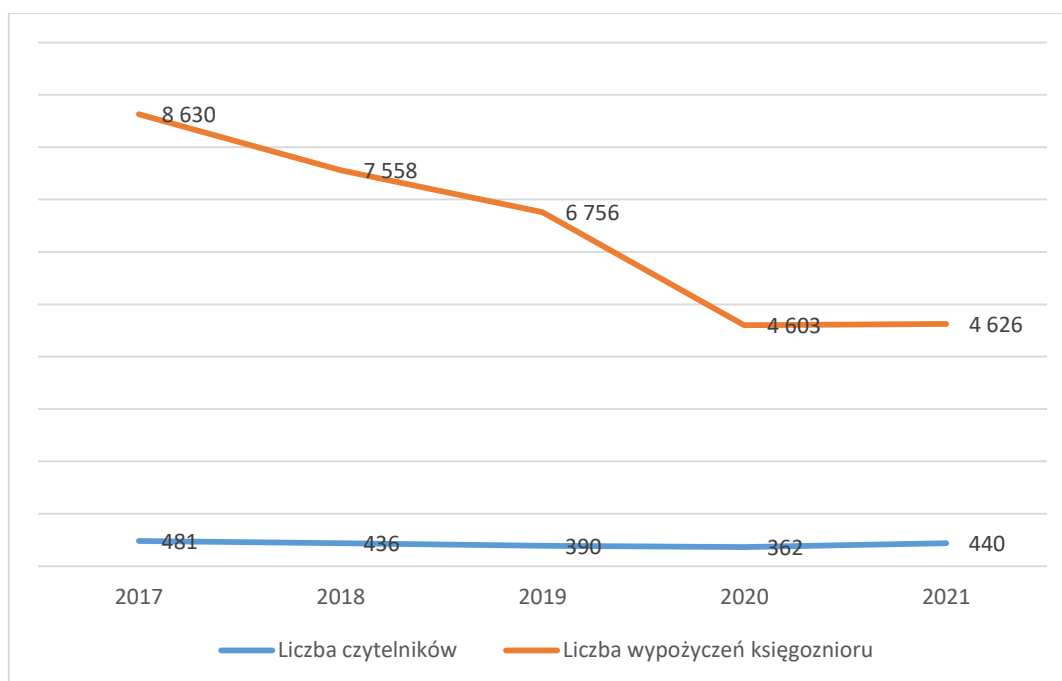
- Koło Gospodyń Wiejskich w Krzeszowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Łazowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Podolszynie Plebańskiej,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Kamionce,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Koziańcu II.

W skład Gminnego Ośrodka Kultury wchodzi Gminna Biblioteka Publiczna. Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa. Biblioteka organizuje m.in. spotkania autorskie, lekcje biblioteczne, bierze udział w kampaniach społecznych propagujących czytelnictwo.

Księgozbiór Biblioteki w 2021 roku liczył 13 220 woluminów, z kolei liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 440, natomiast liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 4626. W stosunku do roku 2017 nastąpił spadek liczby czytelników oraz spadek liczby wypożyczeń księgozbioru. Wynika to przede wszystkim ze zmniejszającej się atrakcyjności czytelnictwa jako formy rozrywki, wskutek powszechnego dostępu do Internetu, stanowiącego nowy sposób uczestnictwa w kulturze.

Liczbę czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w Gminnej Bibliotece Publicznej w przestrzeni lat 2017-2021, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9 Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Krzeszów w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biblioteka udostępnia swoje zbiory na miejscu oraz na zewnątrz w warunkach wolnego dostępu do półek, co umożliwia czytelnikowi wstępne zapoznanie się z książką. Oprócz tego możliwy jest dostęp do zasobów biblioteki cyfrowej. Biblioteka na bieżąco prowadzi dziennik wraz ze statystyką dzienną, miesięczną i roczną, zeszyt odwiedzin oraz pracuje w elektronicznym programie MAK+, który pozwala na kompleksowe objęcie wszystkich procesów bibliotecznych.

Biblioteka posiada 9 stanowisk komputerowych z dostępem do internetu, które służą mieszkańcom i cieszą się dużym zainteresowaniem.

Sport

Główną dyscypliną sportową jaka jest uprawiana na terenie Gminy Krzeszów jest piłka nożna. Działający na terenie gminy Klub Piłkarski „Rotunda” zrzesza ponad 35 zawodników: juniorzy, seniorzy oraz pomaga i wspiera drużyny młodzieżowe i dziecięce, które trenują na Orliku w Krzeszowie.

Dla młodych piłkarzy od 4 do 15 lat prowadzona jest szkółka piłkarska na Orliku w Krzeszowie. Treningi prowadzone są w pięciu grupach przez licencjonowanego trenera, animatora sportu. Drużyny biorą udział w rozgrywkach ligowych prowadzonych przez Podokrąg Stalowa Wola oraz w wielu rozgrywkach piłkarskich.

Dane na temat liczby sekcji, członków oraz trenerów i instruktorów w klubach sportowych, a także liczby osób ćwiczących w roku 2018 i 2020 na terenie gminy Krzeszów, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Krzeszów w roku 2018 i 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020*
Kluby sportowe			
Kluby	sztuka	3	2
Sekcje sportowe	sztuka	7	3
Członkowie	osoba	104	160
Trenerzy	osoba	1	1
Instruktorzy sportowi	osoba	0	1
Inne osoby prowadzące zajęcia sportowe	osoba	4	1
Ćwiczący			
ogółem	osoba	100	137
mężczyźni	osoba	72	132
kobiety	osoba	28	5
Ćwiczący do lat 18			
ogółem	osoba	85	122
chłopcy	osoba	57	117
dziewczęta	osoba	28	5

*dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata, stąd brak jest danych dla roku 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Z dniem 1 marca 2012 r. został utworzony Gminny Zakład Sportu i Rekreacji "Błękitny San" w Krzeszowie. Do podstawowych zadań tej jednostki należy upowszechnianie sportu i rekreacji wśród mieszkańców gminy Krzeszów oraz prowadzenie obiektów rekreacyjnych i sportowych.

W skład infrastruktury sportowej zaliczany jest:

- zespół boisk w pobliżu strażnicy OSP w Krzeszowie przy ul. Mostowej;
- wiejskie boiska do piłki nożnej w miejscowościach Łazów, Sigiełki i Kamionka Górna;
- w miejscowości Bystre przy Szkole Podstawowej zlokalizowane jest szkolne boisko do piłki nożnej oraz sala gimnastyczna (niepełnowymiarowa);
- w Krzeszowie kompleks sportowy „ORLIK”, w tym: boisko piłkarskie oraz boisko wielofunkcyjne wraz z zapleczem sanitarno – szatniowym;
- Szkoła Podstawowa w Krzeszowie posiada salę gimnastyczną;
- kort tenisowy,
- park linowy, a także place zabaw.

Część obiektów wymaga jednak modernizacji oraz występują potrzeby rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

5.2.6 Aktywność obywatelska

Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także frekwencją mieszkańców gminy w wyborach i głosowaniach referendalnych.

Na terenie gminy Krzeszów funkcjonują organizacje pozarządowe zarejestrowane w Krajowym Rejestrze Sądowym lub wpisane w Rejestrze Stowarzyszeń i Uczniowskich Klubów Sportowych, prowadzonym przez Starostwo Powiatowe w Nisku:

- 1) Stowarzyszenie Miłośników Ziemi Krzeszowskiej „ROTUNDA”,
- 2) Stowarzyszenie Twórców Kultury i Folkloru Ziemi Krzeszowskiej,
- 3) Krzeszowskie Stowarzyszenie Oświatowe,
- 4) Stowarzyszenie na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych „Pomoc i wsparcie”,
- 5) Koło Emerytów i Rencistów,
- 6) Klub Piłkarski „Rotunda” w Krzeszowie,
- 7) Ochotnicza Straż Pożarna w Krzeszowie,
- 8) Ochotnicza Straż Pożarna Kamionka Dolna,
- 9) Ochotnicza Straż Pożarna Kamionka Górna,
- 10) Ochotnicza Straż Pożarna Podolszynka Plebańska,
- 11) Ochotnicza Straż Pożarna Podolszynka Ordynacka,
- 12) Ochotnicza Straż Pożarna Koziarnia,
- 13) Ochotnicza Straż Pożarna Kustrawa,
- 14) Ochotnicza Straż Pożarna Bystre,
- 15) Ochotnicza Straż Pożarna Łazów.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje 5 kół gospodyń wiejskich w Krzeszowie, Łazowie, Podolszynie Plebańskiej, Kamionce, Koziarni II. Koła specjalizują się w różnych dziedzinach a ich członkowie chętnie uczestniczą i angażują się w wydarzenia organizowane przez gminę i inne organizacje.

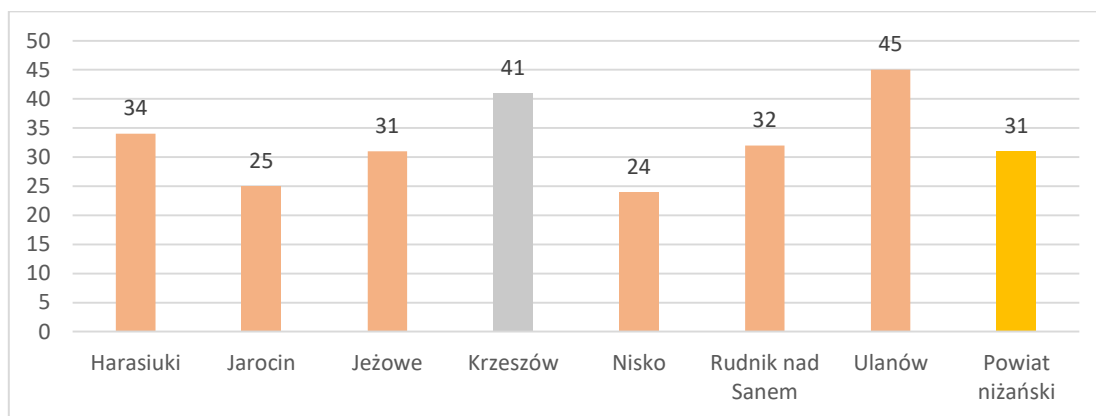
Większość z funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych skupia się m. in. na wspieraniu rozwoju gminy Krzeszów, propagowaniu inicjatyw, ochronie środowiska przyrodniczego, a także organizowania działalności edukacyjnej, kultywowaniu tradycji i obyczajów. Ochotnicze straże pożarne, oprócz prowadzenia działalności przeciwpożarowej i ratowniczej, prowadzą również działalność kulturalną i oświatową, natomiast kluby sportowe upowszechniają kulturę fizyczną i propagują prowadzenie zdrowego trybu życia.

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, w gminie Krzeszów w roku 2021 funkcjonowało 41 organizacji pozarządowych, co było jednym z najwyższych wyników w powiecie i kształtowało się powyżej średniej dla powiatu niżańskiego. Najmniej fundacji, stowarzyszeń i organizacji

społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminie miejsko-wiejskiej Nisko – 24, a średnia dla powiatu nizańskiego wynosiła 31.

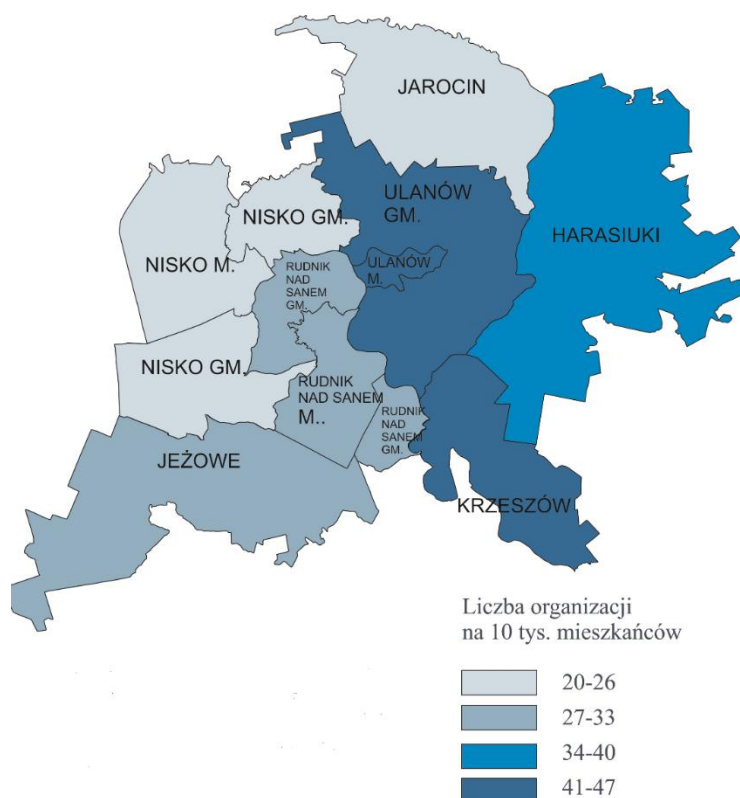
Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 10 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 6 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie przejawia się również we frekwencji wyborczej. Analizując wybory jakie miały miejsce w kraju na przestrzeni lat 2019-2020, tj. wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019 roku, wybory do Sejmu RP i Senatu RP w 2019 roku oraz wybory Prezydenta RP w 2020 r., można zauważyć, że na tle pozostałych gmin powiatu nizańskiego w gminie Krzeszów w każdym przypadku, frekwencja kształtowała się na jednym z niższych poziomów oraz poniżej średniej dla całego powiatu, co świadczy o niskim zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa.

Frekwencję w gminach powiatu nizańskiego w wyborach w latach 2019-2020, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu nizańskiego w latach 2019-2020

Gmina	Wybory do PE w 2019 r. - frekwencja	Wybory do Sejmu RP/Senatu RP w 2019 - frekwencja	Wybory Prezydenta RP w 2020 r. – frekwencja I tura/ II tura
Harasiuki	42,38%	53,27%/53,27%	56,68%/60,65 %

Jarocin	36,93%	49,59%/49,59%	54,04%/58,75 %
Jeżowe	45,76%	59,53%/59,53%	65,45%/68,08 %
Krzeszów	39,67%	50,24%/50,24%	56,14%/59,30 %
Nisko	40,59%	54,99%/54,99%	59,06%/61,85 %
Rudnik nad Sanem	37,16%	51,32%/51,32%	56,37%/59,40 %
Ulanów	37,92%	50,07%/50,07%	56,37%/59,45%
Powiat niżański	40,29%	53,57%/53,56%	58,43%/61,56%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, www.pkw.gov.pl

5.2.7 Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępczości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie komunikacyjne gminy i atrakcyjność turystyczna regionu powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jak i dla innych znajdujących się tam osób.

Za bezpieczeństwo na terenie gminy odpowiada Posterunek Policji, który podlega pod Komisariat Policji w Rudniku nad Sanem.

Duży wpływ na komfort życia mieszkańców ma rozbudowana struktura ochotniczej straży pożarnej, która oprócz działalności mającej na celu zapobiegania pożarom oraz interwencji w wyniku ich powstania, bierze czynny udział w akcjach ratowniczych i zagrożeniach ekologicznych związanych z ochroną środowiska. W gminie Krzeszów funkcjonuje 9 jednostek ochotniczej straży pożarnej, w tym jedna włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego:

1. Ochotnicza Straż Pożarna w Krzeszowie – włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego,
2. Ochotnicza Straż Pożarna Kamionka Dolna,
3. Ochotnicza Straż Pożarna Kamionka Górna,
4. Ochotnicza Straż Pożarna Podolszynka Plebańska,
5. Ochotnicza Straż Pożarna Podolszynka Ordynacka,
6. Ochotnicza Straż Pożarna Koziarnia,
7. Ochotnicza Straż Pożarna Kustrawa,
8. Ochotnicza Straż Pożarna Bystre,
9. Ochotnicza Straż Pożarna Łazów.

Wszystkie straże mają siedziby w murowanych, wyposażonych w świetlice, zaplecze socjalne oraz garaże na samochody pożarnicze remizach.

Jednostki posiadają na stanie 12 samochodów pożarniczych, w tym 1 ciężki, 2 średnie i 9 lekkich. 27 motopomp, w tym 14 szlamowych, 9 agregatów prądotwórczych, łódź na przyczepce z silnikiem, do ratownictwa wodnego. Wszystkie jednostki zrzeszają 238 druhów.

Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przeciwpożarowej na przestrzeni lat 2019-2021 na terenie gminy Krzeszów, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 16 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia występujące na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2019-2021

Rodzaj zagrożenia	Liczba występujących zagrożeń		
	2019	2020	2021
Silne wiatry	7	8	6
Opady śniegu	0	0	1
Opady deszczu	5	2	0
Komunikacyjne	8	7	3
Medyczne	3	2	6
Inne	5	5	3
Ogółem	28	24	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 17 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2019-2021

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń		
	2019	2020	2021
Pożary	21	20	10
Miejscowe zagrożenia	26	35	29
Fałszywe alarmy	2	3	2
Zdarzenia ogółem	49	58	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Teren gminy Krzeszów i powiatu nizańskiego obejmuje swoim działaniem jednostka ratowniczo-gaśnicza Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Nisku.

5.3 Strefa gospodarcza

5.3.1 Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy

Jednym z czynników określających stan gospodarki, a także jej potencjał jest rynek pracy. Zasadniczy wpływ na rynek pracy na danym obszarze mają zarówno występująca tu liczba osób w wieku produkcyjnym, jak i ilość dostępnych miejsc pracy, które kształtują podaż i popyt pracy. Nierównowaga pomiędzy popytem, a podażą pracy wpływa z kolei na poziom bezrobocia.

Jak wspomniano powyżej, podaż pracy kształtowana jest przez liczbę osób w wieku produkcyjnym. Wiek produkcyjny określamy jako wiek zdolności do pracy, tj. w przypadku mężczyzn jest to grupa w wieku 18-64 lat, z kolei w przypadku kobiet – 18-59 lat. W ramach wieku produkcyjnego możemy jeszcze wyróżnić wiek mobilny, który dotyczy osób w wieku od 18 do 44 roku życia bez względu na płeć, zdolnych i gotowych do ewentualnego przekwalifikowania się oraz zmiany stanowiska lub pracy, a także wiek niemobilny, który obejmuje mężczyzn w wieku od 45 do 64 lat oraz kobiety w wieku od 45 do 59 lat.

Jak przedstawiono już we wcześniejszej części niniejszego opracowania – w podrozdziale 5.2.1. *Uwarunkowania demograficzne*, zgodnie z danymi GUS, gminę Krzeszów zamieszkiwało 2456 osób w wieku produkcyjnym, co stanowiło 59,30 % ogółu ludności na tym obszarze. W stosunku do roku 2017, liczba osób w wieku produkcyjnym zmniejszyła się o 250 osób.

Liczba osób w wieku mobilnym w 2021 roku wyniosła natomiast 1495, co stanowiło 60,87 % liczby osób w wieku produkcyjnym oraz 36,09 % liczby mieszkańców gminy ogółem. W stosunku do roku 2017, liczba ta zmniejszyła się o 228. Zarówno w roku 2017, jak i w roku 2021, w liczbie ludności w wieku mobilnym większość stanowili mężczyźni, których liczba wyniosła odpowiednio 899 w 2017 roku i 793 w 2021 roku.

Gmina Krzeszów jest gminą typowo wiejską i na jej terenie nie funkcjonują większe zakłady produkcyjne, a znaczna część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność usługowo-handlową. Największymi pracodawcami na terenie gminy jest Urząd Gminy Krzeszów wraz z gminnymi jednostkami organizacyjnymi, takimi jak m. in. placówki oświatowe, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. Innymi zakładami pracy dającymi możliwość zatrudnienia są m. in. warsztaty samochodowe, lokalne firmy budowlane, firmy transportowe, sklepy spożywczo-przemysłowe w poszczególnych miejscowościach. Wśród największych pracodawców na terenie gminy należy wyróżnić:

1. Firma Usługowo – Handlowa „Majster” Bieńko Krzysztof, Krzeszów
2. Tutka Capital Group Sp. z o.o., Krzeszów,
3. Chi-KA Anna i Grzegorz Karp Sp. jawna, Krzeszów,
4. OPIFEX-SKA Sp. z o.o., Krzeszów.

Ponadto mieszkańcy gminy Krzeszów znajdują zatrudnienie poza terenem gminy w następujących zakładach:

1. Huta Stalowa Wola S.A. należąca do Polskiej Grupy Zbrojeniowej oraz inne zakłady pracy zlokalizowane na terenie Huty Stalowa Wola,
2. Elektrownia TAURON Stalowa Wola,
3. Fabryka KFA ARMATURA w Nisku.

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie gminy Krzeszów, można zauważyć mniejszą liczbę osób pracujących w 2021 roku niż w roku 2017 (o 230). Na przestrzeni lat 2017-2021 nastąpił spadek liczby pracujących na terenie gminy kobiet – o 38 oraz liczby pracujących mężczyzn – o 192. Dane w tej kwestii zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 18 Pracujący na terenie gminy Krzeszów w latach 2017 - 2021

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni	Pracujący na 1000 ludności ogółem	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym
2017	603	234	369	140	222,8
2018	476	261	215	111	176,8
2019	324	161	163	76	122,3
2020	336	152	184	81	135,2
2021	373	196	177	90	151,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę wskaźnik dotyczący rynku pracy w zakresie liczby pracujących na 1000 ludności dla poszczególnych gmin powiatu nizańskiego w 2021 r., wartość tego wskaźnika dla gminy Krzeszów przedstawiała się na średnim poziomie na tle pozostałych gmin, jednak poniżej średniej dla powiatu. Wartość wskaźnika wyniosła w gminie Krzeszów – 90, natomiast dla powiatu nizańskiego – 117. Najniższa wartość wskaźnika w powiecie wystąpiła w gminie Harasiuki – 49, natomiast najwyższa w gminie Nisko – 176.

Dane dotyczące wskaźników pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku, przedstawia poniższa tabela.

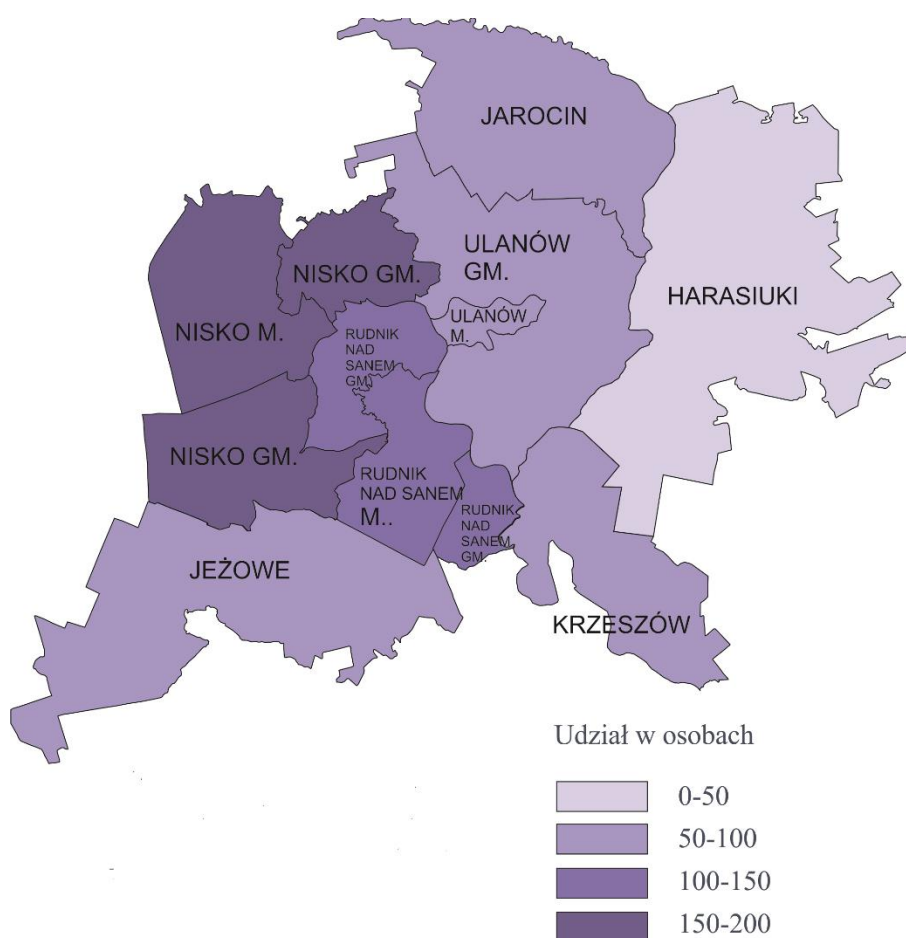
Tabela 19 Wskaźniki pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Gmina	Pracujący na 1000 ludności (os.)	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym (os)
Harasiuki	49	78,0
Jarocin	60	96,1
Jeżowe	74	117,1

Krzeszów	90	151,9
Nisko	176	283,1
Rudnik nad Sanem	130	213,1
Ulanów	95	155,1
Powiat niżański	117	189,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 7 Wskaźniki pracujących na 1 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wskazane powyżej dane dot. liczby osób pracujących w poszczególnych gminach dotyczą podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracowników. Dane nie obejmują z kolei osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych.

Bezrobocie

Jak wcześniej wspomniano, gdy liczba osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze przewyższa liczbę miejsc pracy, możemy mieć do czynienia ze zjawiskiem bezrobocia. Jest to zjawisko, które ma duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą dla danego obszaru. Według danych GUS, na koniec 2021 roku na terenie gminy Krzeszów zarejestrowanych było 185 osób bezrobotnych, a w stosunku do roku 2017, liczba ta zmniejszyła się o 62 osoby.

Dane dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Krzeszów w latach 2017 - 2021

Lata	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	W tym do 30 roku życia	W tym powyżej 50 roku życia	Osoby długotrwale bezrobotne
2017	247	133	87	43	143
2018	232	120	86	38	149
2019	210	113	75	40	127
2020	210	123	75	40	142
2021	185	102	71	28	113

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak przedstawia powyższa tabela, osoby długotrwale bezrobotne stanowiły w 2021 roku 61,08 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najwięcej osób bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat – 86 osób, tj. 46,47 % ogółu bezrobotnych, natomiast osoby w wieku do 30 roku życia stanowiły 38,37 % ogółu bezrobotnych.

Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2021 roku według danych GUS wyniósł na terenie gminy Krzeszów 7,5 %, zmniejszając się o 1,6 p.p. w stosunku do roku 2017. Zmniejszył się przy tym udział zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn oraz kobiet odpowiednio – 1,6 p.p i 1,4 p.p. Wartość udziału zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Krzeszów była w 2021 roku niższa niż średnia dla powiatu niżańskiego – o 0,9 p.p., a udział zarejestrowanych bezrobotnych mężczyzn i kobiet był mniejszy odpowiednio o 1,2 p.p i 0,3 p.p.

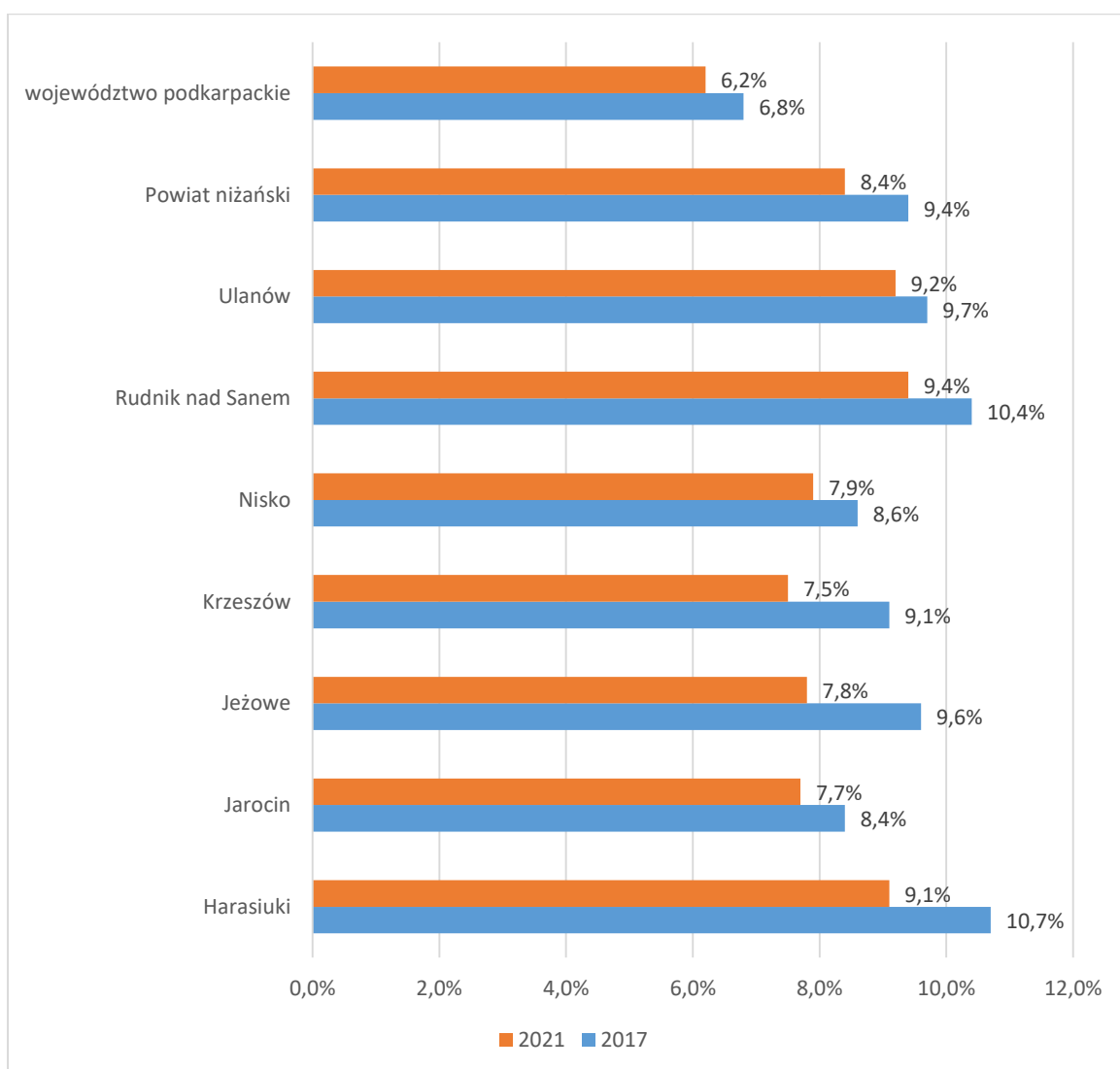
Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w gminie Krzeszów na tle powiatu niżańskiego w 2017 i 2021 roku, przedstawia poniższa tabela, wykres oraz mapa.

Tabela 21 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Krzeszów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu niżańskiego według płci

Jednostka terytorialna	ogółem		kobiety		mężczyźni	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021
Gmina Krzeszów	9,1	7,5	10,6	9,2	7,8	6,2
Powiat niżański	9,4	8,4	10,5	9,5	8,4	7,4

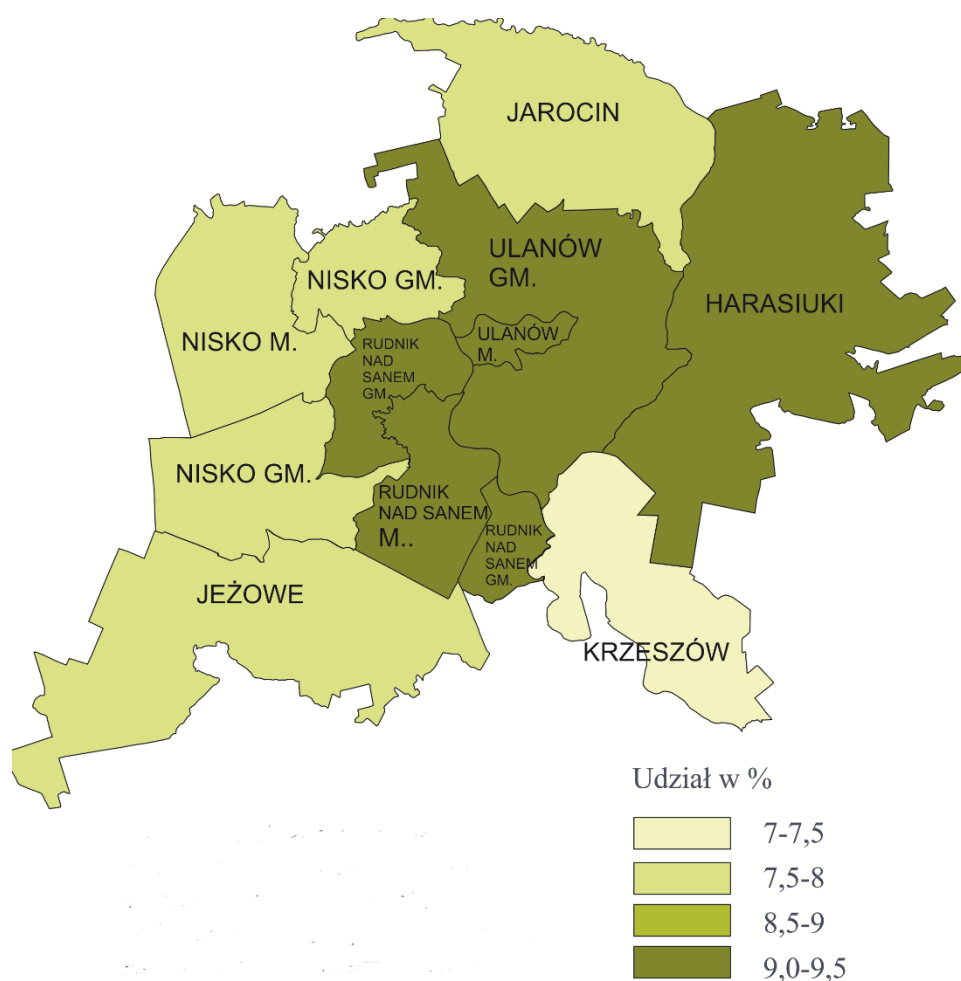
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 11 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Krzeszów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu niżańskiego i województwa podkarpackiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 8 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Krzeszów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu niżańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że na tle pozostałych gmin powiatu niżańskiego, gmina Krzeszów w 2021, posiadała najniższy wynik odsetka zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Ważnym zagadnieniem jest również zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Zmniejszenie bezrobocia wymaga zdecydowanych działań powiatowych urzędów pracy, centrów doradztwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego. Ważne w tej kwestii jest również dopasowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców, co pomoże zniwelować braki wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy. Teren gminy Krzeszów znajduje się we właściwości Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku.

5.3.2 Przedsiębiorczość i rolnictwo

Przedsiębiorczość

Sytuacja gospodarcza danego obszaru wiąże się w dużej mierze ze zjawiskiem przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość można definiować jako skłonność do tworzenia nowych przedsiębiorstw lub innych form prowadzenia działalności gospodarczej, a także jako aktywność do rozwijania już istniejących, poprzez realizację różnego rodzaju inwestycji. Stopień rozwoju przedsiębiorczości na danym obszarze wynika przede wszystkim z liczby podmiotów gospodarki narodowej, do których zalicza się osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Podmioty te zobowiązane są do rejestracji w odpowiednim rejestrze, w tym również w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (rejestr REGON), który prowadzi Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

W ostatnich latach zarówno w gminie Krzeszów, jak i w innych gminach powiatu nizańskiego, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy na koniec 2021 roku zarejestrowanych było 303 podmioty gospodarki narodowej, co było najniższym wynikiem powiecie nizańskim. Od 2017 roku liczba podmiotów gospodarczych w gminie Krzeszów wzrosła o 55, tj. o 22,18 %, co było piątym wynikiem w powiecie, jeśli chodzi o przyrost liczby podmiotów gospodarczych.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie gmin powiatu nizańskiego w roku 2017 oraz 2021 w podziale na sektor publiczny i sektor prywatny, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin powiatu nizańskiego w 2017 i 2021 roku

Gmina	Ogółem*			Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2017	2021	Wzrost/spadek w %	2017	2021	2017	2021
Harasiuki	268	333	24,25	9	8	259	325
Jarocin	283	333	17,67	9	9	274	324
Jeżowe	523	730	39,58	22	22	501	708
Krzeszów	248	303	22,18	10	9	238	294
Nisko	1725	1961	13,68	44	49	1 681	1 912
Rudnik nad Sanem	689	775	12,48	24	23	665	752
Ulanów	413	479	15,98	12	13	401	466
Powiat nizański	4 149	4 914	18,44	130	133	4 019	4 781

* W BDL nie są prezentowane wszystkie formy prawne podmiotów, dlatego dane liczbowe w zestawieniu nie sumują się na sektor ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy Krzeszów dotyczy głównie sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2017 – 2021 wzrosła o 56 i wyniosła na koniec 2021 roku 294. Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy całego powiatu niżańskiego, a największe wzrosty, jeśli chodzi o tą liczbę odnotowały: gmina Nisko (wzrost o 231 podmiotów) oraz gmina Jeżowe (wzrost o 207 podmiotów).

W sektorze prywatnym, w ramach podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, Główny Urząd Statystyczny wyszczególnia osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, spółki handlowe, w tym również spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, spółdzielnie, fundacje oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne. Zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych w gminie Krzeszów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, których liczba w 2021 roku wyniosła 247, tj. 84,01 % ogółu podmiotów sektora prywatnego. Ich liczba w stosunku do roku 2017 zwiększyła się o 47, zmniejszyła się natomiast liczba zarejestrowanych na terenie gminy spółek spółdzielni (o 1 podmiot).

Dane dotyczące rodzajów podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 23 Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku

Rodzaje podmiotów		2017	2021
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	7	6
	Spółki handlowe	1	1
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	200	247
	Spółki handlowe	7	8
	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1	1
	Spółdzielnie	2	1
	Fundacje	0	1
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	16	16
	Nieokreślone formy prawne	12	20

* W BDL nie są prezentowane wszystkie formy prawne podmiotów, dlatego dane liczbowe w zestawieniu nie sumują się na sektor ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najwięcej zarejestrowanych na terenie gminy Krzeszów podmiotów gospodarczych w 2021 roku, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD) wykonywało działalność gospodarczą według sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 68 podmioty (22,15 % ogółu podmiotów) oraz sekcji F (Budownictwo) – 55 podmioty (17,91% ogółu podmiotów). Na przestrzeni lat 2017-2021 największy wzrost liczby podmiotów wystąpił w sekcji F i C – o 10 podmiotów.

Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowanych na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 24 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku

Sekcja PKD	Wyszczególnienie	Ogółem*		Sektor publiczny*		Sektor prywatny*	
		2017	2021	2017	2021	2017	2021
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6	7	0	0	6	7
B	Górnictwo i wydobywanie	1	1	0	0	1	1
C	Przetwórstwo przemysłowe	31	41	0	0	31	40
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	1	0	0	0	1
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	3	1	1	2	2
F	Budownictwo	45	55	0	0	44	54
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	64	68	0	0	64	68
H	Transport i gospodarka magazynowa	22	25	0	0	22	25
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	7	7	0	0	7	7
J	Informacja i komunikacja	1	2	0	0	1	2
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	6	7	0	0	6	7
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	0	5	0	0	0	5
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	9	13	1	1	8	12
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	1	4	0	0	1	4
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	11	11	2	2	9	9
P	Edukacja	5	7	3	3	2	4

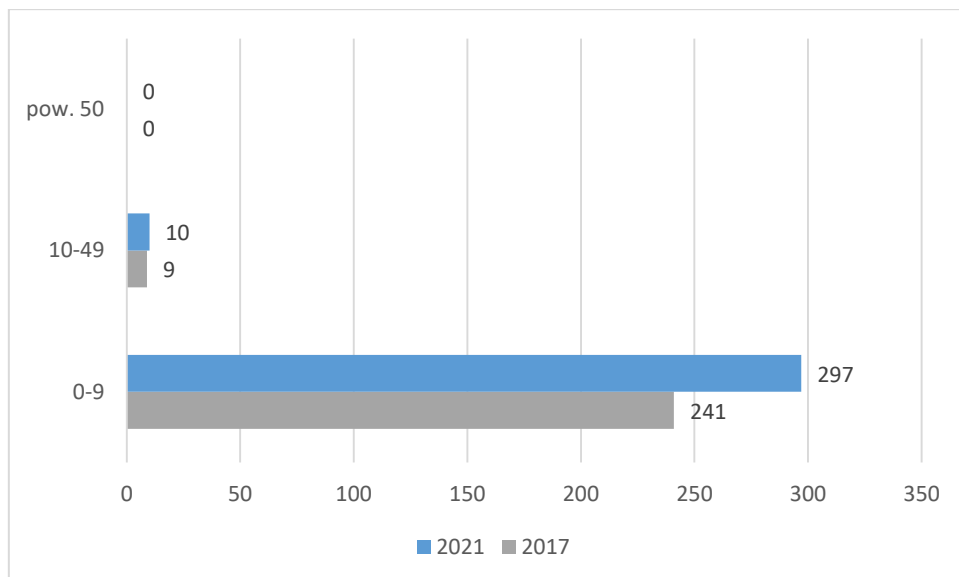
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	16	1	1	10	15
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6	6	2	1	4	5
S, T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	20	26	0	0	20	26
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
Razem		250	307	10	9	238	294

* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilania rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji mogą nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Największą część działających na terenie gminy Krzeszów podmiotów gospodarczych stanowiły w 2021 roku mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób – 297 podmiotów, co stanowiło 98,02 % wszystkich podmiotów. Na przestrzeni lat 2010-2020 ich liczba zwiększyła się o 56. Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości w 2017 oraz 2021 roku na terenie gminy Krzeszów przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

O pozytywnym rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy Krzeszów świadczą również wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej, opracowane przez Główny Urząd Statystyczny. Analizując poszczególne wskaźniki, które zaprezentowane zostały w poniższej tabeli,

można zauważyć spadek ich wartości jedynie przy wskaźniku udziału podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych w rejestrze regon oraz w udziale stowarzyszeń, fundacji w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej. Pozostałe wskaźniki mają tendencję wzrostową. Porównując natomiast wartości wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej dla gminy Krzeszów z wartościami dla powiatu niżańskiego zauważyć można, że są one wyższe, co wskazuje, że rozwój przedsiębiorczości w gminie Krzeszów przebiega szybciej niż w innych gminach powiatu niżańskiego.

Wartości wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Krzeszów i powiatu niżańskiego w roku 2017 i 2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 25 Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Krzeszów oraz powiatu niżańskiego za lata 2017 i 2021

Wskaźnik	Gmina Krzeszów		Powiat niżański	
	2017	2021	2017	2021
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	58	74	63	77
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	92,4	125,0	96,6	125,2
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	4,46	7,21	5,39	6,77
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	47	60	50	63
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,73	4,10	2,76	3,10
Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON (%)	6,4	5,2	7,3	3,7
Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem (%)	80,0	80,5	80,1	81,8
Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej (%)	6,4	5,5	4,4	4,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

W strukturze użytkowania ziemi w gminie Krzeszów użytki rolne stanowią ok. 54,90 % powierzchni ogólnej gminy, co powoduje, że rolnictwo jest dominującą gałęzią gospodarki na terenie gminy.

Podstawowych informacji na temat rolnictwa, w tym liczby i powierzchni gospodarstw rolnych, dostarczają przeprowadzane co 10 lat powszechne spisy rolne. Ostatni taki spis przeprowadzony został w terminie od 1 września do 30 listopada 2020 r., według stanu na dzień 1 czerwca 2020 r. Jego podstawowym celem było dostarczenie informacji na potrzeby realizacji Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej, a także i na potrzeby krajowych baz danych. Badaniem zostały objęte gospodarstwa rolne, których użytkownikami były osoby fizyczne (gospodarstwa indywidualne), osoby prawne oraz jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej.

Zgodnie z opublikowanymi wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020, na terenie gminy Krzeszów w 2020 roku znajdowało się 501 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 3 421,39 ha, z czego 2 700,84 ha (78,93 %) stanowiły użytki rolne. Największą część tych gospodarstw stanowiły gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych w grupie „1 - 5 ha” – ich liczba wyniosła 325 (64,87% ogółu gospodarstw rolnych), zajmując przy tym powierzchnię 1 258,44 ha (36,78 % powierzchni gospodarstw rolnych ogółem).

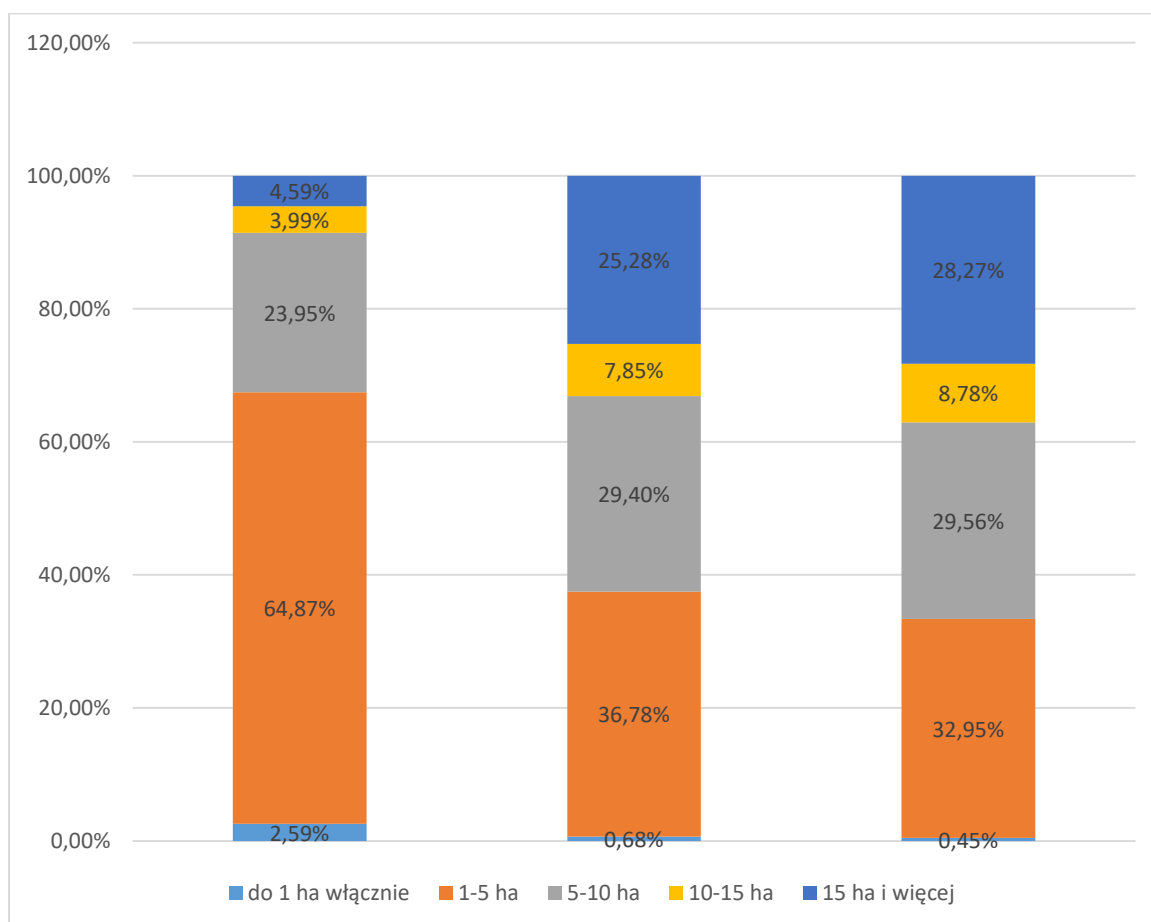
Liczbę gospodarstw rolnych, ich powierzchnię oraz powierzchnię użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw w gminie Krzeszów, według wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2020, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 26 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Krzeszów

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych	Powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych (w ha)	Powierzchnia użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych (w ha)
Gospodarstwa rolne ogółem	501	3 421,39	2 700,84
do 1 ha włącznie	13	23,29	12,05
1-5 ha	325	1 258,44	889,82
5-10 ha	120	1 005,99	798,38
10-15 ha	20	268,63	237,06
15 ha i więcej	23	865,04	763,53

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Wykres 13 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Krzeszów

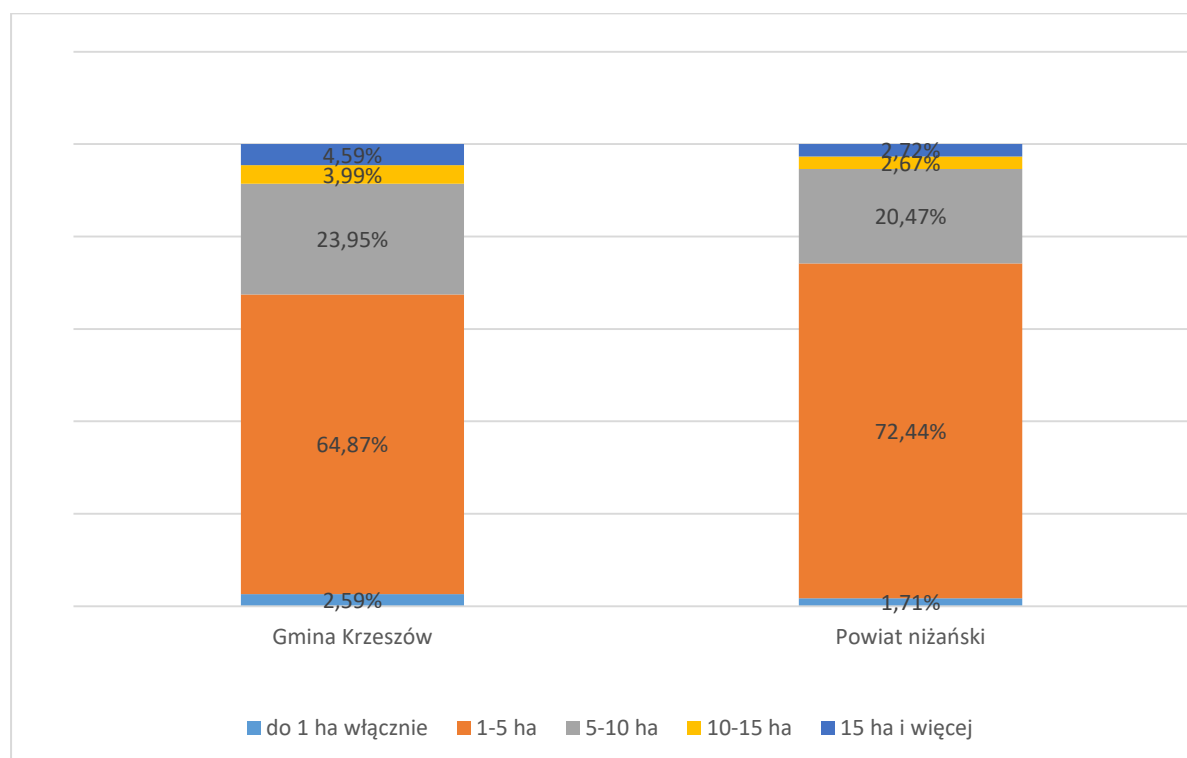
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Liczba gospodarstw rolnych, znajdujących się na terenie gminy Krzeszów stanowiła 12,04 % liczby gospodarstw rolnych ogółem w powiecie niżańskim, natomiast ich powierzchnia – 12,04 % powierzchni gospodarstw ogółem w powiecie. Biorąc pod uwagę liczbę gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach obszarowych oraz ich powierzchnię, zarówno na terenie gminy, jak i ogółem w powiecie, struktura gospodarstw wygląda podobnie – najczęściej gospodarstw występuje w grupie obszarowej „1 – 5 ha”. Natomiast najczęściej powierzchni w gminie i w powiecie zajmują gospodarstwa rolne w grupie obszarowej „1 – 5 ha”, co świadczy o dużym rozdrobieniu gospodarstw rolnych.

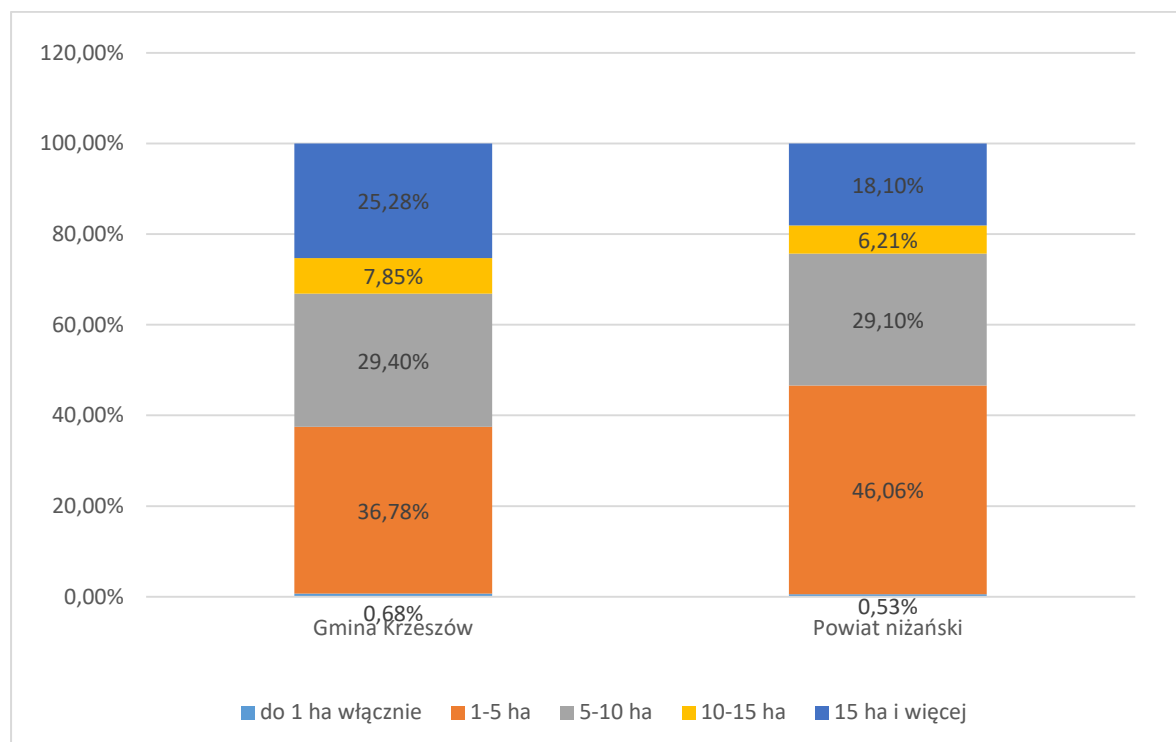
Dane dotyczące liczby gospodarstw rolnych według grup obszarowych oraz ich powierzchni według grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Krzeszów oraz w powiecie niżańskim, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 14 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych oraz ich powierzchnia według grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Krzeszów oraz powiatu niżańskiego

Liczba gospodarstw rolnych wg grup obszarowych użytków rolnych

Powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Średnia powierzchnia gruntów gospodarstw rolnych na terenie gminy Krzeszów wynosiła 6,83 ha, natomiast średnia powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw – 5,39 ha. Wartość powierzchni gruntów gospodarstw rolnych kształtowała się powyżej średniej dla powiatu niżańskiego, gdzie wynosiła odpowiednio 5,93 ha. Średnia powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład gospodarstwa była również wyższa od średniej dla powiatu. W kwestii użytkowania gruntów, użytki rolne stanowiły 78,94 % powierzchni gospodarstw rolnych, znajdujących się na terenie gminy. 75,42 % tych użytków stanowiły użytki rolne w dobrej kulturze rolnej, tzn. grunty wykorzystywane rolniczo, na których stosowane są zabiegi uprawne i mogą kwalifikować do otrzymania dopłat obszarowych. Pod zasiewami znalazło się z kolei 50,43% powierzchni użytków rolnych. W strukturze użytkowania gruntów rolnych najwięcej stanowiły zboża - 49,54 % powierzchni użytków rolnych ogółem.

Biorąc pod uwagę liczbę pracujących w gospodarstwach rolnych, na terenie gminy Krzeszów pracowało łącznie 967 osób, tj. ok. 23,35 % ogółu mieszkańców gminy, z tego 534 mężczyzn oraz 433 kobiety. Według źródeł dochodów, najwięcej gospodarstw rolnych na terenie gminy utrzymywało się z działalności rolniczej – 501, natomiast najmniej z innych niezarobkowych źródeł poza emeryturą i rentą - 56.

Dane dotyczące średniej powierzchni gruntów gospodarstw rolnych i średniej powierzchni użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw, struktury użytkowania gruntów przez gospodarstwa rolne i powierzchni zasiewów wybranych upraw, a także liczby pracujących w gospodarstwach rolnych oraz źródeł dochodów gospodarstw domowych objętych spisem rolnym na terenie gminy Krzeszów, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27 Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych i użytków rolnych wchodzących w ich skład, struktura użytkowania gruntów przez gospodarstwa rolne, powierzchnia zasiewów wybranych upraw oraz liczba pracujących w gospodarstwach rolnych i źródła dochodów gospodarstw domowych objętych spisem rolnym na terenie gminy Krzeszów

Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych i użytków rolnych ogółem (w ha)	
Grunty ogółem	6,83
Użytki rolne ogółem	5,39
Użytkowanie gruntów (w ha)	
Grunty ogółem	3 421,39
Użytki rolne ogółem	2 700,84
Użytki rolne w dobrej kulturze	2 580,48
Pod zasiewami	1 725,40
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	140,66
Uprawy trwałe	137,61
Łąki trwałe	523,68

Pastwiska trwałe	47,48
Pozostałe użytki rolne	120,36
Lasy i grunty leśne	448,78
Pozostałe grunty	271,77
Powierzchnia zasiewów wybranych upraw (w ha)	
Powierzchnia zasiewów ogółem	1 725,40
Zboża	1 337,90
Ziemniaki	78,45
Rzepak i rzepik	56,65
Pracujący w gospodarstwach rolnych	
Ogółem	967
Mężczyźni	534
Kobiety	433
Gospodarstwa domowe według źródeł dochodów	
Działalność rolnicza	501
Pozarolnicza działalność gospodarcza	64
Praca najemna	293
Emerytura i renta	211
Inne niezarobkowe źródła poza emeryturą i rentą	56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

5.3.3 Turystyka

Turystyka stanowi znaczący czynnik lokalnego rozwoju, a na atrakcyjność turystyczną danego obszaru składają się przede wszystkim walory przyrodnicze i antropogeniczne oraz zagospodarowanie turystyczne, tj. baza noclegowa, gastronomia i dostępność komunikacyjna, uzupełniane przez obiekty społeczno-techniczne, jak np. sklepy i apteki. Na walory przyrodnicze, wpływające na atrakcyjność turystyczną składają się elementy środowiska przyrodniczego, interesujące dla turystów i występujące np. w rezerwach przyrody, parkach krajobrazowych lub też poza tymi formami ochrony przyrody. Walory antropogeniczne związane są z działalnością człowieka i dotyczą m. in. zabytków architektury, muzeów, miejsc pamięci narodowej i kultu religijnego oraz wydarzeń kulturalno-sportowych. Zagospodarowanie turystyczne dotyczy przede

wszystkim liczby i jakości miejsc noclegowych oraz lokali lub obiektów gastronomicznych, a także sieci drogowej, kolejowej oraz szlaków turystycznych.

Atrakcją turystyczną gminy jest Dolina Dolnego Sanu oraz część Płaskowyżu Tarnogrodzkiego obfitująca w ciekawe krajobrazy wyżyny lessowej, sprzyjające turystyce pieszej. Rzeką San to nie tylko piękne nadrzeczne krajobrazy, ale również możliwości wędkarskie oraz spływy kajakowe.

Oferta turystyczna gminy Krzeszów dotyczy przede wszystkim oferty agroturystycznej oraz możliwości uprawiania równych form turystyki aktywnej, co wynika z faktu, że przez gminę przebiegają szlaki turystyki pieszej i rowerowej, a miejscowości gminy stanowią bazę wypadową w inne atrakcyjne turystycznie miejscowości słynące ze znakomitych zabytków: Leżajsk, Łańcut, Kazimierz n/Wisłą, Nałęczów, Sandomierz, Baranów Sandomierski.

Uzupełnieniem walorów przyrodniczych, wspólnie tworząc atrakcyjność turystyczną gminy Krzeszów jest wspomniane powyżej zagospodarowanie turystyczne, które wiąże się ściśle z pojęciem infrastruktury turystycznej. Podstawowym elementem zagospodarowania turystycznego jest baza noclegowa, która z jednej strony wpływa na rozwój turystyki na danym terenie, a z drugiej umożliwia uprawianie różnych rodzajów turystyki, a tym samym zaspokajaniem potrzeb turystów. Ważna jest w tej kwestii wielkość bazy noclegowej, która świadczy o poziomie rozwoju turystycznego, a tym samym o potencjale turystycznym.

Na terenie gminy Krzeszów istnieje, ale słabo rozwinięta baza noclegowa – funkcjonuje kilka gospodarstw agroturystycznych, kwater prywatnych. Na terenie gminy zlokalizowane są gospodarstwa agroturystyczne, przyjmujące gości w systemie całorocznym.:

- Katarzyna Pokora, Krzeszów - 11 miejsc noclegowych w 4 pokojach,
- Zofia Schiffer, Koziarnia - 9 miejsc noclegowych
- Zofia Szewczyk dom jednorodzinny, Kamionka – Kolonia - 5 miejsc noclegowych
- Anna Jaśkowska – Czop, Piotr Czop Agroturystyka „Pod dębem”, Kamionka – Kolonia - 6 miejsc noclegowych

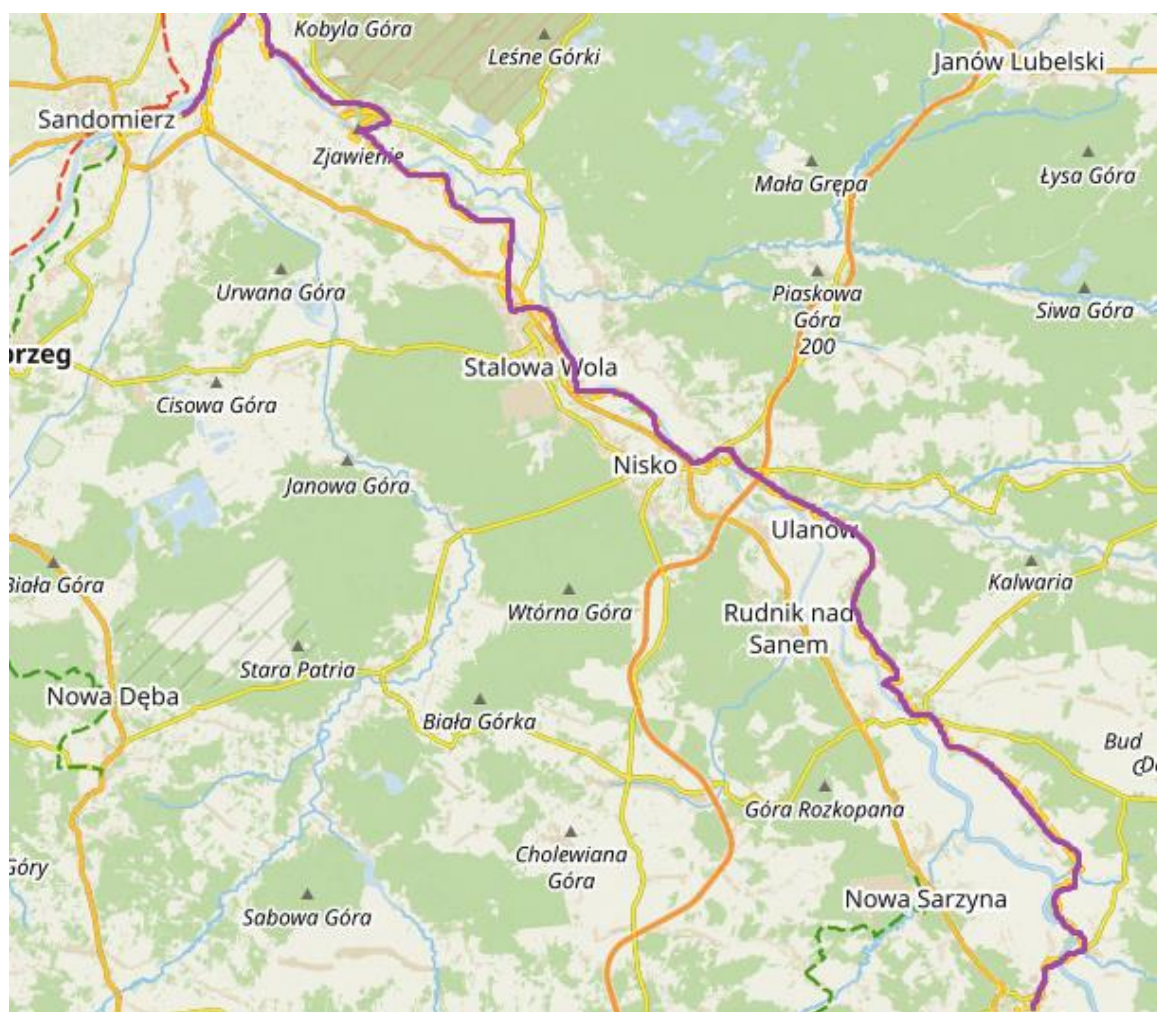
Turysta może skorzystać również z miejsc noclegowych znajdujących się w Hotelu Babilon (40 miejsc noclegowych w pokojach 2, 3 i 4 osobowych).

Problemem w kwestii zagospodarowania turystycznego może być też ograniczona liczba sklepów spożywczo-przemysłowych na terenie gminy, w szczególności brak większych sklepów samoobsługowych. Problem ten jest zauważalny przede wszystkim w letnim sezonie turystycznym.

Przez teren gminy biegną dwa szlaki turystyczne:

- Szlak żółty – Leżajsk – Sandomierz (biegnący wzdłuż rzeki San);
- Szlak Architektury Drewnianej (Trasa IX Tarnobrzsko - Niżańska).

Mapa 9 Przebieg pieszego szlaku Leżajsk - Sandomierz

Źródło: <https://mapa-turystyczna.pl/#50.49563/21.84082/10>

Przez teren gminy Krzeszów przebiega kilka zróżnicowanych tras rowerowych. Wśród tych tras możemy wyróżnić następujące:

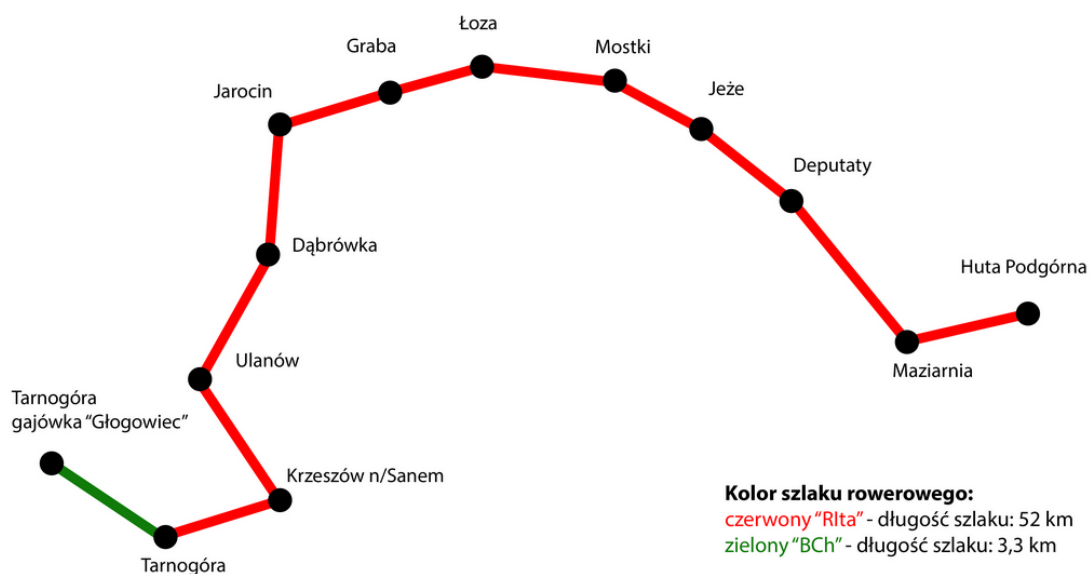
- **Green Velo wschodni szlak rowerowy - łącznik niżański nr 301** pod nazwą „Od stolicy Flisaków po stolicę grzybiarzy”. Trasa wynosi 37 km. Odcinek ten jest bardzo urokliwy, a ruch samochodowy jest na nim znikomy. W Jarocinie krzyżuje się oraz nakłada z lokalnymi szlakami rowerowymi – Ritą, Historycznym Szlakiem Rowerowym oraz z zielonym szlakiem Atrakcji Turystycznych Regionu – ATR.
- **W Widłach Wisły i Sanu – Zielony Szlak ATR**, długość szlaku: 115 km. Szlak prowadzi przez 7 gmin powiatu niżańskiego. Na terenie każdej z nich znajduje się miejsce do odpoczynku i planowania dalszej drogi. Szlak zaczyna się w Raławicach a kończy w Bojanowie. Prowadzi przez miejscowości: Raławice, Zarzecze, Wólka Tanewska, Ulanów, Dąbrówka, Borki, Szyperki, Jarocin, Graba, Łoza, Mostki, Załomy Majdańskie, Jeże, Deputaty, Maziarnia – Pęk, Maziarnia, Huta Krzeszowska, Sieraków, Pólsieraków, Wólka, Hucisko, Nowa Wieś, Krzeszów Górny, Podolszynka, Plebańska, Krzeszów, Kopki, Chałupki, Rudnik nad Sanem, Jeżowe, Jeżowe – Kowale, Nowy Nart, Gwoździec, Cisów-Las, Korabina,

Bojanów. Atrakcyjność tego szlaku szczególnie wzmacniają walory krajobrazowe. Początek szlaku przebiega wzdłuż Doliny Sanu, następnie prowadzi przez urokliwe Lasy Janowskie, wzdłuż rzek Gilówka, Kurzynka i Tanew, wzgórz Krzeszowa i lasów Puszczy Sandomierskiej. Przemierzając trasę można spotkać liczne zabytki, kapliczki, place zabaw dla dzieci, miejsca do odpoczynku nad wodą, muzea i atrakcje turystyczne. Szlak stwarza idealne warunki do spokojnych rekreacyjno – rodzinnych przejazdów jak również do treningów kolarskich.

- **Szlakiem Angielskich Lotników – Rita.** Szlak rowerowy „RITA” liczy 52 km, przebiega przez teren 5 gmin tj. Nowej Sarzyny, Krzeszowa, Ulanowa, Jarocina i Harasiuk. Szlak rozpoczyna się we wsi Tarnogóra w miejscu upadku angielskiego ciężkiego bombowca HALIFAX JP 224, a kończy w Hucie Podgórnej, gdzie w nocy z 5/6 czerwca 1944 roku z lotniska polowego ewakuowano 4 członków załogi. Nazwa trasy pochodzi od imienia żony dowódcy samolotu, Pani Rity Storey. Został przeprowadzony mało uczęszczanymi drogami – w 95% o nawierzchni asfaltowej, umożliwia to bezpieczne przemieszczanie się z możliwością zaznajomienia się z ciekawym terenem, zarówno pod względem historycznym jaki przyrodniczym.

Mapa 10 Sieć szlaku rowerowego „RITA”

Sieć szlaku rowerowego „Rita” i „BCh”

Źródło: <http://turystyka-nizanski.pl/aktywnie/szlaki-rowerowe/szlakiem-angielskich-lotnikow-rita/>

Zimą Krzeszów staje się rajem dla narciarzy i snowboardzistów. Trasa zjazdowa usytuowana jest na północnym zboczu wzgórza, a jej długość to 500 m. Stok jest raczej łagodny i jest dobrym miejscem do szlifowania formy. Trasa jest ratrakowana, sztucznie dośnieżana, a wieczorem oświetlona. Oferta wyciągu ukierunkowana jest także dla początkujących narciarzy,

a także dzieci rozpoczynających naukę jazdy na nartach. Przy stoku funkcjonuje szkołka narciarska, wypożyczalnia sprzętu, wyciąg teleskopowo – talerzykowy oraz bar.

W kwestii zagospodarowania turystycznego, istotną kwestią wpływającą na potencjał turystyczny danego obszaru są występujące na jego terenie atrakcje turystyczne. Na terenie gminy Krzeszów występuje kilka tego typu atrakcji oraz podejmowane są działania w celu zwiększenia potencjału turystycznego, tworząc nowe produkty turystyczne, ukierunkowane na przyciągnięcie większej liczby turystów. Turyści mają możliwość brania udziału w spływach flisackich rzeką San. Miłośnicy wędkowania znajdą również doskonałe miejsca do wędkowania. Rzeka San to prawdziwy raj dla wędkarzy chcących złowić rybę życia. Podczas letnio-jesiennego niskiego stanu wody (wodowskaz w Przemyślu 80-110 cm) warto wybrać się na jedną z wielu wysp i półwyspów, przy których tworzą się zatoki i rynny z wolno płynącą wodą. Suche, piaszczyste wyspy, umożliwiają bezpieczne wędkowanie, rozbicie namiotu i rozpalenie ogniska.

W Krzeszowie znajduje się Wikarówka, która jest wykorzystywana na izbę pamięci.

W piwnicach Gminnego Ośrodka Kultury funkcjonuje mały skansen „Krzeszowska Chata”, który jest otwarty przez cały okres wakacyjny. Znalazł się tam również punkt informacji turystycznej, w którym można zakupić pamiątki z Krzeszowa, pocztówki, przewodniki oraz książki miejscowych autorów.

Warty uwagi jest kompleks rekreacyjno- wypoczynkowy należący do Gminnego Zakładu Sportu i Rekreacji "Błękitny San", który położony jest wśród pięknej przyrody Doliny Dolnego Sanu. Jego atrakcyjne usytuowanie na prawym brzegu pięknej i nieprzewidywalnej rzeki San u zbiegu tzw. Góry Owalonej sprawia, że jest to fantastyczne miejsce zarówno do aktywnego wypoczynku jak i relaksu, wśród zróżnicowanej przyrody, w cichej i spokojnej okolicy. Ośrodek działa cały rok i oferuje: park linowy, spływy kajakami, pole do gry w paintball, pole namiotowe, kort tenisowy, boisko do siatki plażowej, imprezy w wiacie grillowej.

Turystyka ma wpływ na rozwój gospodarczy gminy Krzeszów, przede wszystkim ze względu na wspomniane już walory przyrodnicze i krajobrazowe, wynikające z położenia geograficznego. Występujące na tym terenie produkty turystyczne z roku na rok przyciągają coraz więcej turystów z różnych części kraju, co ma znaczący wpływ na dochody zarówno gminy, jak i dla jej mieszkańców, przede wszystkim właścicieli obiektów noclegowych, sklepów spożywczych oraz lokalnych przedsiębiorców. W gminie brakuje jednak w chwili obecnej produktów turystycznych, które przyciągałyby turystów przez cały rok, nie tylko w letnim sezonie turystycznym, stąd ważny jest dalszy rozwój infrastruktury turystycznej na terenie gminy oraz tworzenie nowych produktów, które sprawią, że gmina Krzeszów będzie atrakcyjnym kierunkiem podróży w jesieni i zimie, co z kolei skutkować będzie tworzeniem nowych miejsc pracy oraz napływem nowych mieszkańców.

5.3.4 Gospodarka finansowa

Jednym z kluczowych czynników, które warunkują rozwój lokalny i regionalny są zasoby finansowe danej jednostki samorządu terytorialnego. Gospodarka finansowa tych jednostek realizowana jest w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 z późn. zm.), określającą m. in. zakres, zasady oraz tryb planowania, uchwalania i wykonywania budżetów tych jednostek. Zgodnie z uchwałą budżetową, określone są planowane dochody i wydatki danej jednostki samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym, których kwoty wyszczególnia się w układzie działów klasyfikacji budżetowej.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, w ramach dochodów wyróżnia się dochody bieżące, które definiowane są jako dochody nie będące dochodami majątkowymi, które z kolei obejmują dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku oraz dochody z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Podobnie przedstawia się kwestia wydatków budżetowych, które również dzielą się na wydatki bieżące, niebędące wydatkami majątkowymi oraz wydatki majątkowe, którymi są inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym również programy finansowane z udziałem środków zewnętrznych, zakup i objęcie akcji i udziałów, a także wniesienie udziałów do spółek prawa handlowego. Różnica pomiędzy dochodami a wydatkami budżetu jednostki samorządu terytorialnego określana jest mianem nadwyżki budżetu lub deficytu budżetu.

Potencjał zasobów finansowych gminy Krzeszów według danych GUS z 2021 roku, wynosił 33 200 305,75 zł, a w stosunku do roku 2017, wysokość dochodów na terenie gminy zwiększyła się o 15 878 245,66 zł, tj. o 91,66 %. Jeśli chodzi o wydatki, ich wysokość w 2021 roku wyniosła 30 849 323,05 zł, wskutek czego nadwyżka budżetowa wyniosła 2 350 982,70 zł. W stosunku do roku 2017, wysokość wydatków gminy zwiększyła się o 14 171 351,97 zł, tj. o 84,97%.

Realizację budżetu w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 Realizacja budżetu gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021 w zł

Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody	17 322 060,09	21 083 456,91	24 927 208,57	30 192 229,72	33 200 305,75
Wydatki	16 677 971,08	21 321 178,30	29 205 163,13	29 894 543,52	30 849 323,05
Nadwyżka/ deficyt	644 089,01	-237 721,39	-4 277 954,56	297 686,20	2 350 982,70

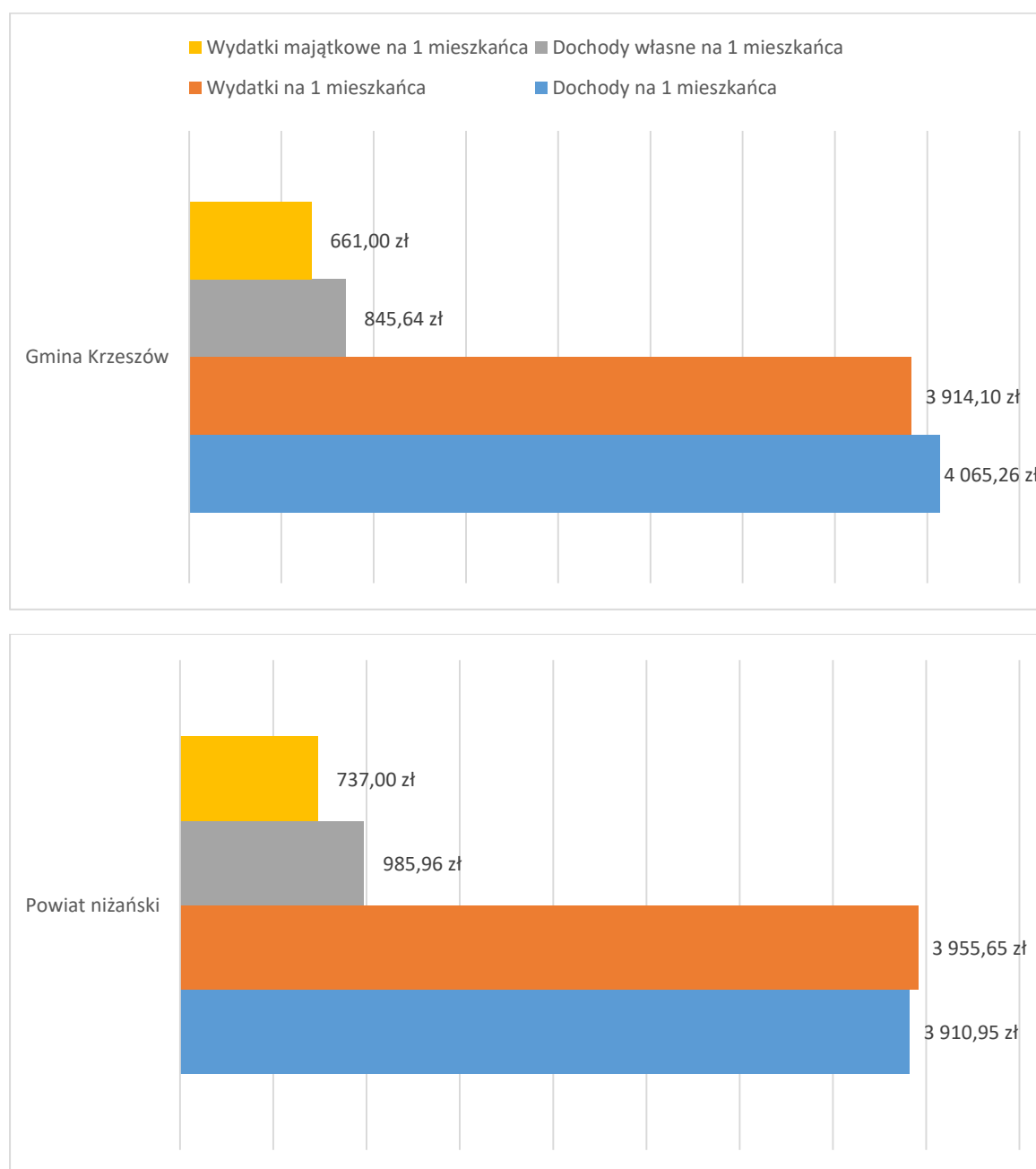
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Duże znaczenie w analizie sytuacji finansowej poszczególnych gmin mają wskaźniki dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca. Wysokość dochodów na 1 mieszkańca w gminie Krzeszów według danych z 2021 roku wyniosła 7 977,01 zł, w tym dochodów własnych – 2 202,82 zł z kolei wysokość wydatków na 1 mieszkańca wyniosła 7 412,14 zł, w tym wydatków

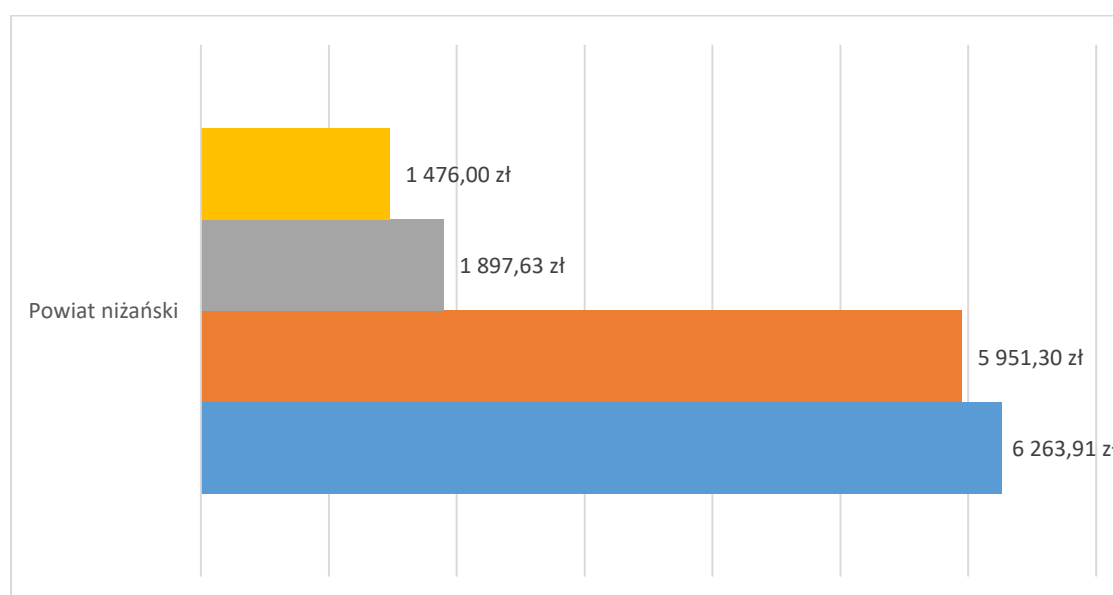
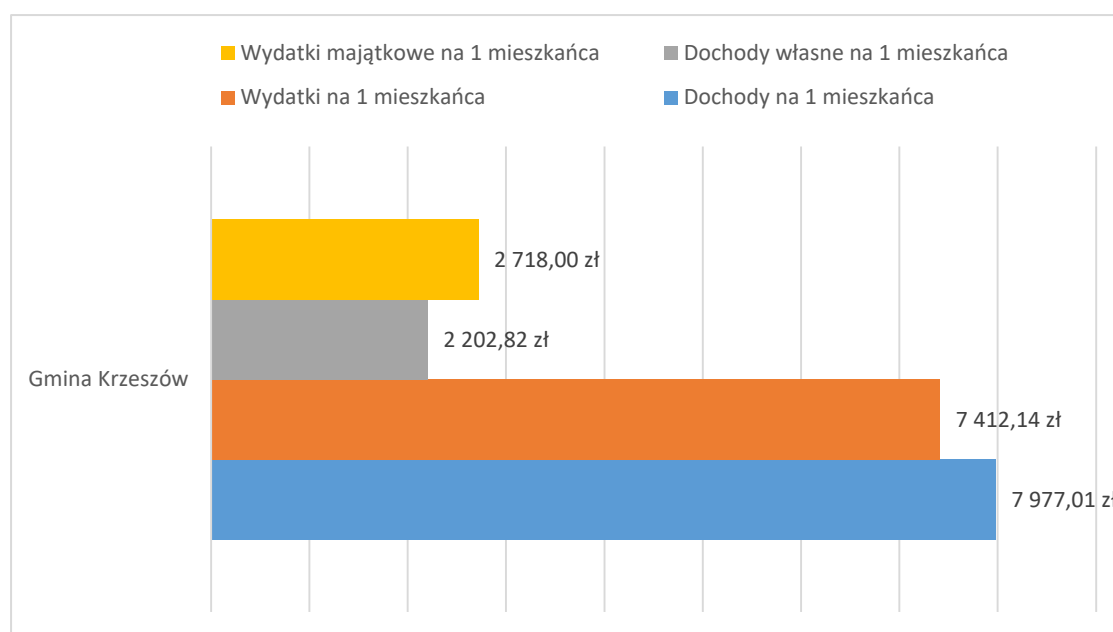
majątkowych – 2 718,00 zł. Porównując te dane z danymi dla powiatu niżańskiego w 2021 roku, można zauważyć, że dochody na 1 mieszkańca, w tym dochody własne w gminie, a także wydatki na 1 mieszkańca oraz wydatki majątkowe na 1 mieszkańca były wyższe niż średnia dla powiatu. W stosunku do roku 2017, wysokość wskaźników w 2021 roku wzrosła zarówno w gminie jak i w powiecie, co ma związek ze wzrostem dochodów oraz wydatków gmin na przestrzeni ostatnich lat, ale również i wskutek zmniejszającej się liczby mieszkańców. Dane te zobrazowane zostały na poniższych wykresach.

Wykres 15 Dochody na 1 mieszkańca oraz wydatki na 1 mieszkańca w 2017 i 2021 w gminie Krzeszów oraz powiecie niżańskim

2017

2021

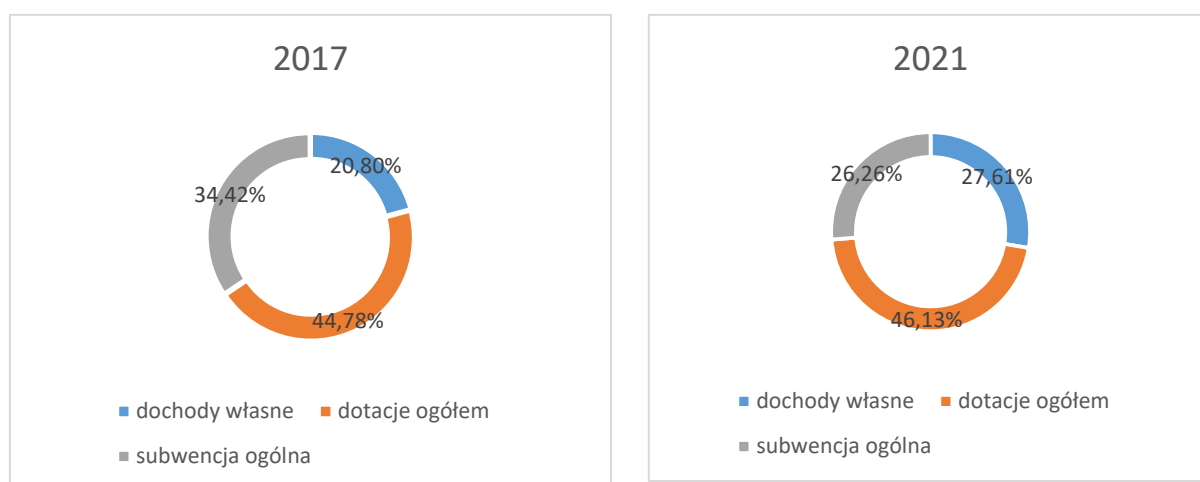
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W strukturze dochodów jednostek samorządu terytorialnego, wyróżnia się dochody własne, dotacje ogółem oraz subwencję ogólną. Źródłami dochodów własnych są przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych, a także udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych. Dotacje ogółem obejmują m. in. dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych przez ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych oraz dotacje i płatności budżetu środków europejskich, a także dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych ze środków europejskich oraz innych środków zagranicznych. Z kolei subwencja ogólna to świadczenie pieniężne z budżetu państwa, obejmujące części: oświatową, wyrównawczą, równoważącą oraz regionalną i rekompensującą.

Według danych GUS z 2021 roku, największą część dochodów gminy Krzeszów stanowiły dotacje ogółem – 46,13% ogółu dochodów, natomiast najmniejszą część – subwencja ogólna, tj. 26,26 % dochodów ogółem. W tej kwestii nastąpiła niewielka zmiana w stosunku do roku 2017, największą część dochodów budżetu stanowiły dotacje – 44,78 %, natomiast najmniejszą dochody własne – 20,80 %. Na przestrzeni lat 2017-2021 wzrost udziału dotacji ogółem w strukturze dochodów budżetowych nastąpił kosztem subwencji ogólnej.

Dane dotyczące struktury dochodów budżetu gminy Krzeszów w roku 2017 i 2021, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 16 Struktura dochodów budżetu gminy Krzeszów w roku 2017 i 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wspomniano już wcześniej, dochody budżetu dzieli się na dochody bieżące i dochody majątkowe. Największą część dochodów gmin stanowią dochody bieżące, których wysokość znacznie wzrosła na przestrzeni ostatnich lat. Wzrost w tym czasie dotyczył również dochodów majątkowych, które obejmowały przede wszystkim środki na inwestycje. W 2021 roku, w gminie Krzeszów wysokość dochodów majątkowych wyniosła 8 810 387,95zł, co stanowiło 26,54 % dochodów ogółem, natomiast w 2017 roku ich wysokość kształtowała się na poziomie 2 072 440,21 zł, co stanowiło 11,96% dochodów ogółem. Największą część dochodów majątkowych, stanowiły dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje, których źródłem były środki zewnętrzne z budżetu państwa pozyskane w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.

Wysokość dochodów majątkowych, w tym wysokość dotacji i środków przeznaczonych na inwestycje oraz wpływów ze sprzedaży składników majątkowych w gminie Krzeszów w latach 2017- 2021 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29 Kształtowanie się dochodów majątkowych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021
Dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje w zł	2 030 915,21	4 934 686,20	4 469 720,32	5 213 334,24	7 205 118,81
Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych w zł	0,00	0,00	0,00	97 000,00	6 016,26
Dochody majątkowe ogółem w zł	2 072 440,21	5 008 295,20	4 763 016,32	9 100 875,24	8 810 387,95
% dochodów ogółem	11,96	23,75	19,11	30,14	26,54

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie jak w przypadku dochodów, obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych, zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

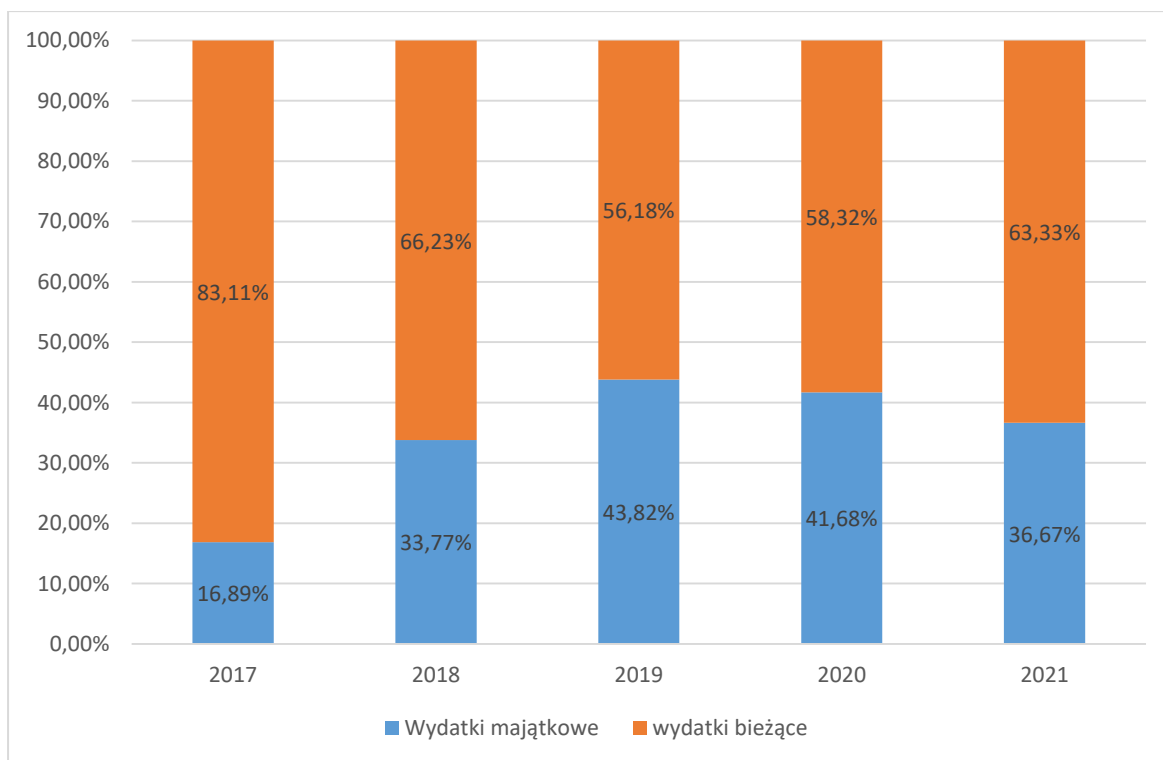
W 2021 roku, w gminie Krzeszów wysokość wydatków majątkowych wyniosła 11 311 024,41 zł, stanowiąc 36,67 % wydatków ogółem. Poziom wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2017-2019 miał tendencję wzrostową, po czym nastąpił niewielki spadek. Udział wydatków majątkowych w wydatkach budżetu ogółem na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Krzeszów, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 30 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

Rok	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
2017	16 677 971,08	2 817 484,22	16,89
2018	21 321 178,30	7 199 922,17	33,77
2019	29 205 163,13	12 799 086,30	43,82
2020	29 894 543,52	12 461 256,30	41,68
2021	30 849 323,05	11 311 024,41	36,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 17 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne

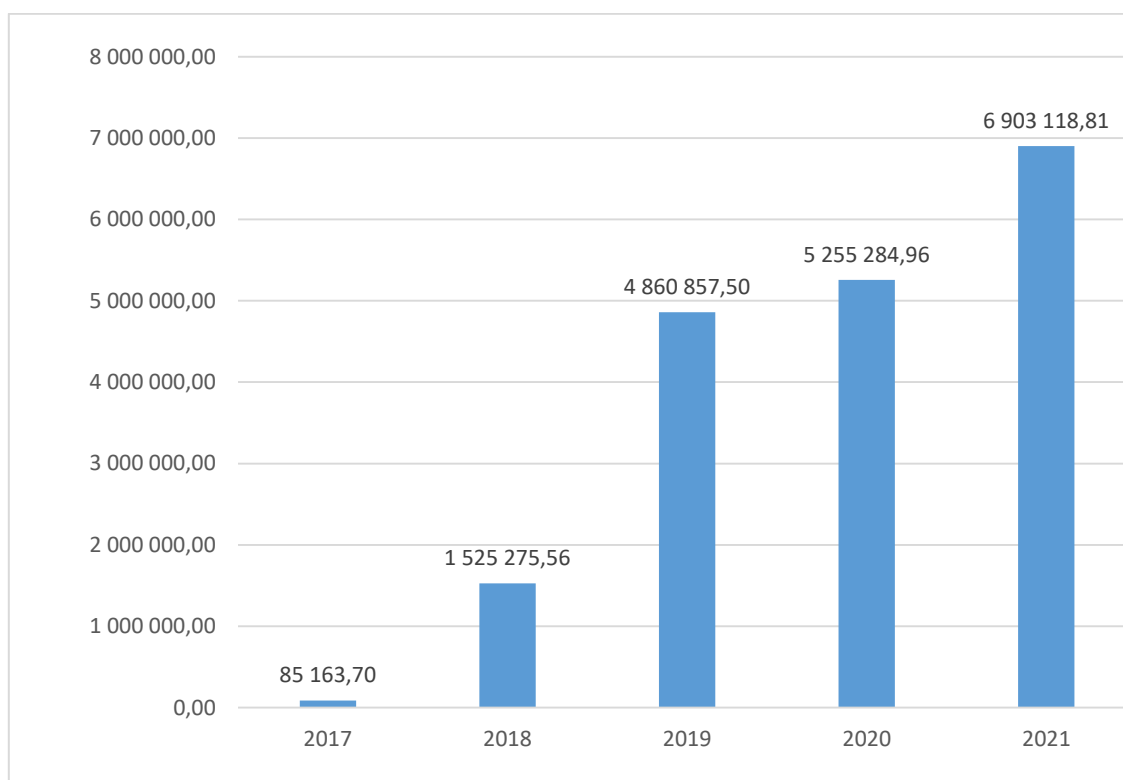
Zadłużenie gminy Krzeszów na dzień 31.12.2021 r. wynosiło 11 897 193,32 zł, co stanowiło 35,83 % dochodów budżetu ogółem. Na owe zadłużenie składały się pożyczki i kredyty

długoterminowe zaciągnięte w latach ubiegłych. Analizując roczne sprawozdania finansowe z wykonania budżetu gminy Krzeszów można stwierdzić, że sytuacja finansowa gminy jest stabilna.

Ważnym elementem budżetu są przekazywane gminie środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE, a także programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich. W latach 2017-2021, zgodnie z danymi GUS, gmina Krzeszów pozyskała łącznie 18 629 700,53 zł w ramach programów i projektów realizowanych z udziałem środków europejskich.

Wysokość pozyskanych przez gminę Krzeszów środków w ramach programów i projektów unijnych realizowanych w latach 2017-2021, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18 Wysokość pozyskanych przez gminę Krzeszów środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Krzeszów realizowała projekty m. in. w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego 2014-2020, którego Instytucją Zarządzającą był Zarząd Województwa Podkarpackiego, a także Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 (PROW), którego Instytucją Zarządzającą było Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, natomiast instytucjami wdrażającymi: Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urzędy Marszałkowskie oraz Agencja Rynku Rolnego.

5.4 Strefa Przestrzenna

5.4.1 Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody

Gmina Krzeszów leży w obrębie jednostki tektonicznej zwanej Zapadliskiem Przedkarpackim, która wypełniona jest utworami trzeciorzędowymi, występującymi na głębokości 0,0 – 20,0 m p. p. t. Miąższość utworów trzeciorzędowych wynosi od 600 do 1000 m, wykształcone są one w postaci iłów krakowieckich. Na powierzchni iły występują w rejonie osuwającej się skarpy w Krzeszowie – Kamionce. Utwory trzeciorzędowe przykryte są utworami czwartorzędowymi, wykazującymi duże zróżnicowanie litologiczne i genetyczne. Na obszarze gminy występują dwa obszary różniące się genezą osadów czwartorzędowych: Dolina Dolnego Sanu oraz Płaskowyż Tarnogrodzki.

W obrębie Doliny Dolnego Sanu utwory czwartorzędowe reprezentowane są przez plejstoceny i holoceny osady pochodzenia rzeczno-ekologicznego wykazujące duże zróżnicowanie litologiczne. W spągu wykształcone są one w postaci żwirów przechodzących w piaski o różnym składzie granulometrycznym, przewarstwianych wkładkami pyłów oraz glin pylastych i piaszczystych. Utwory holoceny występują w obrębie teras zalewowych rzeki San i jego starorzeczy. Utwory te reprezentowane są przez mady o różnej miąższości, piaski rzeczne oraz grunty organiczne i torfy, namuły organiczne oraz lokalnie piaski eoliczne budujące wydmy.

Pod względem morfologicznym teren gminy Krzeszów położony jest według J. Kondrackiego w obrębie Podprowincji Kotliny Sandomierskiej w dwu mezoregionach: Dolinie Dolnego Sanu oraz Płaskowyżu Tarnogrodzkiego. Dolina Dolnego Sanu tworzy szerokie obniżenie erozyjne rozciągające się między brzegiem Karpat a Niziną Nadwiślańską. W dolinie wykształcił się system teras: terasa zalewowa I, terasa zalewowa II, terasa nadzalewowa. Dolina Sanu od wschodu graniczy z Płaskowyżem Tarnogrodzkim wznoszącym się w obrębie gminy na wysokości 177,0 – 230,0 m n.p.m.. Rzeźba tego mezoregionu jest bardziej urozmaicona, nachylenia są zróżnicowane i wynoszą 5 – 8%, lokalnie 12 – 20%. Wysokości względne, szczególnie w rejonie Krzeszowa są bardzo zróżnicowane. Ma tu miejsce bezpośredni kontakt wierzchołki Płaskowyżu Tarnogrodzkiego z korytem rzeki San. Intensywna erozja spowodowała podcinanie krawędzi i uruchomienie procesów osuwiskowych. Czynne procesy erozyjne spowodowały powstanie w tym rejonie głębokich wąwozów o pionowych ścianach porośniętych roślinnością. Granica z terasą nadzalewową jest niewyraźna, lokalnie nadbudowana jest przez wydmy, głównie paraboliczne lub wały wydm. Powierzchnię płaskowyżu rozcinają doliny niewielkich prawobrzeżnych dopływów Sanu, uchodzących do niego w obrębie gminy. Są to formy w postaci dolin nieckowatych, tylko w rejonie Krzeszowa – Kamionki w postaci wąwozów.

Las mają duży znaczenie dla środowiska naturalnego, a także dla atrakcyjności i promocji gminy. Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2022 r. poz. 672 z późn. zm.), lasem określamy grunt o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, który pokryty jest drzewami, krzewami oraz runem leśnym i przeznaczony jest do produkcji leśnej lub stanowi rezerwat przyrody, czy też wchodzi w skład parku narodowego, albo też wpisany jest do rejestru zabytków. Lasem jest również grunt związany z gospodarką leśną, który zajęty jest przez: budynki, budowle, urządzenia melioracji wodnych, linie podziału przestrzennego lasu, drogi leśne, tereny

pod liniami energetycznymi, szkółki leśne, miejsca składowania drewna - wykorzystywane dla potrzeb gospodarki leśnej, a także wykorzystywany na parkingi leśne i urządzenia turystyczne.

Gmina Krzeszów należy do obszarów o małej lesistości. Lasy zajmują 644,58 ha i pokrywają około 10,3 % powierzchni ogólnej gminy. Lasy państwowe zarządzane są przez Nadleśnictwo Rudnik n/Sanem. Stanowią niewielkie enklawy w sąsiedztwie lasów prywatnych. Lasy prywatne są przeważnie monokulturowe, głównie sosnowe, młode i źle utrzymane. Powierzchnia ich ulega powiększaniu na skutek zalesiania przylegających do nich nieużytków i odłogów oraz zalesiania prowadzonego na glebach o bardzo słabej jakości.

Zgodnie z danymi GUS, powierzchnia gruntów leśnych, która obejmuje powierzchnię lasów oraz gruntów związanych z gospodarką leśną, wynosiła w 2021 r. w gminie Krzeszów 644,58 ha, co w stosunku do roku 2017 oznaczało wzrost o 173,19 ha. Ok. 76,3 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 492,00 ha stanowiły grunty leśne prywatne. Ok. 21,9 % powierzchni gruntów leśnych, tj. 141,32 ha stanowiły grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych.

Powierzchnię gruntów leśnych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31 Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Grunty leśne ogółem w ha	471,39	479,39	475,39	475,39	644,58
Lesistość w %	7,6	7,7	7,6	7,6	10,3
Grunty leśne publiczne w ha	143,39	147,39	144,39	144,39	152,58
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w ha	136,19	140,19	137,19	137,19	145,38
Grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych w ha	132,16	132,16	132,16	132,16	141,32
Grunty leśne gminne ogółem w ha	7,20	7,20	7,20	7,20	7,20
Grunty leśne prywatne ogółem w ha	328,00	332,00	331,00	331,00	492,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gmina Krzeszów, gdzie wskaźnik lesistości w 2021 r. wyniósł 10,3 %, jest najmniej zalesioną gminą w powiecie niżańskim. Dla całego powiatu niżańskiego, lesistość kształtowała się na poziomie 42,3 %.

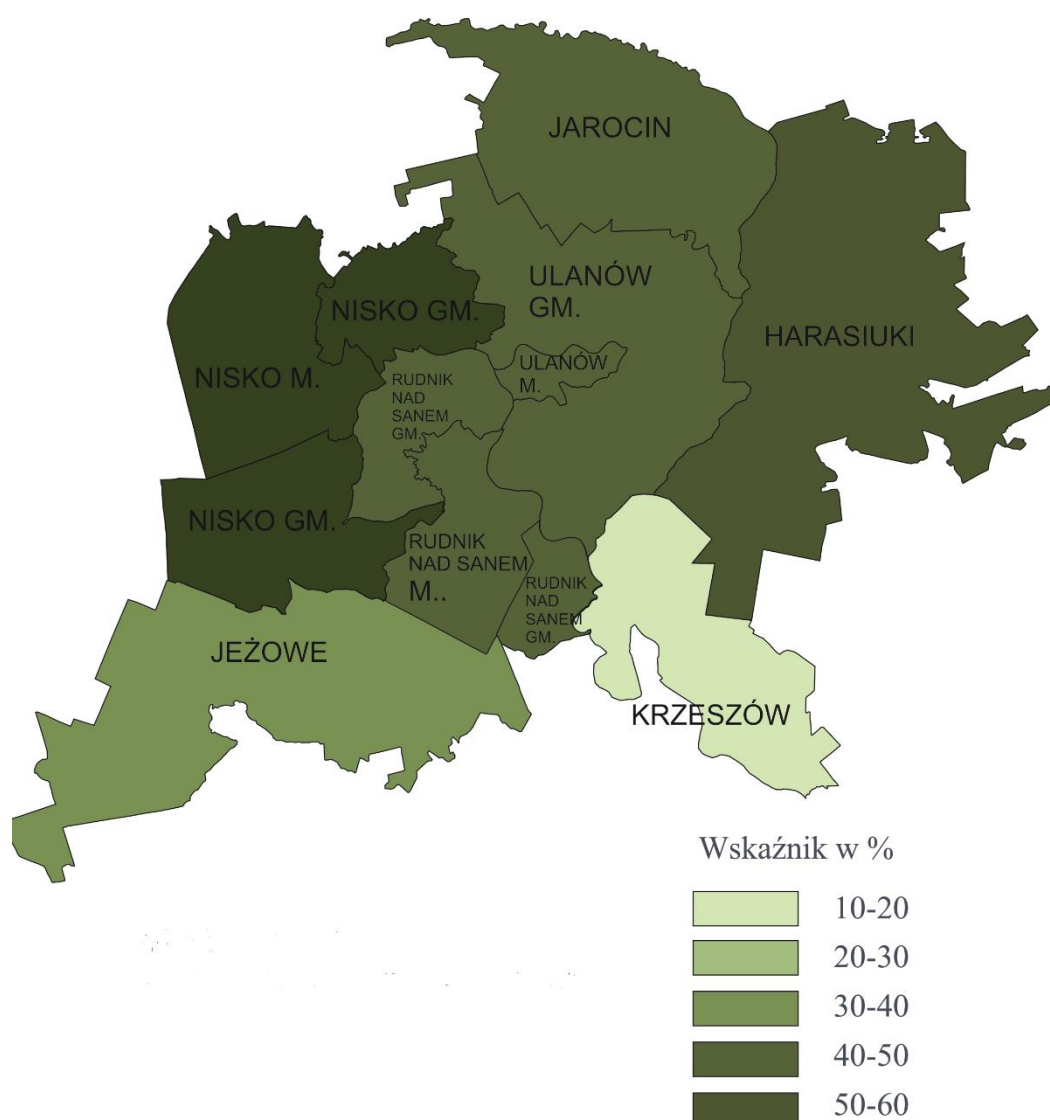
Wartość wskaźnika lesistości w gminie Krzeszów na tle pozostałych gmin powiatu niżańskiego w 2021 roku, przedstawia poniższa tabela i mapa.

Tabela 32 Wskaźnik lesistości w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku

Gmina	Lesistość w %
Harasiuki	52,6
Jarocin	41,1
Jeżowe	31,6
Krzeszów	10,3
Nisko	51,5
Rudnik nad Sanem	49,0
Ulanów	41,2
Powiat niżański	42,3
województwo podkarpackie	38,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 11 Wskaźnik lesistości w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Obszar gminy Krzeszów należy do dorzecza górnej Wisły, zlewni Sanu. Do Sanu doprowadzają wody powierzchniowe bezimienne, prawobrzeżne dopływy uchodzące do niego w rejonie Kamionki, Krzeszowa Dolnego, Sigietek i Łazowa oraz lewobrzeżne w rejonie Koziarni-Konstancin. San płynie wzdłuż zachodniej granicy gminy, a w rejonie Koziarni – Łazowa przez centralną część gminy, korytem o szerokości 60 – 160 m, wciętym 2,5 – 5,5 m w dno terasy zalewowej I.

Większe rzeki tj. prawobrzeżne dopływy Wisły jak San mają reżim właściwy dla rzek karpackich charakteryzujący się m.in. znacznymi zasobami wodnymi, dużą zmiennością (nawet dobową) stanów wody, znacznym potencjałem powodziowym, aktywnością procesów erozyjnych.

Wezbrania rzeki San notowane są dwukrotnie w ciągu roku – roztopowe w marcu-kwietniu, opadowe – w czerwcu-sierpniu. Przepływy minimalne występują w okresie jesienno – zimowym (październik-listopad oraz styczeń-luty). W okresie wysokich stanów wody Sanu występują z koryta i zalewają część swej doliny.

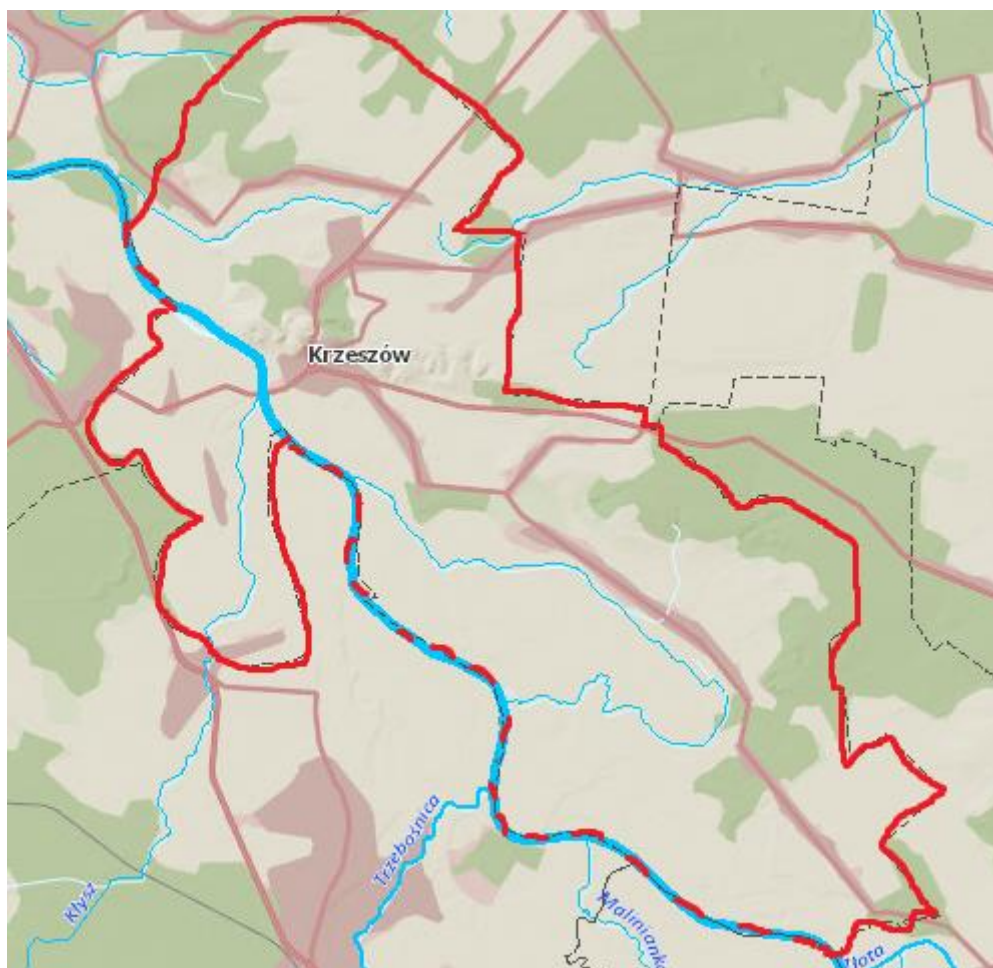

Tabela 33 Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Krzeszów

Kod JCWP	Nazwa JCWP	Status	Stan ogólny JCWP	Przypisane cele środowiskowe	Działania z aktualizacji programu wodno-środowiskowego
RW2000102276	Kłysz	NAT	zły stan wód	stan chemiczny poniżej dobrego	Działania: – modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków, – budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Krzeszów, regularny wywóz nieczystości płynnych;
RW20002122779	San od Złotej do Rudni	NAT	DOBRY	dobry stan ekologiczny, dobry stan chemiczny	Działania: – modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków, – budowa sieci kanalizacyjnej w gminie Krzeszów, – regularny wywóz nieczystości płynnych;

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Gmina Krzeszów znajduje się w zasięgu jednolitej części wód podziemnych (JCWPd) nr 120 (kod: PLGW2000120) i 136 (kod: PLGW2000136), których charakterystykę przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34 Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Krzeszów

Kod JCWPd	Numer JCWPd	Stan ogólny JCWPd	Przypisane cele środowiskowe	Działania przypisane w Programie wodnośrodowiskowym kraju
PLGW2000120	120	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.
PLGW2000136	136	DOBRY	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	Działania podstawowe: coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Strategiczne znaczenie w gospodarce wodnej danego obszaru mają główne zbiorniki wód podziemnych, stanowiące naturalne zbiorniki wodne, które gromadzą wody podziemne, znajdujące się pod powierzchnią ziemi. Szczególne znaczenie GZWP wynika przede wszystkim z ich obecnego oraz perspektywicznego zaopatrzenia w wodę w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii. Na obszarze gminy znajduje się największy zbiornik w województwie podkarpackim, a mianowicie GZWP nr 425 Dębica-Stalowa Wola-Rzeszów. Znaczna część gminy leży w obrębie strefy ochronnej wokół zbiornika.

Projekt wstępnej oceny ryzyka powodziowego dla dorzeczy jest opracowywany przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a następnie zatwierdzony i publikowany przez właściwego ministra. Dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego opracowuje się mapy zagrożenia powodziowego (MZP) zgodnie z art. 169 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2022 r. poz. 2625 z późn. zm.), na których przedstawia się w szczególności:

- obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% lub na których istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia zdarzenia ekstremalnego,
- obszary szczególnego zagrożenia powodzią,
- obszary obejmujące tereny narażone na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia:
 - ✓ wału przeciwpowodziowego,
 - ✓ wału przeciwsztormowego,
 - ✓ budowli piętrzącej.

Zgodnie z art. 171 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zasięg obszarów szczególnego zagrożenia powodzią jest wyznaczany na mapach zagrożenia i ryzyka powodziowego, które są aktualizowane co 6 lat na podstawie art. 171 ust. 8 tejże ustawy. Obecnie obowiązującymi mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego, są mapy zaktualizowane w ramach II cyklu planistycznego. Na podstawie tych map można stwierdzić, że na terenie gminy Krzeszów wyznaczone zostały obszary szczególnego zagrożenia powodzią na rzece San. Obejmują one obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest zarówno niskie – Q0,2 % (raz na 500 lat), średnie – Q1% (raz na 100 lat) oraz wysokie – Q10% (raz na 10 lat).

W Planie zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły, przyjętym na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz. U. z 2022 r. poz. 2739), przewidziano działania związane z zabezpieczeniem wałów rzeki San.

Zgodnie z art. 183 i 184 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zadaniem administracji rządowej i samorządowej oraz Wód Polskich jest przeciwdziałanie skutkom suszy, które prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy. Projekt planu przygotowują Wody Polskie w uzgodnieniu z ministrami właściwymi do spraw: rolnictwa, rozwoju wsi, rybołówstwa, żeglugi śródlądowej oraz wojewodami. Plan obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Główny cel planu zawiera się już w samej jego nazwie, jest więc nim przeciwdziałanie skutkom suszy. Cel ten doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia ich dostępności na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencionowania (magazynowania) wód;
- 3) edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą;
- 4) stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

W celu osiągnięcia jednego z celów planu, tj. skutecznego zarządzania zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, dokonywana jest szczegółowa analiza z wykorzystaniem wyników map zagrożenia występowania poszczególnych typów susz. Mapy te stanowią dane do przeprowadzenia oceny ilości zasobów dyspozycyjnych w warunkach suszy oraz służą do określenia stopnia ryzyka suszy.

Zasadniczo wyróżnia się cztery rodzaje suszy: atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną. Na zarządzanie ryzykiem suszy wpływ mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Z kolei mapy zagrożenia suszą dostarczają informacji dla planowania działań na rzecz przeciwdziałania jej skutkom, w szczególności poprzez czterostopniowy podział zagrożenia, gdzie I klasa obejmuje obszary zagrożone w stopniu słabym, II klasa – obszary zagrożone w stopniu umiarkowanym, III

klasa – obszary zagrożone w stopniu silnym, a IV klasa – obszary zagrożone w stopniu ekstremalnym.

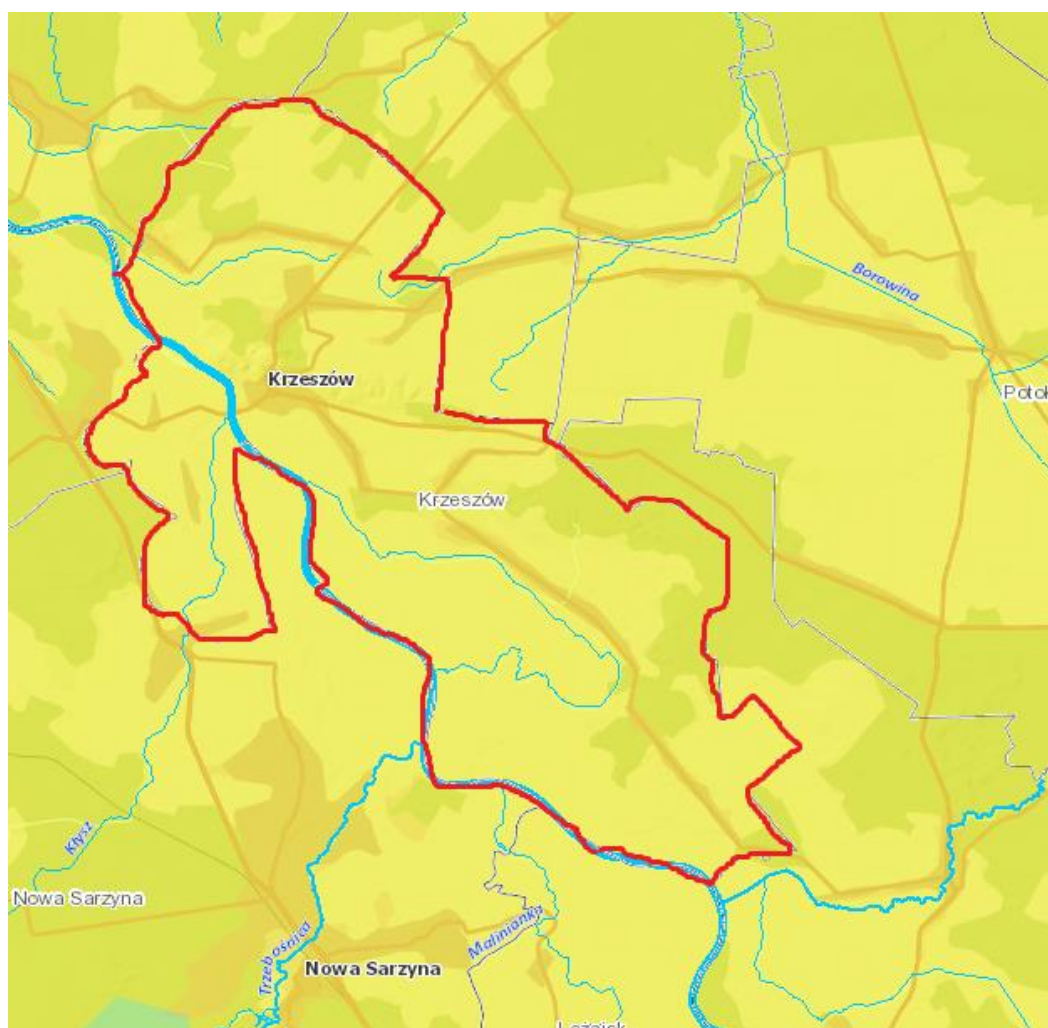
Analizując mapy zagrożenia suszą, opracowane na podstawie Planu przeciwdziałania skutkom suszy, można stwierdzić, że dla terenu gminy Krzeszów określono:

- niskie zagrożenie suszą atmosferyczną;
- słabe zagrożenie suszą rolniczą dla całego obszaru gminy;
- silne zagrożenie suszą hydrologiczną dla całego obszaru gminy;
- słabe zagrożenie suszą hydrogeologiczną dla całego obszaru gminy.

Zgodnie z mapami łącznego zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną dla gminy Krzeszów, dla niemal całego obszaru gminy określone zostało umiarkowane zagrożenie suszą, co przedstawia poniższa mapa.

Obszary łącznego zagrożenia suszą na terenie gminy Krzeszów, przedstawia poniższa mapa.

Mapa 13 Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Krzeszów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.wody.isok.gov.pl

Kluczowym elementem Planu przeciwdziałania skutkom suszy jest katalog działań, który określa konkretne i mierzalne rozwiązania, których wdrożenie ma przyczynić się do ograniczenia skutków suszy. Katalog ten ma wymiar operacyjny, a poprzez zbiór działań realizowane są cele szczegółowe, co z kolei ma przełożenie na cel główny. Plan nie jest planem inwestycyjnym, a prezentuje jedynie plany budowy, przebudowy i remontów urządzeń wodnych, które są zawarte w pozostałych dokumentach planistycznych z zakresu gospodarki wodnej.

Postępowanie w zakresie przeciwdziałania skutkom suszy zakłada przede wszystkim działania zapobiegające oraz zmniejszające prawdopodobieństwo wystąpienia negatywnych skutków suszy, które są realizowane w sposób niezależny od faktycznego wystąpienia suszy. W praktyce jest to wdrażanie działań technicznych oraz nietechnicznych, które służą m.in. kształtowaniu zasobów wodnych, gospodarowaniu gruntami i wodami, czy też ochronie ekosystemów wodnych i terenów podmokłych. Kluczowe są działania retencyjne, służące poprawie i przywracaniu naturalnych warunków obiegu wody. Przeciwdziałanie skutkom suszy służy również zmniejszaniu niedoborów wody, wzmocnieniu ochrony przeciwpowodziowej oraz poprawie stanu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych.

Na obszarze gminy Krzeszów, w okresie 2021-2027 nie zostały zaplanowane przez Wody Polskie do realizacji zadania inwestycyjne z zakresu budowy i przebudowy urządzeń wodnych służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Formy ochrony przyrody

Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2022 r. poz. 916 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

Na terenie gminy Krzeszów występują następujące formy ochrony przyrody:

- 1) obszary Natura 2000 – siedliskowe,
- 2) pomniki przyrody.

Obszary Natura 2000 objęte są ochroną przyrody w celu zachowania określonych typów siedlisk przyrodniczych, a także gatunków, które są uważane za cenne i zagrożone. W ramach programu Natura 2000 wyznaczone zostały tzw. obszary specjalnej ochrony ptaków oraz specjalne obszary ochrony siedlisk. Wyznaczenie obszarów specjalnej ochrony ptaków ma na celu protekcję populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk, z kolei celem wyznaczenia specjalnych obszarów ochrony siedlisk jest ochrona siedlisk przyrodniczych, populacji i siedlisk roślin oraz zwierząt, a także odtworzenie siedlisk przyrodniczych lub właściwego stanu ochrony gatunków roślin lub zwierząt.

Na terenie gminy Krzeszów występuje specjalny obszar ochrony siedlisk – Dolina Dolnego Sanu, który swoim zasięgiem obejmuje południowe i zachodnie fragmenty gminy, co zostało przedstawione na poniższych mapach.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Obszar Natura 2000 Dolina dolnego Sanu to druga obok doliny Wisły centralna dolina Kotliny Sandomierskiej. Celem ochrony w obszarze jest zachowanie mozaiki siedliskowej charakterystycznej dla większych dolin rzecznych. Zidentyfikowano tu łącznie 14 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Siedliskowej. Największe znaczenie mają: kompleks zbiorowisk przykorytowych (łęgi wierzbowe, ziołorośla i pionierska roślinność na piaszczystych odsypach i namuliskach). Istotną rolę w dolinie odgrywają także różnego typu ekstensywnie użytkowane łąki oraz szczególnie w północnej części obszaru, liczne starorzecza z bogatą florą wodną. Młode strome zbocza w okolicach Zarzecza i Krzeszowa, poza roślinnością ciepłolubną, obfitują w wysięki i wypływy wód podziemnych, na których wykształciły się łęgi olszowe z masowym udziałem skrzypu olbrzymiego. Na suchych łąkach i pastwiskach oraz na krawędziach erozyjnych wykształcają się ciekawe zbiorowiska kserotermiczne. Florę i faunę cechuje znaczne bogactwo, wykazano tu 19 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Występują tu istotne na poziomie regionalnym populacje modraszka teleiusa, modraszka nausithousa, wydry i boleń (ryba). W dolinie występują również takie gatunki roślin jak storczyk cuchnący, róża francuska, pięciornik skalny, powojnik prosty, kotewka orzech wodny oraz owad: modliszka zwyczajna. Obszar stanowi także istotny korytarz ekologiczny w tym dla ichtiofauny. Wody rzeki San i jej

dopływów są siedliskiem cennych gatunków ryb z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Dorzecze Sanu objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych (certy, troci wędrownej, łososia i jesiotra ostronosego) zaś jej dopływy na tym odcinku są wymieniane jako jedne z cieków dorzecza o walorach kwalifikujących je jako potencjalne tarliska anadromicznych ryb wędrownych i siedlisko ryb prądolubnych o znaczeniu europejskim.

Oprócz wyżej wskazanej form ochrony przyrody, na terenie gminy Krzeszów ustanowione zostały również pomniki przyrody, za które uznaje się pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów. W gminie Krzeszów za pomniki przyrody uznano:

- lipę drobnolistną szt. 7, klon srebrny szt. 1, wiąz szypułkowy szt. 1.

5.4.2 Dziedzictwo kulturowe

Ważnym czynnikiem rozwoju społeczno-gospodarczego jest również dziedzictwo kulturowe, związane ściśle z tradycją, historia oraz tożsamością danej społeczności i obejmujące elementy materialne, jak np. zabytki architektury oraz niematerialne, jak np. zwyczaje, obrzędy, tradycyjna wiedza i praktyki. Ochrona dziedzictwa jest szczególnie ważna dla zachowania tożsamości i wartości dla przyszłych pokoleń.

Pierwsza pisemna wzmianka o Krzeszowie pojawiła się w 1390 r., w dokumentach Jaśka Kustry, dziedzica Krzeszowa, miejscowość występuje w brzmieniu łacińskim Crzeszow. Przeprowadzone po II wojnie światowej badania archeologiczne dowodzą, że na terenie dzisiejszego Krzeszowa we wczesnym średniowieczu istniała osada, należąca najprawdopodobniej do państwa Wiślan. Historycy wywodzą nazwę od staropolskiego imienia Krzesz i zaliczają je do miejscowości znanych już w XII wieku. Potwierdzają to badania Rudolfa Jamki, który natrafił na terenie Krzeszowa na szczątki wczesnośredniowiecznego pieca. Spolszczoną już nazwę Krzeszów zawierają rejestry poborowych, które zostały sporządzone w 1515 roku. Jak podają dostępne dokumenty, w tymże roku królewszczyzna krzeszowska obejmowała pięć pobliskich miejscowości, a w samym Krzeszowie działało wówczas siedem karczem, dwa szynki i młyn.¹

Już od XV wieku Krzeszów był ważnym portem rzeczny na Sanie, to z niego tratwami spławiano towary do Warszawy, Płocka, Torunia, Elbląga, Gdańska. W 1520 r., król Zygmunt I Stary wydzierżawił zamek krzeszowski Spytkowi z Tarnowa, a następnie Stanisławowi Tarnowskiemu. W 1580 r. król Stefan Batory wydzierżawił starostwo krzeszowskie Janowi Zamoyskiemu, zaś w 1588 r. król Zygmunt III Waza przekształcił dzierżawę na dziedziczną własność. Objęte przez niego wioski to: Piskorowice, Kulno, Wola Kulońska, Biszczka, Korchów, Księżpól, Bukowina i Kamionka. W 1590 r. Zamoyski włączył Krzeszów w skład Ordynacji, potem zaś uczynił go stolicą klucza krzeszowskiego, w skład, którego wchodziły: Biszczka, Bukowina, Kamionka, Korchów,

¹ <https://sztetl.org.pl/pl>

Księżpol, Kulno, Lipiny, Piskorowice, Tarnogród, Wola Kulońska, Potok i Płusy. Krzeszów pełnił rolę ważnego portu na Sanie, przez który przechodziło zboże z ordynacji Zamoyskich.²

W 1641 r. Władysław IV Waza podniósł Krzeszów do rangi miasta. Wiek XVII przyniósł Krzeszowowi wiele klęsk: najazdy tatarskie, przemarsz wojsk szwedzkich oraz pożar (1688 r.) który zniszczył olbrzymią część zabudowy drewnianej oraz akta miejskie. Miasteczko nie uniknęło grabieży także podczas konfederacji barskiej i targowickiej.³

Po I rozbiórce Krzeszów znalazł się w zaborze austriackim, kilkakrotnie zmieniając przynależność administracyjną. W 1773 r. miasto znalazło się w cyrkule bełzkim z siedzibą w Zamościu. W 1775 na rok przeszło do dystryktu biłgorajskiego, aby potem znaleźć się w cyrkule tomaszowskim, a końcu w cyrkule zamojskim. W 1809 r. miasto jako jedyne galicyjskie znalazło się w Księstwie Warszawskim. Takie położenie spowodowało spadek znaczenia Krzeszowa jako ośrodka handlowego, gdyż na krzeszowskie jarmarki nie przybywała już ludność zza Sanu, z Galicji. Dopiero w 1853 r. władze wydały dekret umożliwiający przekraczanie granicy mieszkańcom 3 milowej strefy przygranicznej. W 1863 r. na mocy ukazu carskiego Krzeszów, w ramach represji po Powstaniu Styczniowym, jak szereg miast "kongresówki" utracił prawa miejskie.⁴

W czasie I wojny światowej w 1914 r. na granicznym Sanie zatrzymał się front. Wskutek ostrzału artyleryjskiego Krzeszów utracił ok. 80% zabudowy, w większości drewnianej. Zniszczeniu uległy cerkiew prawosławna, pozostałości zamku – dworu obronnego znajdującego się na wzgórzu Rotunda oraz spichrzę znajdujące się nad Sanem.⁵

Po utworzeniu Królestwa Polskiego, Krzeszów wszedł w skład obwodu zamojskiego (z siedzibą władz w Janowie Lubelskim). Od 1863 r. Krzeszów znalazł się w powiecie biłgorajskim guberni lubelskiej. W 1869 r. utracił prawa miejskie, poddany został administracji wójta gminy i stał się lokalnym centrum gminy dla pobliskich wsi: Bystrego, Jasienników, Kamionka, Krzeszowa Górnego, Krzeszowa Dolnego, Kustrawy, Nowej Wsi, Podolszynki Ordynackiej, Podolszynki Plebańskiej i Sigielki Łazów. Tak też było w międzywojennej Polsce. Właściwie w takim układzie administracyjnym przetrwał do 1955 r., kiedy to z gminy Krzeszów powstały gromada Krzeszów i gromada Bystre, dołączone do powiatu Leżajsk, należącego do województwa rzeszowskiego. W wyniku tego układu gmina Krzeszów straciła część swego terytorium (Górny Krzeszów).⁶

W 1972 r. była próba powrotu Krzeszowa do lubelskiego, ale zakończyła się niepowodzeniem. Na skutek kolejnych zmian administracyjnych w 1975 r. Krzeszów wszedł w skład woj. tarnobrzckiego, tracąc status siedziby gminy. Odzyskał go w 1981 r. W XX w. najważniejsze i najtragiczniejsze wydarzenia dla tej miejscowości to wojny.⁷

² jw.

³ jw.

⁴ jw.

⁵ jw.

⁶ jw.

⁷ jw.

Strategiczne, nadszańskie i nadgraniczne położenie przyciągnęło tu front. Kilkutygodniowe boje w pierwszych miesiącach I wojny światowej, dwukrotna fala walk, spowodowały straszliwe szkody. Miejscowość została doszczętnie zniszczona, a ludność długo leczyła rany. Wrzesień 1939 r. również zapisał wojenny czas. Najpierw przez miasto wycofywała się armia polska, a później, 14 września, przeprawił się przez San VIII Korpus armii niemieckiej. Już w 1940 r. w Krzeszowie rozpoczęto organizację ruchu oporu. W 1942 r. miejscowy Związek Walki Zbrojnej (ZWZ) skupiał około 40 osób. Prowadzone było również przez miejscowych nauczycieli tajne nauczanie. Kilkunastu krzeszowian zapłaciło za walkę z wrogiem najwyższą cenę. Na cmentarzu parafialnym znajduje się pomnik nagrobny poświęcony żołnierzom AK z Krzeszowa i okolic.⁸

Pisząc o okupacji należy wspomnieć o eksterminacji ludności żydowskiej, której udział w całej społeczności miasta był znaczący. W listopadzie 1942 r. miała miejsce masowa egzekucja ludności żydowskiej w lesie Chojniak.⁹

Fenomenem historycznym można nazwać tolerancję religijną, która panowała przez kilka wieków w Krzeszowie. Obok siebie zgodnie tu egzystowali rzymskokatolicy, grekokatolicy, prawosławni i przedstawiciele społeczności żydowskiej. Każda grupa miała tu swoją świątynię. Dramatyczne dzieje tego nadszańskiego miasteczka ocaliły tylko katolików i ich kościół.¹⁰

Po II wojnie światowej Krzeszów stał się – tak jak wcześniej – lokalnym ośrodkiem handlowym i gospodarczym dla kilkunastu okolicznych wiosek.¹¹

Gmina Krzeszów położona nad Sanem posiada interesującą zabudowę miasteczka. Wyraźne miejskie założenia urbanistyczne nawiązują do miejskiej przeszłości Krzeszowa. W 1641 roku król Władysław IV Waza nadał miejscowości prawa miejskie. W okresie rozbiorów ranga Krzeszowa upadła, a zniszczenia I wojny światowej doprowadziły miejscowość do odebrania jej praw miejskich.

Dziedzictwo kulturowe gminy Krzeszów wynika przede wszystkim z wielokulturowej historii. Niestety do dzisiejszych czasów zachowały się tu nieliczne zabytkowe obiekty. Do najciekawszych obiektów architektury, miejsc pamięci i innych obiektów na terenie gminy można zaliczyć zabytki na terenie Krzeszowa oraz w miejscowości Bystre – Sigiełki i Kustrawie.

Zabytki Krzeszowa:

- układ urbanistyczny,
- pozostałości zamku, XIV-XV,
- cmentarz pomordowanej ludności żydowskiej,
- trzynawowy kościół drewniany, parafialny p.w. Narodzenia NMP wraz z wolnostojącą dzwonnica i otoczeniem w granicach cmentarza kościelnego, pochodzący z lat 1727-1728 oraz wyposażenie kościoła parafialnego p.w. Narodzenia NMP,
- budynek przy ul. Ogrodowej;
- dom, drewn., ul. Kościelna 19,

⁸ jw.

⁹ jw.

¹⁰ jw.

¹¹ <https://sztetl.org.pl/pl>

- dom, ul. Wesoła 1,
- cmentarz wojenny – zbiorowa mogiła ok. 1 500 osób narodowości żydowskiej z Krzeszowa i okolic rozstrzelanych w listopadzie 1942 r.;

Zabytki Bystre –Sigiełki:

- cmentarz wojenny z II wojny światowej położony na skraju wsi, w lesie, przy drodze Krzeszów – Leżajsk.

Zabytki Kustrawa:

- cmentarz wojenny z I wojny światowej założony w 1915 roku.

Do atrakcji turystycznych gminy Krzeszów zaliczana jest również kapliczka mieszcząca się nad cudownym źródłem. Jest to źródło z krystalicznie czystą wodą, obok którego stoi kapliczka poświęcona Matce Boskiej. Według przekazów miejscowej ludności objawiła się w tym miejscu Matka Boska. Woda wypływająca z ziemi charakteryzuje się leczniczymi właściwościami, w szczególności ma pomagać na choroby oczu. Od tamtego czasu miejsce to zaczęto nazywać Zjawieniem, a miejscowa ludność przybywała tu, aby napić się uzdrawiającej wody

Innym ciekawym miejsce w gminie Krzeszów jest Wzgórze Rotunda, usytuowane 228 m n.p.m. Oddzielone jest ono fosą od przyległych wzgórz, na których znajdują się tereny dawnego folwarku, kościoła parafialnego i plebani. Prawdopodobne wzgórze było miejscem lokalizacji pierwotnego osadnictwa Krzeszowa. Na jego terenie mieścił się zameczek Batorówny, jednej z żon Jana Zamoyskiego. Zameczek został zburzony podczas działań wojennych w 1914 r.

5.4.3 Planowanie przestrzenne

Kierunki rozwoju przestrzennego gminy Krzeszów określa Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Krzeszów przyjęte uchwałą Rady Gminy Krzeszów Nr III/17/02 z dnia 20 grudnia 2002 r.

Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu

zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;
- 2) wpływa na zasady kształtowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtowania przestrzeni publicznej.

Na koniec 2021 r. na terenie gminy Krzeszów obowiązywało 59 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Powierzchnia terenów objętych planami wynosiła łącznie 22,0 ha, co stanowiło 0,4 % całkowitej powierzchni gminy. Planami objęto części miejscowości: Bystre, Kamionka, Koziarnia, Kustrawa, Łazów, Podolszynka Ordynacka, Podolszynka Plebańska i Sigiełki.

W stosunku do terenów nieobjętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zagospodarowanie przestrzenne jest realizowane poprzez wydawanie przewidzianych prawem decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. W 2021 r. na terenie gminy Krzeszów wydanych zostało 49 decyzji o warunkach zabudowy oraz 5 decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Łącznie na przestrzeni lat 2017-2021 wydane zostały 162 decyzje o warunkach zabudowy oraz 32 decyzje o ustaleniu lokalizacji celu publicznego. Dane dotyczące wydawanych decyzji na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 35 Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Krzeszów

Rodzaj decyzji	2017	2018	2019	2020	2021
Decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	6	7	10	4	5
Decyzje o warunkach zabudowy, w tym:	31	26	30	26	49
- decyzje dotyczące zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej	30	19	16	20	26

- decyzje dotyczące zabudowy usługowej	1	6	5	0	7
- decyzje dotyczące innej zabudowy	0	1	9	6	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

5.4.4 Mieszkalnictwo

Ważnym elementem rozwoju lokalnego w gminie jest mieszkalnictwo, związane z wielkością zasobów mieszkaniowych oraz warunkami mieszkaniowymi. Mieszkalnictwo ściśle wiąże się również z polityką przestrzenną, ze względu na jej rolę w kształtowaniu przestrzeni, decydując o sposobie użytkowania terenu.

W zasobie mieszkaniowym gminy Krzeszów jest 8 lokali mieszkalnych.

Według danych GUS z 2021 roku, na terenie gminy Krzeszów znajdowało się 1 293 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 125 722 m², a w stosunku do roku 2017 ich liczba wzrosła o 4.

Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Krzeszów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 36 Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Krzeszów w roku 2017 i 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Mieszkania	szt.	1 289	1 293
Izby	szt.	5 409	5 779
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	121 386	125 722

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Porównując wskaźniki, dotyczące wielkości zasobów mieszkaniowych w gminie Krzeszów ze wskaźnikami dla powiatu nizańskiego i województwa podkarpackiego za rok 2021 można zauważyć, że w zakresie przeciętnej powierzchni użytkowej jednego mieszkania oraz przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę kształtują się one korzystniej dla gminy Krzeszów. W gminie gorsze wskaźniki niż w powiecie były wskaźniki dotyczące liczby mieszkań na 1000 mieszkańców oraz przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie.

Dane dotyczące wskaźników z zakresu zasobów mieszkaniowych dla roku 2021 w gminie Krzeszów, powiecie nizańskim i województwie podkarpackim przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37 Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Krzeszów, powiecie nizańskim i województwie podkarpackim dla roku 2021

Wskaźnik	Gmina Krzeszów	Powiat nizański	Województwo podkarpackie
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m2	97,2	93,3	84,3
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m2	30,4	29,8	28,4
Mieszkania na 1000 mieszkańców	312,2	319,5	337,2
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	3,2	3,13	2,97

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

O warunkach mieszkaniowych, oprócz takich czynników jak powierzchnia mieszkania, w tym powierzchnia przypadająca na 1 osobę, czy też przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie, decyduje również wyposażenie w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, do których można zaliczyć łazienkę, ustęp spłukiwany, wodociąg, centralne ogrzewanie oraz gaz sieciowy.

Na przestrzeni ostatnich lat, ogółem w skali kraju można zauważyć wzrost liczby mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne. 89,6 % mieszkań na terenie gminy Krzeszów w 2020 roku wyposażonych było w wodociąg, 84,9% w ustęp spłukiwany a 81,2% w łazienkę. Centralne ogrzewanie posiadało 66,5 % ogółu mieszkań, natomiast dostęp do gazu sieciowego posiadało jedynie 45,0% mieszkań.

Udział mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne w liczbie ogólnej mieszkań na terenie gminy Krzeszów w roku 2017 i 2020 przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii brak było dostępnych danych z 2021 roku.

Tabela 38 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne na terenie gminy Krzeszów w roku 2017 i 2020

Wyszczególnienie	2017	2020
	% ogółu mieszkań	% ogółu mieszkań
Wodociąg	87,7	89,6

Ustęp splukiwany	82,9	84,9
Łazienka	79,3	81,2
Centralne ogrzewanie	64,6	66,5
Gaz sieciowy	42,1	45,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Krzeszów można zauważyć wzrost liczby mieszkań, co jest trendem zarówno w województwie podkarpackim ogółem, jak i w skali kraju. W tym okresie oddano łącznie do użytkowania 44 mieszkania o powierzchni 6 311 m².

Tabela 39 Budownictwo mieszkaniowe w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017 - 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania	szt.	6	7	8	10	13
Oddane mieszkania ogółem	szt.	6	7	8	10	13
Ilość izb ogółem	szt.	34	41	44	57	73
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	995	1 097	929	1 421	1 869

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pomocne w określeniu sytuacji w budownictwie mieszkaniowym na danym obszarze oraz tendencji zachodzącej w tej kwestii, są opracowane przez GUS wskaźniki budownictwa mieszkaniowego, m. in. mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania oraz nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności.

Według danych GUS z 2021 r., wartość wskaźnika liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności wyniosła w gminie Krzeszów 3,1 co było wynikiem wyższym w stosunku do wartości wskaźnika dla powiatu niżańskiego (3,0) ale niższym w stosunku do wartości województwa podkarpackiego (4,7).

Na terenie gminy Krzeszów do użytkowania oddawane są mieszkania w budynkach jednorodzinnych, brak natomiast jest oddawanych mieszkań w budynkach wielorodzinnych. Potwierdzają to wskaźniki przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oddanego do użytkowania, a także nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności w stosunku do mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności – wskaźnik dotyczący mieszkań był równy wskaźnikowi dla budynków mieszkalnych.

Dane dotyczące wskaźników z zakresu budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytku dla roku 2021 w gminie Krzeszów, powiecie niżańskim oraz w województwie podkarpackim, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40 Wskaźniki dotyczące budownictwa mieszkaniowego w gminie Krzeszów, powiecie niżańskim oraz w województwie podkarpackim dla roku 2021

Wskaźnik	Gmina Krzeszów	Powiat niżański	Województwo podkarpackie
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	3,1	3,0	4,7
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	143,8	142,8	110,5
Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	3,1	3,0	3,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

5.4.5 Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami komunalnymi

Infrastruktura techniczna

Istotny wpływ na jakość życia na danym obszarze, ale także na procesy rozwojowe w gminie ma dostępna infrastruktura techniczna. Do głównych celów jednostek samorządu terytorialnego zalicza się tworzenie jak najlepszych warunków do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej, realizacji usług społecznych, komunalnych oraz administracyjnych. Głównymi elementami infrastruktury technicznej, znacząco wpływającymi na jakość życia mieszkańców jest infrastruktura drogowa oraz infrastruktura wodno-kanalizacyjna, na którą składają się m. in. ujęcia i stacje uzdatniania wody, sieci przesyłowe i rozdzielcze, przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne, zbiorcze i indywidualne oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków oraz kanały ściekowe.

Infrastruktura drogowa ściśle wiąże się z dostępnością komunikacyjną gminy, która jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będącym elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2022 poz. 1693 z późn. zm.) na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Przez teren gminy Krzeszów nie przebiegają żadne drogi krajowe, jedynie po zachodniej granicy gminy przebiega droga krajowa nr 77 Lipnik – Przemyśl. Zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy opiera się na drodze wojewódzkiej: nr 863 Kopki-Cieszanów.

Kolejnym typem dróg na terenie gminy Krzeszów są drogi powiatowe o łącznej długości ok. 29,70 kilometrów w granicach gminy. Przez obszar gminy przebiega siedem dróg powiatowych:

- nr 1062R Ulanów – Podolszynka Ordynacka,
- nr 1069R od 858 – Krzeszów,
- nr 1071R Kamionka Górna – Kamionka Dolna,
- nr 1072R Podolszynka Ordynacka – Lipiny Górne,
- Nr 1073R Kustrawa – Bystre,
- Nr 1074R Krzeszów – Łazów,
- Nr 1075R od drogi 863 – Tarnogóra,

Uzupełnieniem sieci dróg na terenie gminy Krzeszów są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 31,40 km. Drogi te znajdują się w zróżnicowanym stanie technicznym, a utrzymywane są poprzez przeprowadzanie remontów nawierzchni lub też przebudowę. Najwięcej trudności sprawia utrzymanie dróg o nawierzchni żwirowej oraz tłuczniowej, na których często na skutek niesprzyjających warunków atmosferycznych powstają liczne wyboje i koleiny, co daje konieczność kolejnych remontów.

Niekorzystną cechą istniejącego układu komunikacyjnego w gminie Krzeszów są braki w podziale przestrzeni drogowej dla jej uczestników ruchu. Ten problem w szczególności dotyka rowerzystów i pieszych, którzy z braku wydzielonych chodników i ścieżek rowerowych poruszają się po jezdni. Istniejące już chodniki wymagają uzupełnienia i rozwoju w kierunku rozbudowy.

W ostatnich latach w transporcie drogowym pojawił się nowy trend w zakresie rozwoju elektromobilności. W szczególności rynek e-mobilności rozbudowywany jest w krajach zachodnich, na terenie kraju, w tym i podkarpacia, wciąż jest jednak słabo rozwinięty. Wpływ na to ma niska dostępność infrastruktury dedykowanej e-mobilności. Obecnie na terenie gminy Krzeszów nie znajdują się stacje ładowania pojazdów elektrycznych ani ogólnodostępne stacje ładowania rowerów elektrycznych.

Komunikacja zbiorowa na terenie Gminy realizowana jest głównie przez PKS Stalowa Wola, PKS Leżajsk, PKS Biłgoraj oraz prywatnych przewoźników (busy). Korzysta z niej głównie młodzież uczęszczająca do szkół średnich zlokalizowanych w Nisku i w Stalowej Woli, oraz osoby dorosłe dojeżdżające do zakładów pracy w Nisku i Stalowej Woli.

Na terenie gminy znajduje się 27 przystanków autobusowych.

Kolejnym elementem infrastruktury technicznej jest sieć wodociągowa. Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie gminy Krzeszów realizowane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Krzeszowie. Według danych GUS z 2021 roku, na terenie gminy Krzeszów długość eksploatowanej sieci wodociągowej wyniosła 114,7 km, natomiast liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 1 279. Do sieci wodociągowej podłączonych było 97,6 % budynków mieszkalnych, a korzystało z niej 93,1 % ogółu ludności gminy. Średnie roczne zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wyniosło 24,2 m³. Na terenie gminy znajduje się ujęcie wody podziemnej w miejscowości Sigiełka, które zaopatruje w wodę wszystkie miejscowości gminy. Woda z ujęcia jest bardzo dobrej jakości i nie wymaga uzdatniania przed podaniem jej do sieci wodociągowej. Ponadto wodą z w/w ujęcia zaopatrywana jest część mieszkańców Miasta i Gminy Nowa Sarzyna oraz Gminy i Miasta Ulanów.

Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Krzeszów w roku 2017 i 2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 41 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Krzeszów w roku 2017 oraz 2021

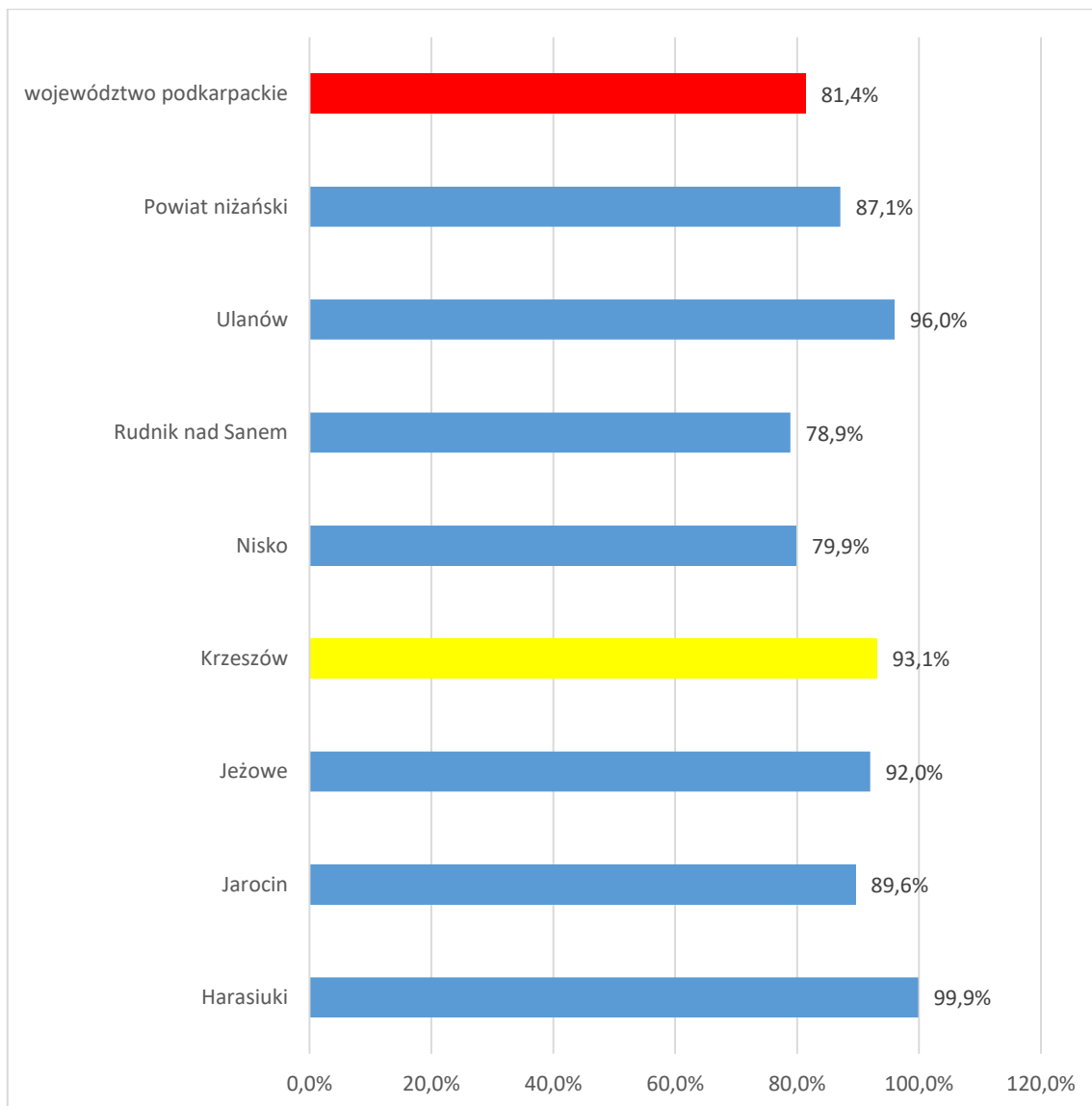
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej	km	-	114,7
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 330	1 279
Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej – w % ogółu budynków mieszkalnych	%	93,4	97,6
Korzystający z sieci wodociągowej – w % ogółu ludności	%	93,4	93,1
Awarie sieci wodociągowej	szt.	10	6
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	91,1	100,9
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	21,4	24,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Korzystnie pod względem udziału osób korzystających z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem, gmina Krzeszów wypada na tle pozostałych gmin powiatu niżańskiego. Powiat niżański jest zwodociągowany na średnim poziomie – 87,1 % ludności powiatu korzysta z sieci wodociągowej, natomiast wartość dla gminy Krzeszów wyniosła 93,1 %. Najmniejsza wartość w tej kwestii występuje w gminie Rudnik nad Sanem – 78,9 %, natomiast najlepiej zwodociągowaną gminą w powiecie jest gmina Harasiuki – 99,9 % korzystających z sieci wodociągowej.

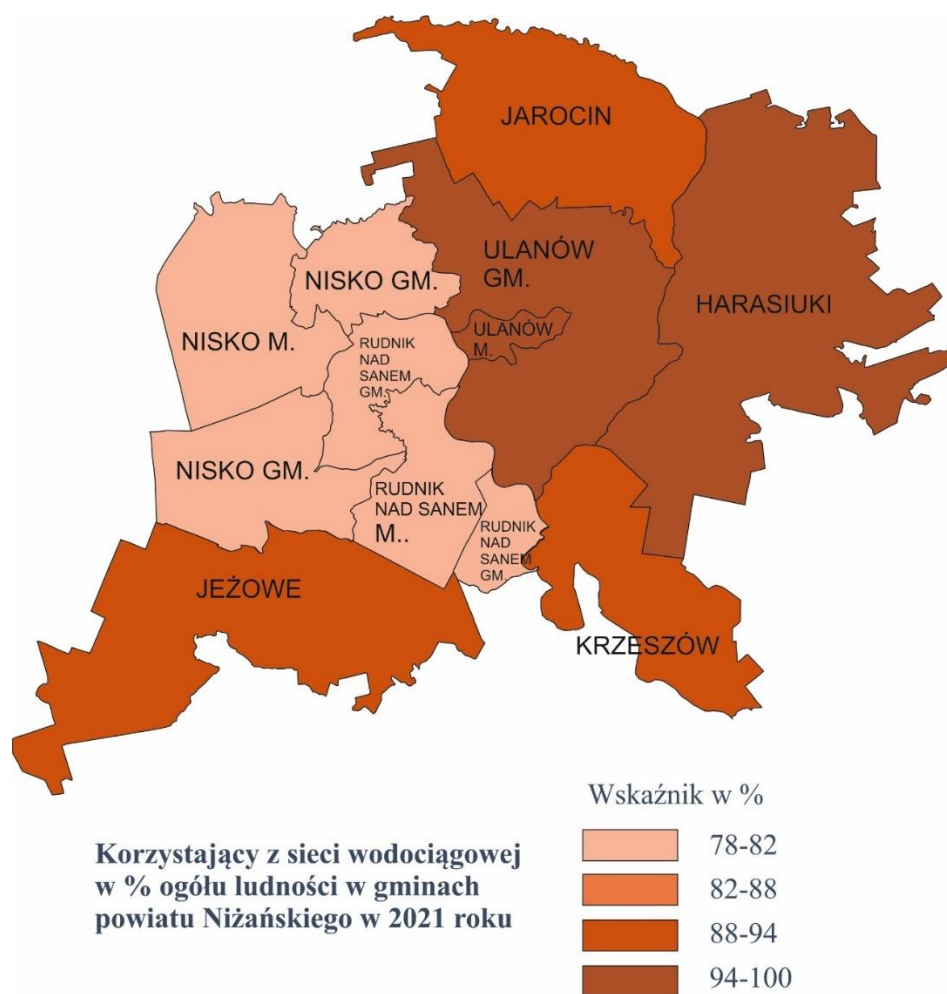
Dane dotyczące udziału osób korzystających z sieci wodociągowej w liczbie ludności ogółem w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 19 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 15 Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, tak samo jak w przypadku zaopatrzenia w wodę prowadzi Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Krzeszowie. Na terenie gminy działa mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w miejscowości Krzeszów. Oczyszczalnia po rozbudowie w 2019 r. oczyszcza ścieki z całej Gminy Krzeszów. Według danych GUS, w 2021 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 95,0 km, a podłączonych do niej było 60,7 % ogółu budynków mieszkalnych na terenie gminy i korzystało z niej 50,0 % ludności z terenu gminy Krzeszów. W 2021 roku siecią kanalizacyjną odprowadzonych zostało 59,2 dam³ ścieków bytowych.

Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w gminie Krzeszów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 42 Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w gminie Krzeszów w roku 2017 oraz 2021

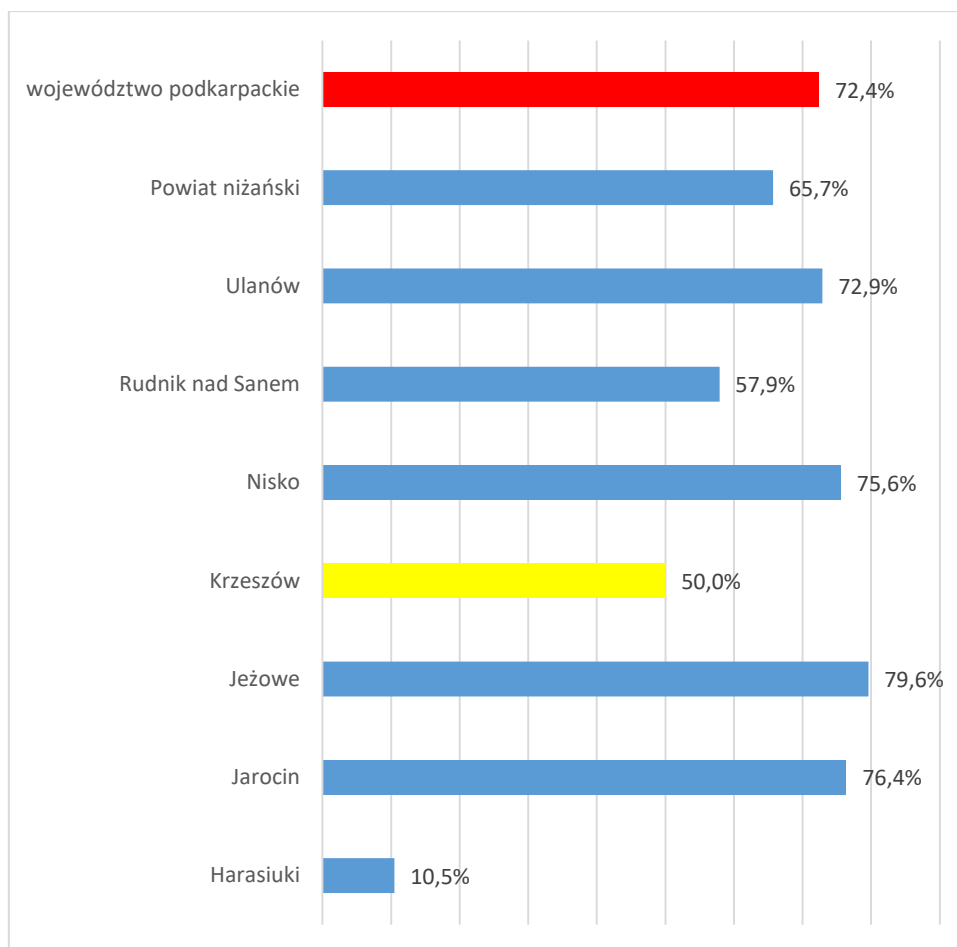
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	36,2	95,0
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	436	848
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	12	1
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam ³	57,1	59,2
Ścieki oczyszczane odprowadzone	dam ³	53,0	83,0
Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej – w % ogółu budynków mieszkalnych	%	33,8	60,7
Korzystający z sieci kanalizacyjnej – w % ogółu ludności	%	31,1	50,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pod względem udziału osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem, gmina Krzeszów w 2021 r. osiągnęła drugi najniższy wynik w powiecie. Wartość ta kształtowała się na poziomie 50,0 %, natomiast średni wynik dla powiatu niżańskiego wynosił 65,7 %. Najlepiej skanalizowaną gminą w powiecie była gmina Jeżowe – 79,6 %.

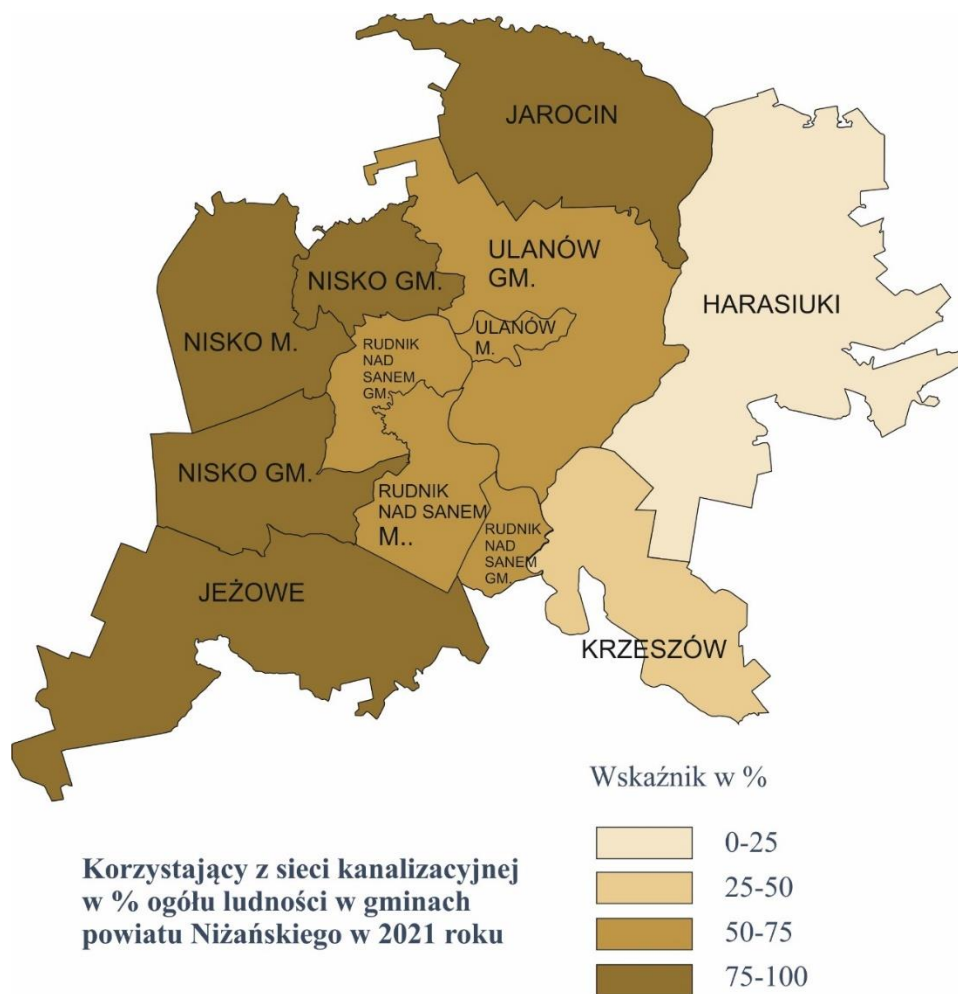
Dane dotyczące udziału osób korzystających z sieci kanalizacyjnej w liczbie ludności ogółem w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 20 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 16 Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Sieć gazowa

Gaz ziemny staje się najwygodniejszym nośnikiem energii dla ludzkości. Jego zalety powodują, że od wielu lat trwa na świecie dynamiczny rozwój gazownictwa. Decydują o tym także względy ekonomiczne i ekologiczne (surowiec ten jest bardziej przyjazny dla środowiska naturalnego).

Według danych GUS za rok 2021 roku, odbiorcami gazu było 614 gospodarstw domowych, a liczba ludności korzystająca z sieci gazowej wyniosła 1959 osób, tj. 46,5 % ogółu mieszkańców gminy. Wybrane dane dotyczące sieci gazowej na terenie gminy Krzeszów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 43 Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Krzeszów

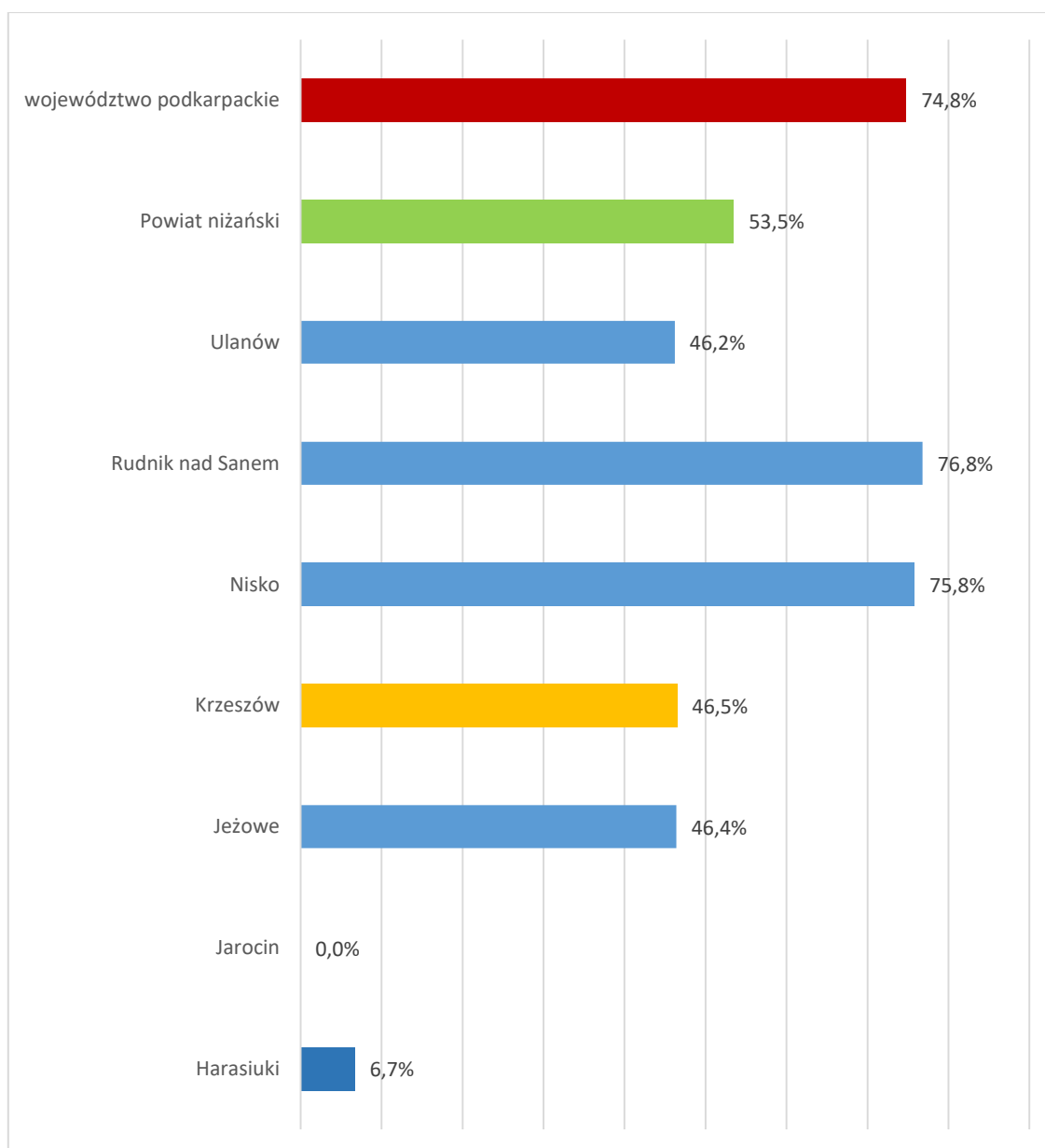
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość czynnej sieci gazowej	m	56 003	57 440
Czynne przyłącza do budynków ogółem	szt.	949	993
- w tym do budynków mieszkalnych	szt.	932	968
Liczba odbiorców gazu	gosp.	563	614
Odbiorcy gazu ogrzewający mieszkania gazem	gosp.	144	310
Ludność korzystająca z sieci gazowej	osoba	1 875	1 959
Zużycie gazu	MWh	2 603,7	5 800,7
Zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	MWh	1 276,4	1 712,8
Korzystający z sieci gazowej – w % ogółu ludności	%	43,7	46,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, na przestrzeni lat 2017-2021 zwiększyła się liczba odbiorców gazu, w tym również liczba odbiorców ogrzewających mieszkania gazem. Może to świadczyć o zwiększeniu świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie wyboru źródeł ciepła niemających negatywnego wpływu na środowisko. Wciąż jest to jednak mały odsetek mieszkańców i konieczne jest podjęcie działań w tej kwestii.

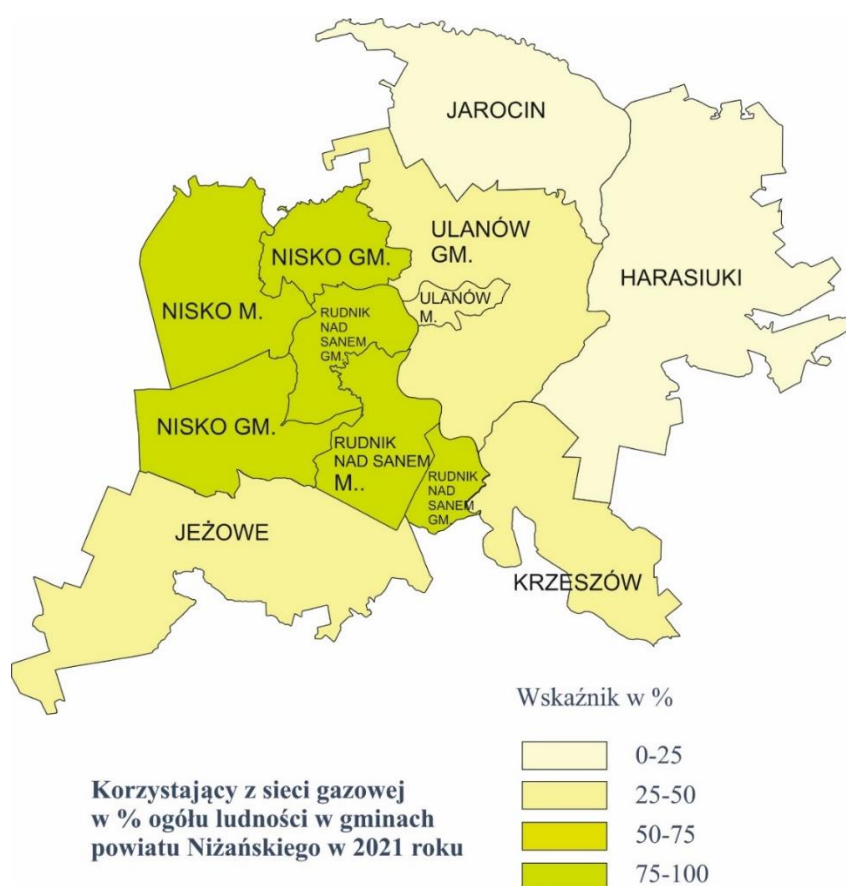
Gmina Krzeszów zajmowała w 2021 r. wg danych GUS piąte miejsce w powiecie pod względem gazyfikacji – 46,5%, poniżej średniej dla powiatu i znacznie poniżej średniej dla województwa. Poziom gazyfikacji w powiecie niżańskim była na poziomie 53,5 %, natomiast całego województwa podkarpackiego – 74,8 %. Dane dotyczące udziału osób korzystających z sieci gazowej w liczbie ludności ogółem w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres i mapa.

Wykres 21 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Mapa 17 Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na terenie Gminy Krzeszów w ostatnich latach wzrosła dostępność szybkiego Internetu. Dostęp do sieci szerokopasmowego internetu w miejscowościach: Krzeszów, Kamionka Dolna, Kamionka – Kolonia, Krzeszów Dolny, Koziarnia zapewnia firma DEBAKOM natomiast w miejscowościach: Podolszynka Ordynacka, Podolszynka Plebańska, Kustrawa, Bystre, Sigiełki, Łazów – firma MEDIA – SYS.

Ponadto Gmina Krzeszów zrealizowała projekt pn. „Montaż instalacji wykorzystujących źródła odnawialne na budynkach mieszkalnych w Gminie Krzeszów” współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020. Oś priorytetowa III. Czysta energia. Działanie 3.1 Rozwój OZE. W ramach projektu wśród mieszkańców gminy zostało zamontowanych: 512 zestawów instalacji kolektorów słonecznych, 223 zestawów instalacji fotowoltaicznych, 14 szt. kotłów na biomase (pellet) oraz 20 szt. kotłów zgazowujących na drewno kawałkowe do ogrzewania budynków mieszkalnych.

Gospodarka odpadami

Ważną kwestią, wpływającą na jakość życia mieszkańców w gminie jest gospodarka odpadami komunalnymi. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 roku o odpadach (Dz. U. z 2022 r. poz. 699 z późn. zm.), przez odpady komunalne rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, wyłączając pojazdy wycofane z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów (m. in. z sektora handlu i usług), które ze względu na swój charakter lub skład, podobne są do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2022 poz. 1297), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gminy. Gminy są zobowiązane do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

Zgodnie z danymi GUS, w 2021 roku z terenu gminy Krzeszów zebrano ogółem 672,83 ton odpadów komunalnych, z tego jedynie 224,53 ton, tj. 33,37 % ogółu odpadów, stanowiły odpady zebrane w sposób selektywny. Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wyniosła natomiast 162kg, a w stosunku do roku 2019 wartość ta wzrosła o 37 kg. Wskaźnik ten umożliwia monitorowanie postępów w dążeniu do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania tych odpadów na środowisko, co jest jednym z celów polityki Unii Europejskiej w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Ilość wytwarzanych odpadów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, uzależniona jest w dużej mierze od czynników ekonomicznych i społecznych, głównie standardu życia ludności oraz wielkości i intensywności konsumpcji produktów.

Jednym ze sposobów ochrony środowiska w kwestii gospodarowania odpadami komunalnymi, jest ich segregacja. Zapewnienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmujących co najmniej: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe oraz bioodpady, należy do zadań własnych gminy. Gminy zostały również zobowiązane do osiągnięcia, wskazanych w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użytku i odzysku oraz ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

Zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni lat 2017-2021 w gminie Krzeszów występowała zmienna tendencja, jeśli chodzi o masę odpadów zebranych selektywnie. W latach 2018-2019 miał miejsce spadek, natomiast od 2020 roku nastąpił wzrost, jednak większość stanowiły odpady zmieszane.

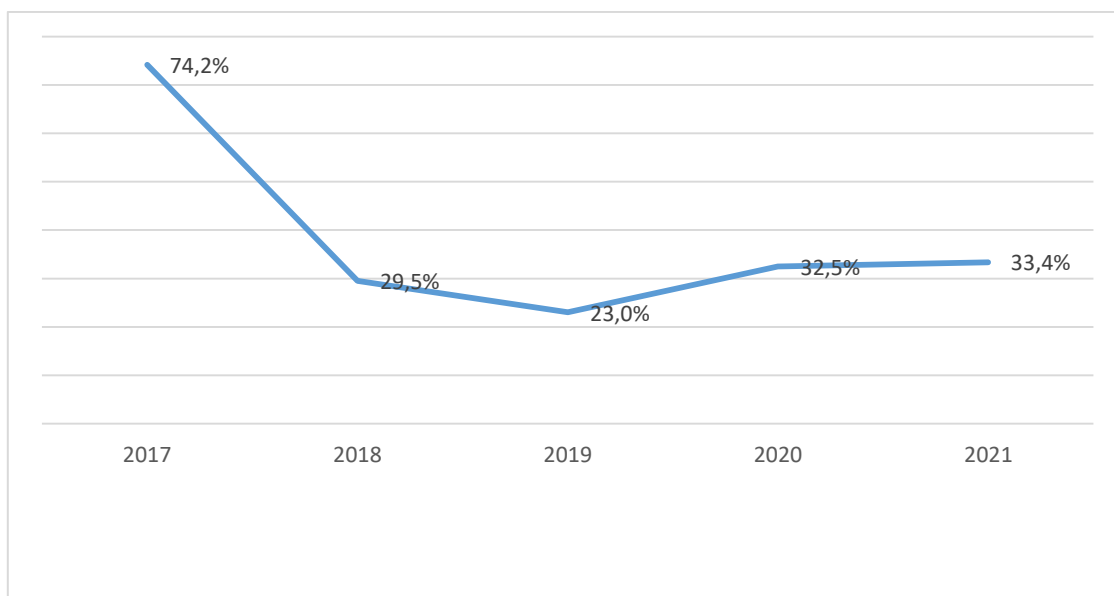
Dane dotyczące ilości odpadów komunalnych zebranych na terenie gminy Krzeszów w latach 2017-2021, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 44 Odpady komunalne zebrane na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

Rok	Odpady zebrane ogółem (w t)	Odpady zebrane selektywnie (w t)	Odpady zebrane zmieszane (w t)
2017	1 324,13	982,55	341,58
2018	441,32	130,20	311,12
2019	534,77	123,01	411,76
2020	539,99	175,59	364,40
2021	672,83	224,53	448,30

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 22 Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów zebranych ogółem na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych danych, na przestrzeni lat 2017-2021 udział odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny w ilości zebranych odpadów ogółem nie miał stałej tendencji wzrostowej, przy czym w 2021 r. wyniósł 33,4% i był niższy niż w roku 2017.

Uzupełnieniem systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w gminach są punkty selektywnego zbierania odpadów komunalnych, gdzie właściciele nieruchomości mogą oddawać, określone w regulaminie utrzymania czystości i porządku w gminie, rodzaje odpadów. Zakład Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Krzeszowie na zlecenie Gminy Krzeszów realizuje zadania

gminy w zakresie zbiórki odpadów, przetwarzania i zagospodarowania odpadów. W miejscowości Sigiełki znajduje się Instalacja Komunalna zarządzana przez spółkę, która jest w stanie przetworzyć rocznie 30 000 ton odpadów komunalnych, które trafiają ze znacznej części województwa podkarpackiego. Przy Instalacji Komunalnej w Sigiełkach działa również Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

Na terenie gminy Krzeszów występują również odpady w postaci wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z danymi zawartymi w Bazie Azbestowej, na obszarze gminy zinwentaryzowano 1 077 237 kg tych wyrobów. Gmina na bieżąco, w miarę posiadanych środków finansowych podejmuje działania w celu usunięcia wyrobów zawierających azbest, a do chwili obecnej wskutek podjętych działań usunięto 89 652 kg tych wyrobów.

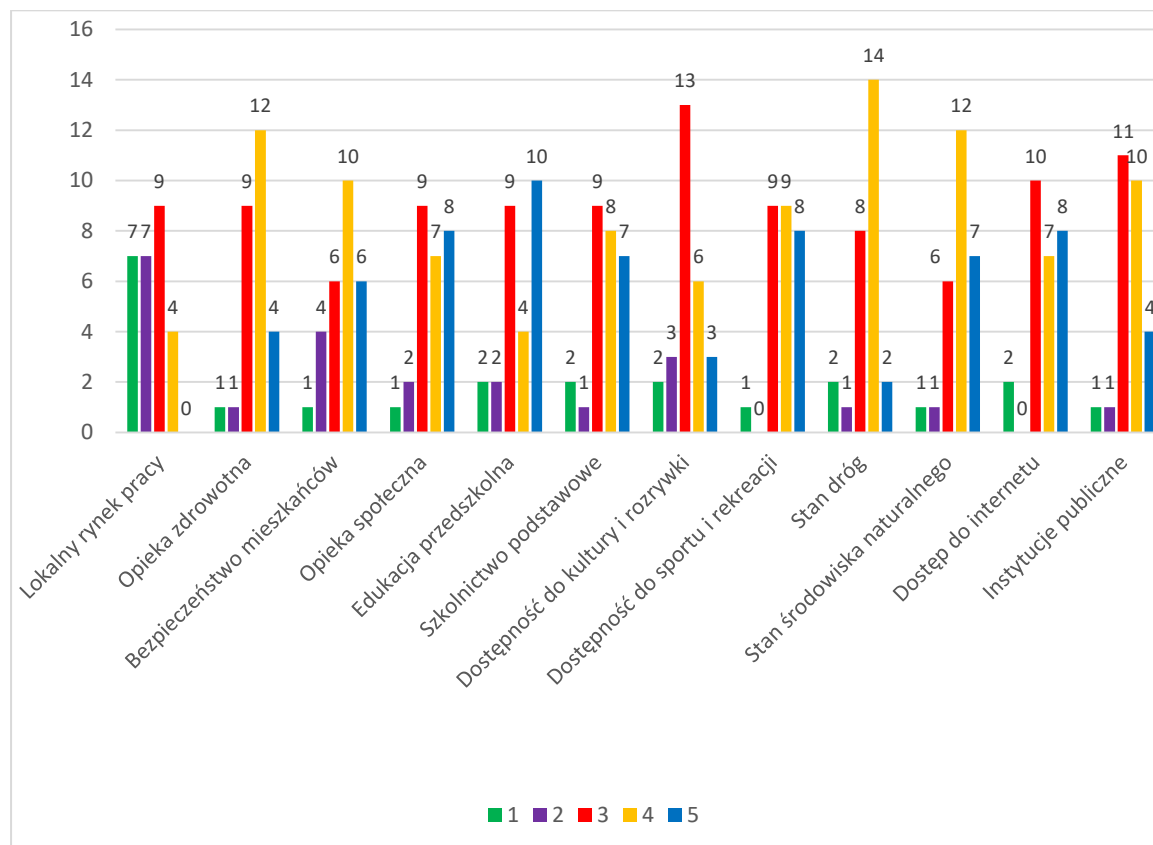
GMINA W OCZACH MIESZKAŃCÓW

W przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy Krzeszów ankiecie udział wzięło 27 osób, które dokonały oceny poszczególnych sfer życia w gminie, wskazały auty i działania priorytetowe na obszarze gminy, a także która branża gospodarki ma największy potencjał rozwojowy oraz co powinno być wizytówką gminy w 2030 r.

W ocenie poszczególnych sfer życia na terenie gminy, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 oceną najwyższą, mieszkańcy najlepiej ocenili stan środowiska naturalnego (70% ocen, w tym „4” -12 osób i „5” – 7 osób), dostępność do sportu i rekreacji (63% ocen, w tym: „4” -9 osób i „5” – 8 osób), oraz bezpieczeństwo mieszkańców (59% ocen, w tym: „4” -10 osób i „5” – 6 osób), opiekę zdrowotną (59% ocen, w tym: „4” -12 osób i „5” – 4 osób), stan dróg (59% ocen, w tym: „4” -14 osób i „5” – 2 osoby). Z kolei najwięcej ocen negatywnych pojawiło się przy ocenie lokalnego rynku pracy (52% ocen: „1”- 7 osób i „2” – 7 osób).

Oceniając poszczególne sfery życia na terenie gminy, występuje konieczność podjęcia działań w celu poprawy lokalnego rynku pracy.

Wykres 23 Ocena poszczególnych sfer życia na terenie gminy (liczba udzielonych odpowiedzi)

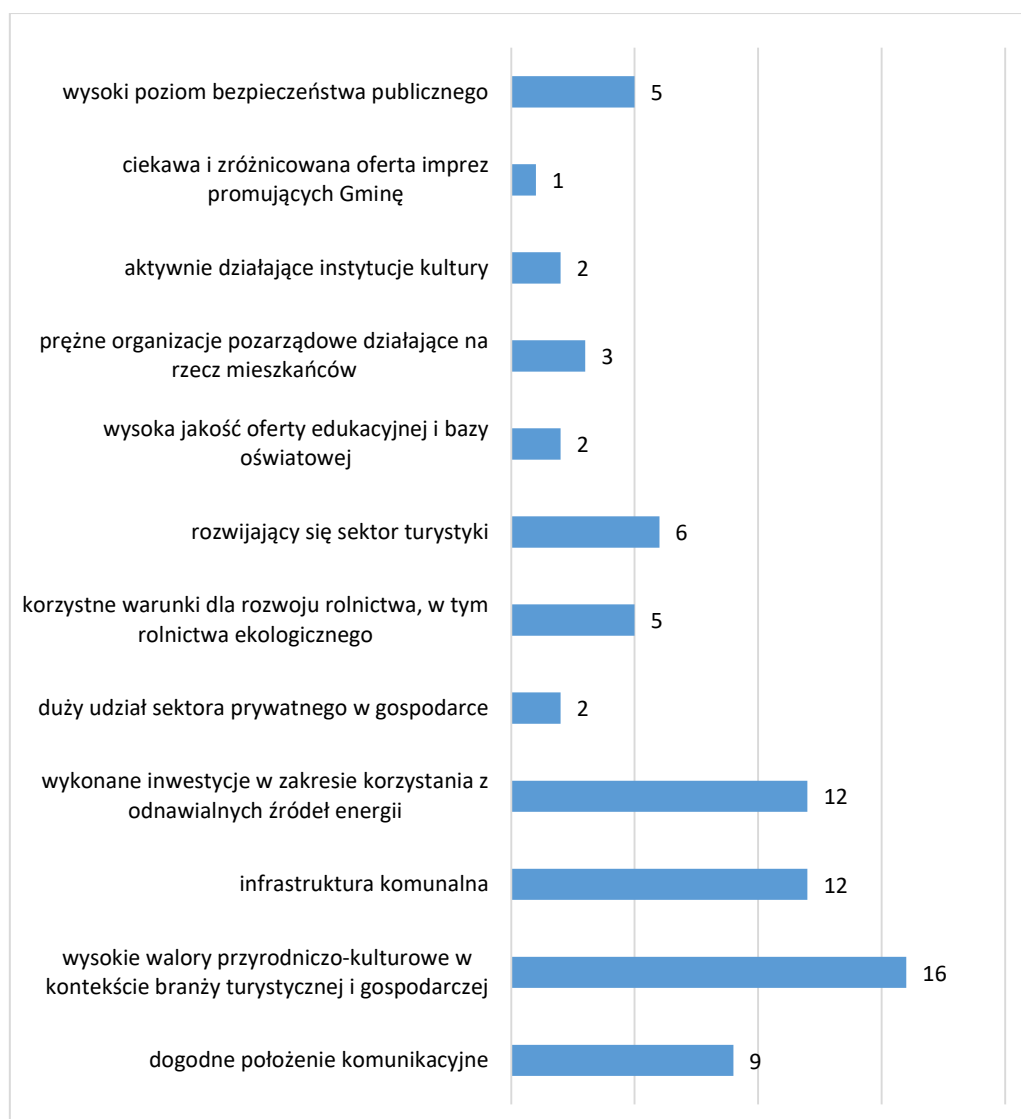

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Biorąc pod uwagę największe atuty gminy Krzeszów, ankietowani wskazali na wysokie walory przyrodniczo-kulturowe w kontekście branży turystycznej i gospodarczej 59% udzielonych odpowiedzi (16 głosów) oraz infrastruktura komunalna i infrastruktura komunalna 44% udzielonych odpowiedzi (po 12 głosów).

Najmniej głosów zostało oddanych na odpowiedź „ciekawa i zróżnicowana oferta imprez promujących Gminę” – 4% (1 głos), „aktywnie działające instytucje kultury” 7% (2 głosy) oraz „wysoka jakość oferty edukacyjnej i bazy oświatowej” – 7% (2 głosy). Brak głosów na „infrastrukturę komunalną” i „duży udział sektora prywatnego w gospodarce” – 7% (2 głosy).

Wykres 24 Atuty gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

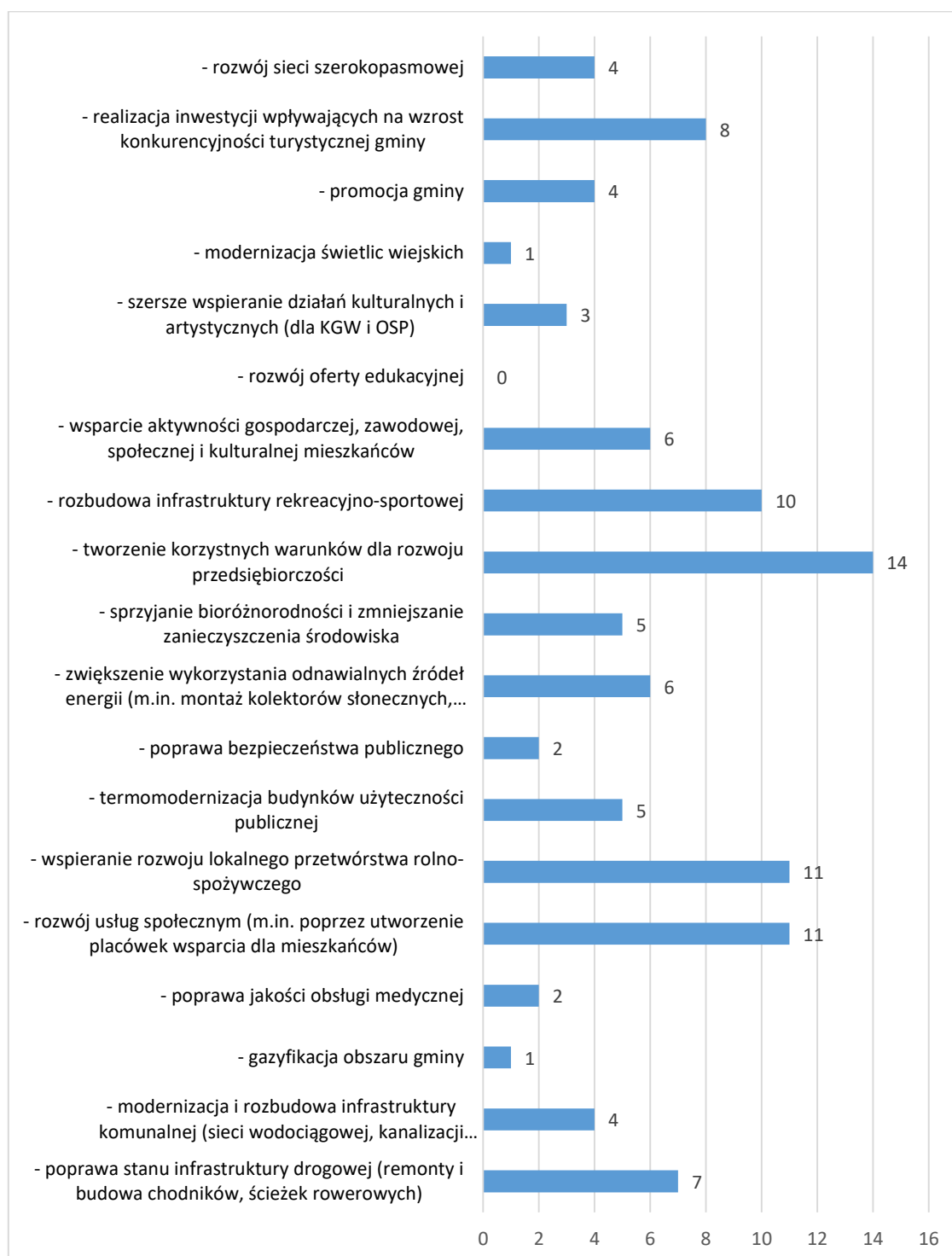
Poniższy wykres ilustruje, jakie według ankietowanych są priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy, które mają kluczowe znaczenie dla rozwoju i dobrego funkcjonowania gminy i jej mieszkańców.

Analizując udzielone odpowiedzi, zauważyć można, że najwięcej osób (52% - 14 głosów) wskazało na tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Drugą najwyższą ocenianą odpowiedzią było wspieranie rozwoju lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego oraz rozwój usług społecznych (m.in. poprzez utworzenie placówek wsparcia dla mieszkańców (po 41% - 11 głosów).

Duża liczba ankietowanych wskazała również na rozbudowę infrastruktury rekreacyjno-sportowej.

Najmniej osób wskazało modernizację świetlic i gazyfikację gminy. Nikt nie wskazał na rozwój oferty edukacyjnej.

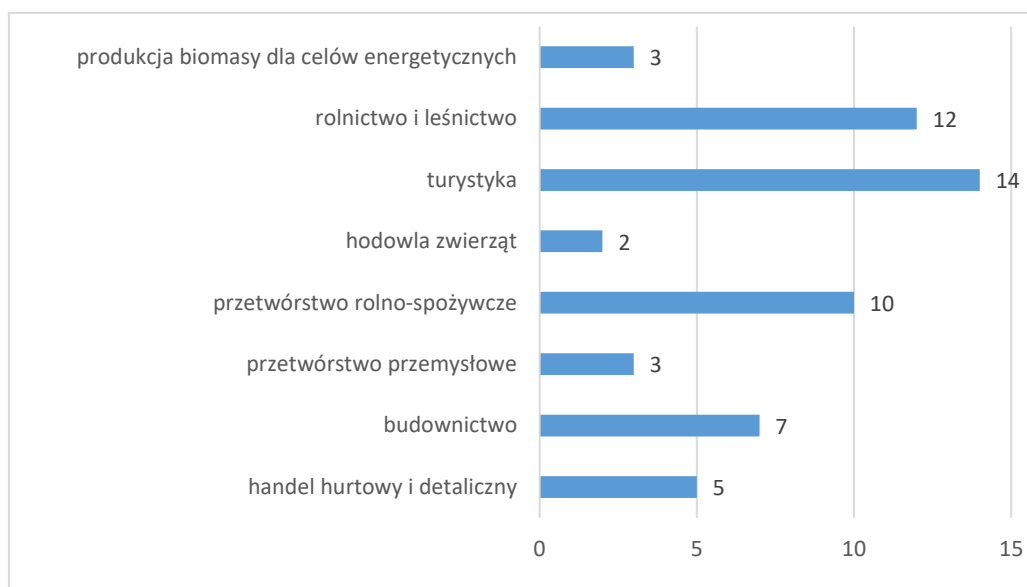
Wykres 25 Priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Na pytanie o branżę gospodarczą, która posiada na terenie gminy największy potencjał rozwojowy, anketowani najczęściej wskazywali turystykę - 52% udzielonych odpowiedzi (14 głosów), co ma związek z charakterystyką gminy. Najmniej głosów zostało udzielonych na hodowlę zwierząt 7 % udzielonych odpowiedzi (2 głosy).

Wykres 26 Branża gospodarki posiadająca największy potencjał rozwojowy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Ankietowani wskazywali również co powinno być wizytówką gminy Krzeszów w 2030 r. Najwięcej wskazań w tej kwestii uzyskała odpowiedź udzielanie wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw i rolników 66,6% (18 oddanych głosów) oraz aktywni obywatele identyfikujący się z miejscem zamieszkania 52% (14 oddanych głosów). Na kolejnym miejscu znalazła się odpowiedź: szeroki wachlarz ofert kulturalnych.

Wykres 27 Wizytówka gminy w 2030 r. według jej mieszkańców – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

Na pytanie „Co jest aktualnie najsłabszą stroną Gminy?” najczęściej mieszkańcy odpowiadali:

- brak miejsc pracy i zakładów pracy,
- mało miejsc związanych z agroturystyką,
- brak imprez promujących gminę,
- położenie gminy z dala od dużych ośrodków miejskich,
- brak żłobka.

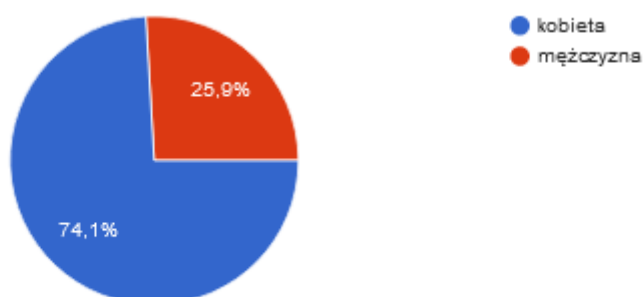
Na pytanie „Co należałoby zmienić w celu poprawy rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy? Mieszkańcy odpowiadali:

- stworzenie warunków do rozwoju firm i tworzenia nowych miejsc pracy,
- wsparcie małych firm i gospodarstw,
- zwiększenie potencjału turystyczno-rekreacyjnego gminy,
- edukacja.

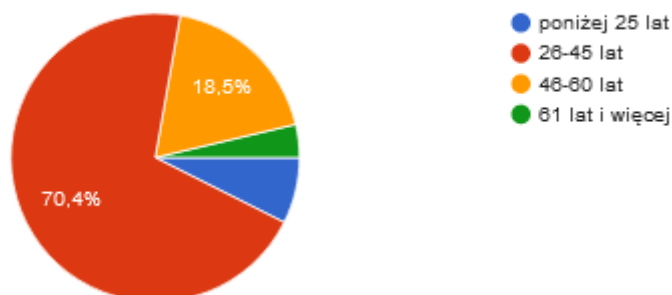
Informację dotyczącą ankietowanych mieszkańców gminy Krzeszów przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 28 Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Krzeszów

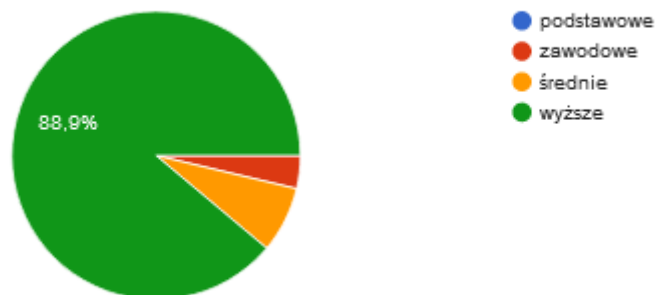
Płeć

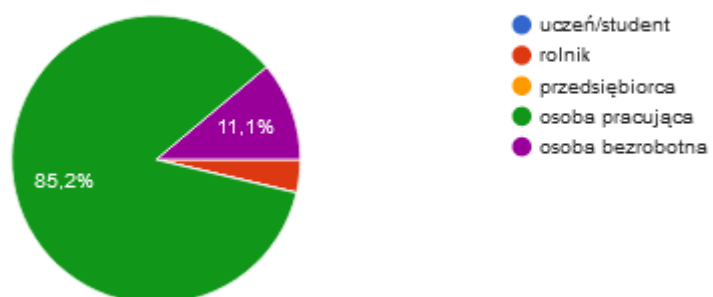
Wiek

Wykształcenie

Zatrudnienie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet

WNIOSKI Z DIAGNOZY

Zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi strategii rozwoju gminy, opracowanie Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 poprzedzone zostało przygotowaniem „Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej”, która stanowi kluczowy etap w kompleksowej ocenie ponadlokalnych zasobów oraz w wypracowaniu strategicznych rozwiązań.

Wnioski z diagnozy stanowiły podstawę opracowania części kierunkowej Strategii, która zawiera wizję, cele strategiczne, kierunki działań, kluczowe projekty do realizacji oraz model struktury funkcjonalno-przestrzennej wraz z rekomendacjami w zakresie polityki przestrzennej i wskazaniem obszarów strategicznej interwencji.

Poniżej zostały przedstawione najważniejsze wnioski z diagnozy, wynikające z poszczególnych obszarów tematycznych, tworzących strukturę diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Krzeszów, tj. obszaru społecznego, gospodarczego oraz

przestrzenno-środowiskowego, uzupełnione o oceny z przeprowadzonych wśród mieszkańców ankiet.

7.1. Obszar społeczny

Liczba mieszkańców gminy Krzeszów spada

Gminę Krzeszów na koniec 2021 roku zamieszkiwało 4142 mieszkańców, przez co była najmniej zaludnioną gminą w powiecie niżańskim. Od 2017 roku liczba mieszkańców spadła o 151 osób, a biorąc pod uwagę prognozę dotyczącą liczby ludności do roku 2030, negatywny trend ma się w dalszym ciągu utrzymywać, co stanowić będzie poważną barierą w rozwoju gminy.

Przyrost naturalny w latach 2017-2021 tylko raz przyjął wartość dodatnią w 2017 roku a tak przyjmował wartości ujemne. Największa różnica pomiędzy urodzeniami a zgonami w okresie od 2017-2021 wystąpiła w roku 2020. Łączna liczba urodzeń na przestrzeni lat 2017-2021 wyniosła 38, natomiast liczba zgonów 57. Mimo to, na tle pozostałych gmin powiatu niżańskiego, gmina Krzeszów nie wypada niekorzystnie.

W przypadku migracji, w analizowanym okresie gminę opuściło 198 osób, natomiast przybyło 185 a różnica spowodowała odpływ 13 mieszkańców gminy w przeciągu 5 lat. Powszechnie wiadomo jednak, że dane meldunkowe nie są najbardziej rzetelnym źródłem danych, a rzeczywista liczba mieszkańców gminy i ich aktualnego miejsca pobytu może być jeszcze bardziej niekorzystna. Wyzwaniem samorządu w nadchodzących latach będzie zatrzymanie mieszkańców w gminie oraz pozyskanie nowych.

Z perspektywy ekonomicznych grup wiekowych, najliczniejszą grupą w gminie Krzeszów są osoby w wieku produkcyjnym, jednak ich liczba na przestrzeni lat 2017-2021 znacząco spadła. Analiza struktury wiekowej mieszkańców ukazuje również, że wzrosła liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, ale także i liczba osób w wieku poprodukcyjnym oraz ich udziału w liczbie ludności ogółem. Zgodnie z prognozą liczby ludności do roku 2030, trend ten w najbliższych latach będzie z dużym prawdopodobieństwem postępował.

Porównując również wartości wskaźników obciążenia demograficznego dla gminy Krzeszów z wartościami dla poszczególnych gmin powiatu nizańskiego, jak i ogółem dla województwa podkarpackiego, zauważalne jest, że proces starzenia się społeczeństwa przebiega znacznie szybciej w gminie Krzeszów – wartości wskaźników są w każdym przypadku wyższe niż w pozostałych gminach i w skali całego województwa, co spowodowane jest wyższą średnią wieku mieszkańców gminy.

Analizując dane dotyczące prognozy liczby ludności w gminie Krzeszów do roku 2030, zauważyć można, że od 2023 roku prognozowane jest wystąpienie tendencji spadkowej w liczbie mieszkańców gminy, przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dane dla okresu od 2017 do 2021 roku odbiegają od danych przedstawionych w toku przeprowadzonej w niniejszym podrozdziale analizy uwarunkowań demograficznych, jednakże spadek liczby mieszkańców oraz proces starzenia się społeczeństwa postępuje szybciej niż prognozowano co wymaga podjęcia działań samorządu w celu odwrócenia tego trendu.

Istotne dla rozwoju gminy są działania polegających na przyciąganiu nowych mieszkańców do osiedlenia się na terenie gminy, dla których gmina Krzeszów będzie atrakcyjnym miejscem zamieszkania.

Dostęp do podstawowych usług społecznych i ich jakość w gminie Krzeszów jest dobra

W zakresie podstawowych usług społecznych, które obejmują m.in. edukację i wychowanie, pomoc społeczną, ochronę zdrowia, a także dostęp do kultury występuje znaczne zróżnicowanie. Zarówno szkolnictwo podstawowe, jak i wychowanie przedszkolne są wysoko oceniane przez mieszkańców gminy, którzy doceniają jakość edukacji i wychowania, w tym poziom kształcenia i rozwój szkolnej infrastruktury. Należy jednak rozważyć podjęcie kroków w celu rozszerzenia oferty w kwestii wychowania przedszkolnego (wychowaniem przedszkolnym objętych zostało 56,7 % ogółu dzieci w wieku od 3 do 6 lat, zgodnie z danymi GUS z 2021 r.) oraz zapewnienia opieki nad dziećmi do lat 3, poprzez utworzenie żłobka lub klubu dziecięcego.

Na dobrobyt społeczeństwa wpływa również jakość kształcenia. Biorąc pod uwagę wyniki z egzaminów ósmoklasistów, które ze wszystkich przedmiotów są poniżej średniej dla powiatu i województwa. W związku z tym należy podjąć działania, które poprawią jakość kształcenia.

W gminie Krzeszów dużą uwagę przywiązuje się do dostępu i różnorodności oferty kulturalnej. Główną rolę w tej kwestii pełni Gminny Ośrodek Kultury w Krzeszowie, w skład którego wchodzi Gminna Biblioteka Publiczna w Krzeszowie. GOK jest organizatorem oraz współorganizatorem wielu zajęć i wydarzeń kulturalnych na terenie gminy, skierowanych zarówno do mieszkańców gminy, jak i odwiedzających gminę turystów.

Dobrze oceniana jest jakość opieki medycznej. W gminie Krzeszów, mieszkańcy mogą korzystać z dwóch niepublicznych ośrodków zdrowia świadczących usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy. Ponadto funkcjonują dwie poradnie specjalistyczne: kardiologia, ginekologia i położnictwo oraz rehabilitacja lecznicza. W kwestii badań specjalistycznych konieczna jest podróż do placówek występujących w mieście Nisko, Stalowa Wola. Na terenie gminy znajduje się gabinet stomatologiczny oraz dwie apteki.

Ważną kwestią jest również zapewnienie dostępu do budynków infrastruktury społecznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, a także przeprowadzenie ich termomodernizacji, co pozwoli

na ograniczenie kosztów funkcjonowania i realizacji usług. W związku z tym, niezbędne będą działania Gminy w celu dokonania stosownych modernizacji tych budynków.

Poziom zaangażowania obywatelskiego mieszkańców jest na średnim poziomie

Na terenie gminy Krzeszów działalność prowadzą lokalne stowarzyszenia i fundacje, zarówno w sferze kulturalnej, kultywowaniu tradycji i obyczajów, jak i na rzecz rozwoju gminy Krzeszów. Ważną rolę pełnią również funkcjonujące Straże Pożarne, prowadzące działalność przeciwpożarową, ratowniczą, kulturalną i oświatową oraz klub sportowy, upowszechniający kulturę fizyczną i sport.

Dzięki temu w gminie rozwija się kapitał społeczny, co skutkuje tym, że gmina w powiecie niżańskim pod względem liczby organizacji pozarządowych na 10 tys. mieszkańców ma jeden z lepszych wyników.

Na średnim poziomie w stosunku do pozostałych gmin powiatu niżańskiego, jest również aktywność obywatelska mieszkańców, przejawiająca się frekwencją wyborczą, co świadczy o zaangażowaniu mieszkańców w sprawy Państwa. Analizując frekwencję z trzech ostatnich wyborów można zauważyć, że w każdym przypadku w gminie Krzeszów była ona nieznacznie niższa niż w powiecie.

7.2. Obszar gospodarczy

Gospodarka gminy Krzeszów powiązana z działalnością rolniczą

Gmina Krzeszów jest gminą typowo wiejską i na jej terenie nie funkcjonują większe zakłady produkcyjne, a znaczna część mieszkańców ukierunkowana jest na działalność usługowo-handlową. Z tego względu wśród przedsiębiorstw zdecydowanie dominują podmioty, których przedmiotem działalności jest handel hurtowy i detaliczny, budownictwo oraz transport.

Trzon gospodarki gminy Krzeszów stanowią mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 pracowników, które stanowiły 98,2 % wszystkich podmiotów gospodarczych.

Zgodnie z danymi GUS, na terenie gminy w 2021 roku pracowało 373 osób, co stanowiło zaledwie 15,2 % liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. Wartości wskaźników dotyczących rynku pracy w zakresie liczby pracujących na 1000 mieszkańców oraz liczby pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym, przedstawiały się niekorzystnie dla gminy Krzeszów, na tle pozostałych gmin powiatu niżańskiego. Wyniki te wynikają jednak z metodologii Głównego Urzędu Statystycznego, który w statystykach dot. pracujących nie bierze pod uwagę podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących nie przekraczającej 9 osób oraz pracujących w rolnictwie w ramach indywidualnych gospodarstw. Ze względu na turystyczny charakter gminy małe przedsiębiorstwa stanowią dominującą gałąź gospodarki, dlatego statystyki te nie oddają rzeczywistego poziomu zatrudnienia w gminie Krzeszów.

Z uwagi na ograniczoną liczbę miejsc pracy, część mieszkańców gminy pozostaje zarejestrowana jako osoby bezrobotne, na co wpływ ma też brak większych zakładów pracy na terenie gminy oraz specyfika lokalnego rynku pracy, przez co udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł w gminie Krzeszów w 2021 r. 7,5 %. Niemniej, ważnym zagadnieniem jest również zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego, przez co trudno jest oszacować faktyczną skalę bezrobocia.

Użytki rolne stanowią 54,9% powierzchni gminy. Zgodnie z opublikowanymi wstępnymi wynikami Powszechnego Spisu Rolnego 2020 na terenie gminy Krzeszów w 2020 roku znajdowało się 501 gospodarstw rolnych o łącznej powierzchni 3 421,39 ha. Biorąc pod uwagę liczbę pracujących w gospodarstwach rolnych, na terenie gminy Krzeszów pracowało łącznie 967 osób, tj. 23,35 % ogółu mieszkańców gminy. Główną powierzchnię zasiewów stanowiły zboża.

Gmina Krzeszów jest atrakcyjna turystycznie. Atrakcją gminy jest Dolina Dolnego Sanu oraz część Płaskowyżu Tarnogrodzkiego obfitująca w ciekawe krajobrazy wyżyny lessowej, sprzyjające turystyce pieszej. Rzeką San to nie tylko piękne nadrzeczne krajobrazy, ale również możliwości wędkarskie oraz spływy kajakowe.

Oferta turystyczna gminy Krzeszów dotyczy przede wszystkim oferty agroturystycznej oraz możliwości uprawiania równych form turystyki aktywnej, co wynika z faktu, że przez gminę przebiegają szlaki turystyki pieszej i rowerowej, a miejscowości gminy stanowią bazę wypadową w inne atrakcyjne turystycznie miejscowości słynące ze znakomitych zabytków.

7.3. Obszar przestrzenno-środowiskowy

Walory przyrodnicze i położenie atutem gminy

Gmina Krzeszów cechuje się atrakcyjnym położeniem geograficznym w Dolinie Dolnego Sanu oraz części Płaskowyżu Tarnogrodzkiego.

Gmina Krzeszów należy do obszarów o małej lesistości. Lasy zajmują 644,58 ha i pokrywają około 10,3 % powierzchni ogólnej gminy, a ochrona przyrody na tym terenie występuje w kilku formach - obszar Natura 2000 – obszar specjalny ochrony siedlisk – Dolina Dolnego Sanu, a także pomniki przyrody. Położenie gminy przekłada się na jej walory przyrodnicze. Istotną rolę odgrywają różnego typu ekstensywnie użytkowane łąki oraz liczne starorzecza z bogatą florą wodną. Młode strome zbocza w okolicach Zarzecza i Krzeszowa, poza roślinnością ciepłolubną, obfitują w wysięki i wypływy wód podziemnych, na których wykształciły się łągi olszowe z masowym udziałem skrzypu olbrzymiego. Florę i faunę cechuje znaczne bogactwo, wykazano tu 19 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Walory przyrodnicze mogą wpływać na przyciąganie w te strony turystów, pragnących uciec od życia miejskiego, poszukujących ciszy i czystości naturalnego środowiska. Stąd ważne są działania ukierunkowane na zachowanie czystości środowiska oraz dobrą jakość powietrza.

Bogate dziedzictwo kulturowe, wpływające na lokalną tożsamość

Dziedzictwo kulturowe gminy, wynikające z wielokulturowej historii dotyczy przede wszystkim zabytków architektury sakralnej a także cmentarnej i miejsc martyrologii.

Gmina Krzeszów posiada bardzo bogatą i wielowiekową historię. Ziemie te doświadczyły licznych wojen. Każdy okres w historii Polski zostawił na tej ziemi swój ślad.

Infrastruktura techniczna wymaga nakładów inwestycyjnych w celu poprawy jakości życia mieszkańców

Przez teren gminy Krzeszów nie przebiegają żadne drogi krajowe, jedynie po zachodniej granicy gminy przebiega droga krajowa nr 77 Lipnik – Przemyśl. Zewnętrzna dostępność komunikacyjna gminy opiera się na drodze wojewódzkiej: nr 863 Kopki-Cieszanów.

Kolejnym typem dróg na terenie gminy Krzeszów są drogi powiatowe o łącznej długości ok. 29,70 kilometrów w granicach gminy. Uzupełnieniem sieci dróg na terenie gminy Krzeszów są drogi gminne o charakterze lokalnym, zapewniające połączenia w obrębie poszczególnych miejscowości, których łączna długość wynosi 38,56 km. Głównym problemem infrastruktury drogowej pozostaje brak podziału przestrzeni drogowej dla uczestników ruchu, przejawiający się brakiem chodników i ścieżek rowerowych w znacznej części obszaru gminy. Istniejące już chodniki wymagają natomiast rozbudowy.

Z sieci wodociągowej w 2021 r. korzystało prawie 93,1 % ogółu mieszkańców gminy Krzeszów, z kolei z sieci kanalizacyjnej 50,0% ogółu mieszkańców. Była to jedna z mniejszych wartości w powiecie niżańskim, co pokazuje, że w najbliższych latach wyzwaniem dla gminy będzie poprawa poziomu skanalizowania gminy. Oprócz tego, w gminie w 2021 roku z sieci gazowej korzystało tylko 46,5% ogółu mieszkańców gminy, co było piątym miejscem w powiecie pod względem gazyfikacji, poniżej średniej dla powiatu i znacznie poniżej średniej dla województwa.

7.4. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana przez jednostkach administracji publicznej jako narzędzie diagnozy strategicznej, opartej na wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach mających wpływ na rozwój danego obszaru. Pozwala ona porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie.

Analizy dokonano w oparciu o dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gminy Krzeszów oraz ze źródeł zewnętrznych oraz wniosków z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Wymiar społeczny	
Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- poprawiająca się sytuacja społeczna i życiowa mieszkańców, - aktywność obywatelska mieszkańców zakresie działalności lokalnych stowarzyszeń, - dobrze funkcjonujące placówki oświatowe pod względem posiadanego wyposażenia oraz jakości kształcenia, - placówki przedszkolne, - zmniejszająca się liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy,	- spadająca liczba ludności na terenie gminy, - ujemny przyrost naturalny, - ujemne saldo migracji, - migracje ludzi młodych i wykształconych, - rosnąca z roku na rok liczba osób starszych (wzrastający współczynnik obciążenia demograficznego), - mała liczba organizowanych imprez kulturalnych, - brak żłobków, klubów malucha, miejsc zapewniających opiekę nad małymi dziećmi, - mała oferta kulturalna, - brak aktywizacji osób starszych, - spadek czytelnictwa w gminie, - poziom dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych,
Czynniki zewnętrzne	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- korzystna struktura wiekowa mieszkańców gminy – najliczniej reprezentowaną grupą wiekową są osoby w wieku produkcyjnym, - zmniejszająca się liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej, - rozwój polityki senioralnej, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych, - dostosowanie infrastruktury budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, - pozyskiwanie środków zewnętrznych na wspieranie działań rozwoju kapitału ludzkiego, - wzrost integracji międzypokoleniowej.	- rosnące koszty modernizacji, remontów i utrzymania placówek oświatowych, - migracje mieszkańców do większych miast, - bierna postawa mieszkańców, ograniczone potrzeby integracji społecznej, - pojawienie się sytuacji zewnętrznej powodującej wzrost liczby mieszkańców potrzebujących wsparcia i pomocy społecznej, - zagrożenie izolacją i wykluczeniem społecznym osób starszych, - zwiększające się kwoty wydatkowane na świadczenia społeczne.

Wymiar gospodarczy	
Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• spadająca liczba zarejestrowanych bezrobotnych, • zmniejszający się udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, • zmniejszająca się liczba osób trwale bezrobotnych, • systematycznie wzrastająca liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy, • duża liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi budownictwie i handlu, • rozwijająca się infrastruktura turystyczna, • systematyczny wzrost dochodów w latach 2017-2021r, a zwłaszcza uzyskiwanych dochodów majątkowych, • wysokość dochodów pozyskanych z programów i projektów unijnych,	• zmniejszająca się liczba osób pracujących na terenie gminy, • postępujący wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym, przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku produkcyjnym, • mała liczba osób pracujących na terenie gminy – mała liczba zakładów pracy, mała liczba miejsc pracy • wysoki wskaźnik udziału osób bezrobotnych w liczbie ludności, • dominacja mikroprzedsiębiorstw zatrudniających do 9 osób, • brak przedsiębiorstw na lokalnym rynku, zatrudniających powyżej 50 pracowników, • rozdrobnienie gospodarstw rolnych które są mało dochodowe i mało istotne dla gospodarki, • migracje zarobkowe mieszkańców, • brak terenów inwestycyjnych w gminie, • słabo rozwinięta infrastruktura noclegowa, • zbyt mała promocja gminy.
Czynniki zewnętrzne	
SZANSE	ZAGROŻENIA
• powstanie nowych zakładów pracy na terenie gminy, zapewniających zatrudnienie mieszkańcom, • dalszy spadek poziomu bezrobocia na terenie gminy, • efektywniejsze wykorzystanie walorów przyrodniczych do rozwoju przedsiębiorczości i turystyki, • nowe tereny inwestycyjne, • rozwój rolnictwa ekologicznego, • rozwój agro-turystyki, • rozwój społeczeństwa informacyjnego, • skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych.	• niewystarczający poziom wiedzy i informacji mieszkańców na temat możliwości pozyskania środków zewnętrznych na własny rozwój, • ograniczenie możliwości pozyskania środków zewnętrznych na rozwój gminy, • nasilenie barier ograniczających aktywność zawodową osób ze szczególnymi potrzebami, • występowanie barier i ograniczeń w rozwoju związanych z ochroną przyrody i środowiska, • brak środków na rozwój gospodarczy i turystyczny, • brak większych inwestorów.

Wymiar przestrzenno-środowiskowy	
Czynniki wewnętrzne	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- korzystna lokalizacja gminy pod kątem walorów przyrodniczych, - walory przyrodnicze gminy, - potencjał zasobów naturalnych, - potencjał rozwojowy gminy w oparciu o turystykę, - dobra dostępność komunikacyjna gminy, - dobra infrastruktura sportowa, - poziom wyposażenie gospodarstw domowych w infrastrukturę wodociągową,	- brak podziału przestrzeni drogowej dla uczestników jej ruchu – brak ścieżek rowerowych i niewystarczająca długość ciągów pieszych na terenie gminy, - skanalizowanie gminy, - niski procent ludności mających dostęp do sieci gazowej, - niewłaściwy system ogrzewania gospodarstw domowych, - poziom odpadów komunalnych zebranych w sposób selektywny, w stosunku do ogółu zebranych odpadów, - niewystarczający internet w części gminy, - mała powierzchnia terenów inwestycyjnych - mała lesistość terenu.
Czynniki zewnętrzne	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- rozbudowa infrastruktury technicznej, - pełne wykorzystanie potencjału turystycznego i infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, - wzrost usług turystycznych i gastronomicznych, - wzrost zainteresowania turystyką rowerową, - rozwój elektromobilności na terenie gminy oraz odnawialnych źródeł energii, - wzrost zaangażowania mieszkańców w rozwój turystyczny gminy, - aktywna postawa gminy w procesie gospodarki niskoemisyjnej, - wzrastająca świadomość mieszkańców na temat ochrony środowiska.	- niedostateczne działania gminy w zakresie rozwoju infrastruktury turystycznej a także infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, - niewykorzystanie potencjału rozwojowego gminy, wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych, - niskie zainteresowanie mieszkańców odnawialnymi źródłami energii. - brak środków finansowych na realizację polityki rozwoju.

7.5. Główne problemy w obszarach Strategii

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej, jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/barier rozwojowych gminy Krzeszów. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno - środowiskowy.

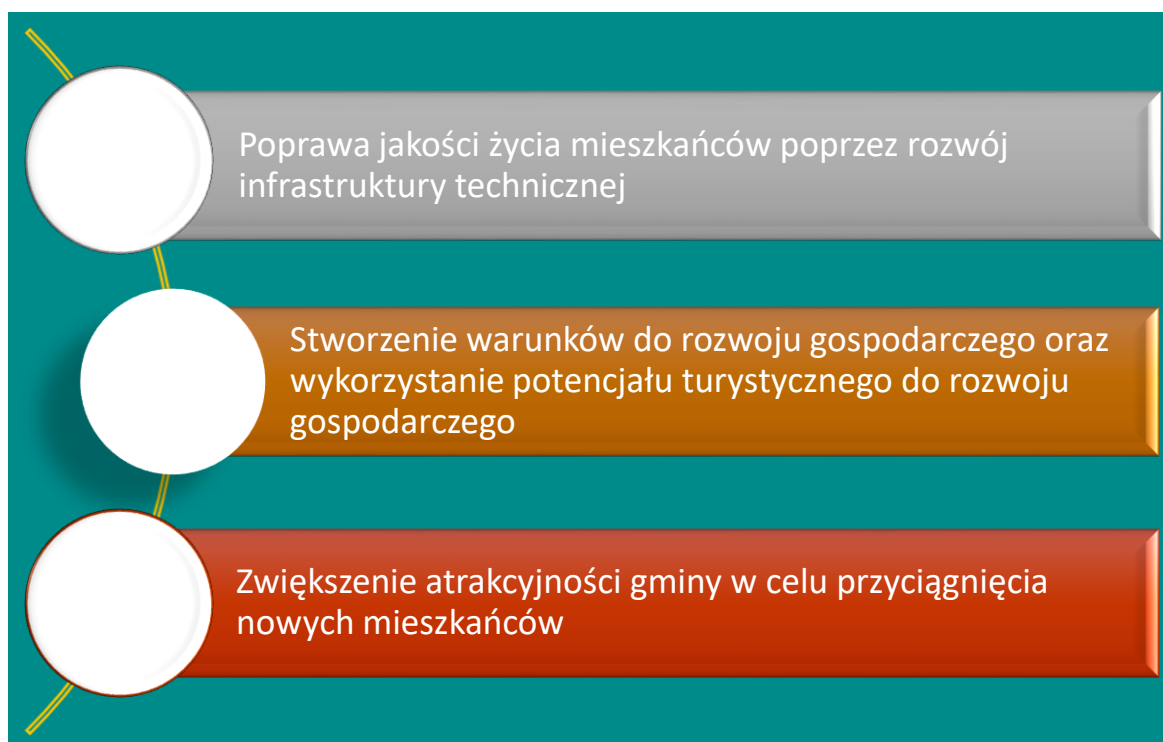
Tabela 45 Najważniejsze problemy Gminy Krzeszów

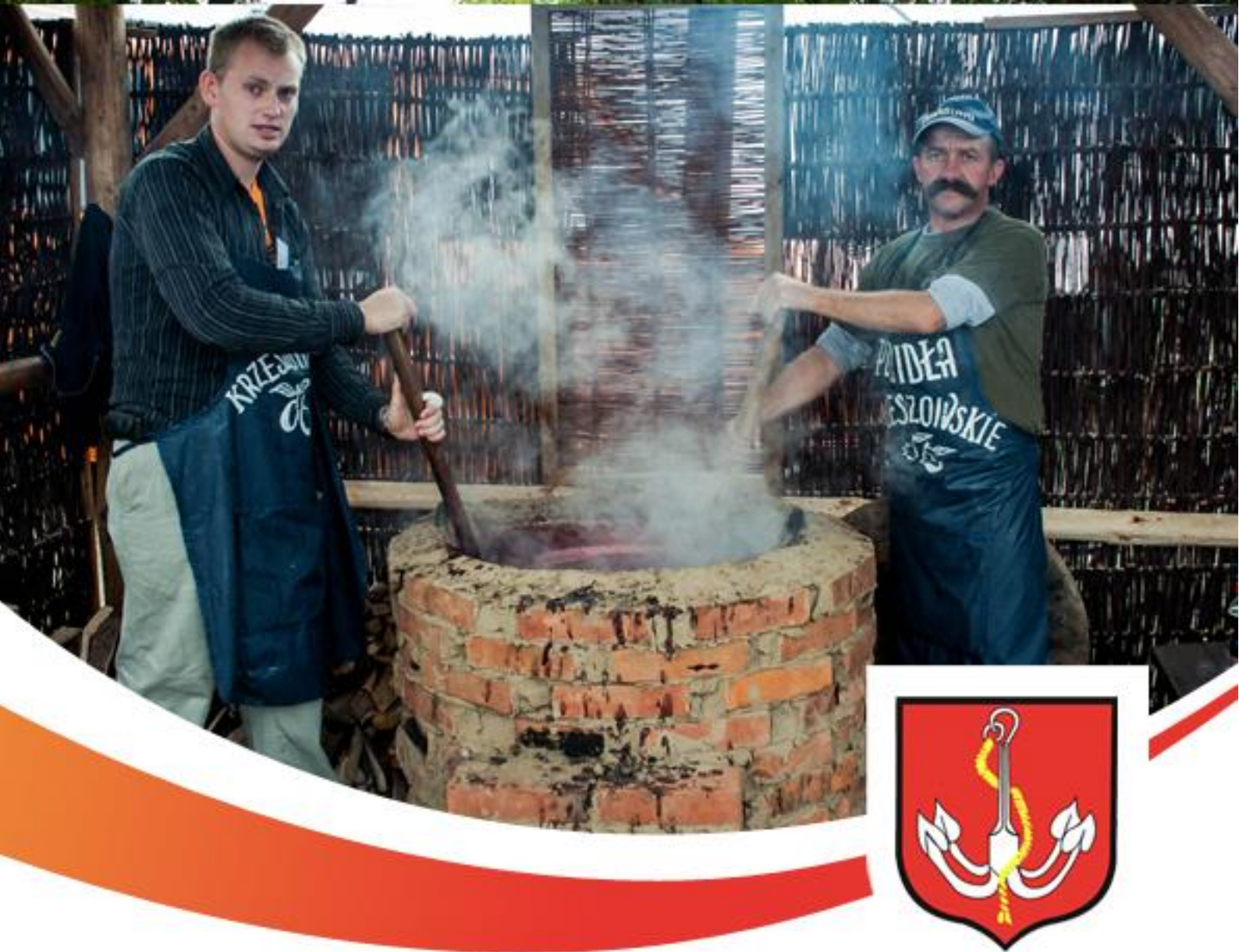
Obszar	Problemy
Społeczny	• Mała liczba mieszkańców w gminie oraz niska gęstość zaludnienia. • Negatywne trendy zmian demograficznych wynikające z ujemnego przyrostu naturalnego. • Niewystarczająca oferta w zakresie wychowania przedszkolnego. • Niezapewnienie dostępności budynków komunalnych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
Gospodarczy	• Postępujący spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co niekorzystnie wpływać będzie na lokalny rynek pracy. • Mała liczba osób pracujących na terenie gminy oraz wysoka stopa bezrobocia. • Mała liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. • Sezonowość ruchu turystycznego. • Brak całorocznych produktów turystycznych.
Przestrzenno- środowiskowy	• Konieczność inwestycji w rozwój sieci kanalizacyjnej oraz gazowej. • Słabo rozwinięta sieć szerokopasmowa. • Brak ciągów pieszo-rowerowych. • Mała liczba ogólnodostępnych miejsc parkingowych. • Brak przeprowadzonej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej. • Brak infrastruktury służącej rozwojowi elektromobilności – stacji ładowania pojazdów elektrycznych, rowerów elektrycznych;

Źródło: Opracowanie własne

7.6. Wyzwania

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT i określonych najważniejszych problemów i barier rozwojowych gminy Krzeszów, określone zostały kluczowe wyzwania jakie stoją przed gminą Krzeszów, aby przeciwdziałać wskazanym problemom i barierom oraz w celu zapewnienia zrównoważonego rozwoju:

PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZWOJU GMINY KRZESZÓW NA LATA 2023-2030 ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI ROZWOJU GMINY

8.1 Misja i wizja

Wizję, określającą w jaki sposób przyjęta polityka prorozwojowa wpłynie na gminę Krzeszów, jak ją zmieni i jaka się ona stanie po jej wprowadzeniu, sformułowano następująco:

***Gmina Krzeszów to przestrzeń przyjazna dla mieszkańców,
przedsiębiorców i turystów realizująca wyzwania zrównoważonego
rozwoju z uwzględnieniem posiadanych zasobów i walorów
przyrodniczych***

W ramach wizji ujęto podstawowe założenie strategiczne, określające, iż rozwój będzie prowadzony w sposób zrównoważony, skupiony zarówno na poprawie jakości życia mieszkańców, jak również zapewniającym atrakcyjne i bezpieczne warunki zamieszkania i rozwoju dla mieszkańców i przedsiębiorców. Podkreślono, iż konieczne jest wykorzystanie posiadanych zasobów i walorów, które zidentyfikowano i opisano w diagnozie strategicznej. Dzięki oparciu polityki prorozwojowej o zasadę zrównoważonego rozwoju, przedsięwzięcia strategiczne będą miały na celu takie wykorzystanie istniejącego potencjału Gminy i wewnętrznych czynników rozwojowych, by nie zostały one nadmiernie eksploatowane, lecz oddziaływały na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną Gminy w sposób długofalowy. Doprowadzi to do trwałego zwiększenia jakości życia, poprawy funkcjonowania otoczenia gospodarczego oraz funkcjonalnego zagospodarowania gminnej przestrzeni. Wizja ta jest zgodna ze strategiczną wizją całego regionu, w której główny nacisk położono na zrównoważony rozwój województwa, z racjonalnym wykorzystaniem specyfiki społeczno-gospodarczej i zasobów środowiska.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie gminnej polityki prorozwojowej, koordynowanie wszystkich jej interesariuszy oraz wdrożenie Strategii Rozwoju jest Gmina Krzeszów. Misję Gminy określono jako:

***Zrównoważony i trwały rozwój gminy Krzeszów, w oparciu o potencjał
przyrodniczo-krajobrazowy oraz walory turystyczne realizowany poprzez
aktywność i przedsiębiorczość samorządu i jego mieszkańców, tak aby
stworzyć miejsce do rozwoju przedsiębiorczości, pracy, spędzania wolnego
czasu i dobrego życia.***

Główną wartością, na której oparty jest rozwój gminy Krzeszów są jej mieszkańcy. Cel ten będzie osiągnięty poprzez zapewnienie im godnych warunków bytowych, rozwój form aktywności oraz poczucie bezpieczeństwa w przyszłości. Gmina będzie miejscem przyjaznym i pewnym dla wszystkich grup społecznych. Drugim kluczowym elementem rozwoju gminy Krzeszów są posiadane walory przyrodnicze i krajobrazowe oraz potencjał turystyczny. Z tego względu gmina będzie dążyć do utrzymania czystości i bioróżnorodności środowiska przyrodniczego oraz rozwoju infrastruktury turystycznej, a także będzie wdrażać działania wspierające rozwój gospodarczy oparty na wewnętrznym potencjale.

8.2 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Cele strategiczne rozwoju, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów

Wnioski z opracowanej *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzeszów* oraz z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych, stały się podstawą dla opracowania części programowej *Strategii*, która zawiera najważniejsze założenia polityki rozwoju lokalnego.

Plan operacyjny *Strategii* składa się z trzech priorytetów:

1. Społeczeństwo,
2. Gospodarka,
3. Przestrzeń i środowisko.

CELE STRATEGICZNE

Cele strategiczne grupują długofalowe, trwałe efekty wdrażanych przedsięwzięć strategicznych i opisują ich oddziaływanie na proces rozwoju w przyjętym horyzoncie czasowym. Zostały wyznaczone na bazie przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego, są konsekwencją przyjętej wizji i obranych zasad polityki rozwoju. Zgodnie z założeniami, ich realizacja prowadzić będzie do poprawy poziomu rozwoju gospodarczego i jakości życia lokalnej społeczności. Zaproponowane poniżej cele rozwoju gminy Krzeszów są konsekwencją zidentyfikowanych wyzwań rozwoju. Tworzą one spójny i wzajemnie uzupełniający się układ, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych.

W oparciu o przeprowadzoną *Diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Krzeszów* i wykonaną na jej podstawie analizę SWOT, sformułowane zostały cele strategiczne i operacyjne. Zgodnie z logiką cele strategiczne odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie przeprowadzonej analizy gminy oraz konsultacji społecznych (ankietyzacji). Głównym argumentem przemawiającym za opracowaniem *Strategii*, jest możliwość planowanego realizowania zadań mających na celu wykreowanie jak najlepszych warunków dla rozwiązywania najbardziej naglących problemów. Niezwykle istotne jest także osiągnięcie najbardziej pożądanых, z punktu widzenia społeczności lokalnej efektów, przy jednoczesnym wykorzystaniu dostępnych zasobów naturalnych, finansowych, organizacyjnych i ludzkich.

Struktura celów strategicznych:

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację celów operacyjnych, które obejmują:

CELE STRATEGICZNE		
CEL STRATEGICZNY 1 Rozwój społeczny gminy poprzez wysoką jakość i dostępność infrastruktury społecznej, wzmacniającej kapitał społeczny	CEL STRATEGICZNY 2 Rozwój gospodarczy Gminy Krzeszów poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy w oparciu o posiadane zasoby przyrodniczo-krajobrazowe	CEL STRATEGICZNY 3 Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie środowiska i wzrostowi gospodarczemu
CELE OPERACYJNE		
1.1. Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży oraz rozwój infrastruktury kulturalnej	2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy	3.1. Zapewnienie dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej, gazowej oraz sieci szerokopasmowej

1.2. Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców	2.2. Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby kulturowe i przyrodnicze	3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego
1.3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach	2.3. Rozwój infrastruktury turystycznej	3.3. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom
OSI I	OSI II	OSI III

Cele strategiczne gminy Krzeszów odwzorowują obszary rozwojowe w sferze społecznej, gospodarczej i przestrzenno-środowiskowej, które są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Cele strategiczne mają długofalowy charakter i wskazują kierunki postępowania w realizacji określonej wizji rozwoju i misji. Narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych określają cele operacyjne, które dotyczą średniego horyzontu czasowego. Cele operacyjne uszczegóławiane są przez kierunki działań, służące realizacji założonych celów oraz stanowią podstawę wdrażania Strategii. Kierunki działań stanowią głównie konkretne przedsięwzięcia rozwojowe, często o charakterze inwestycyjnym.

Poniżej przedstawiona została charakterystyka przyjętych celów strategicznych i celów operacyjnych, wraz ze wskazaniem kierunków działań w ramach poszczególnych celów oraz oczekiwane rezultaty planowanych działań z wskaźnikami ich osiągnięcia.

CEL STRATEGICZNY 1

Rozwój społeczny gminy poprzez wysoką jakość i dostępność infrastruktury społecznej, wzmacniającej kapitał społeczny

Cel operacyjny 1.1. Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży oraz rozwój infrastruktury kulturalnej

Cel operacyjny 1.2. Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców

Cel operacyjny 1.3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach

Podstawą rozwoju gminy są jej mieszkańcy w związku z tym należy podejmować działania w celu wzmacniania kapitału społecznego, w tym również wzmocnienia atrakcyjności gminy dla nowych mieszkańców. Zapewnienie wysokiej jakości życia, co jest nadrzędną wartością gminy, przejawia się między innymi poprzez wysokiej jakości infrastrukturę społeczną oraz usługi społeczne, a także rozwój kultury i rekreacji. Realizacja celu odbywać się będzie poprzez: działania na rzecz rozwoju infrastruktury społecznej, obejmującej placówki oświatowe, obiekty kulturalne, placówki ochrony zdrowia oraz obiekty sportowe, działania związane z polityką zdrowotną i społeczną, w tym z profilaktyką i ochroną zdrowia, a także działania ukierunkowane na tworzenie i rozwój infrastruktury spędzania wolnego czasu, obejmującej trasy spacerowe i biegowe, system przyjaznych przestrzeni publicznej w poszanowaniu środowiska przyrodniczego poprzez wyposażenie terenów w infrastrukturę rekreacyjną, nieingerującą w ekosystemy i skonsultowaną z przyrodnikami.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY 1					
Rozwój społeczny gminy poprzez wysoką jakość i dostępność infrastruktury społecznej, wzmacniającej kapitał społeczny					
Cel operacyjny	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa (2021 rok)	Oczekiwany trend
1.1. Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży oraz rozwój infrastruktury kulturalnej	– utrzymanie wysokiej jakości bazy oświatowej oraz jej modernizacja w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby, – wyposażenie placówki oświatowej w nowoczesny sprzęt komputerowy i multimedialny oraz pomoce dydaktyczno-naukowe, – rozwój oferty edukacyjnej i podnoszenie kompetencji nauczycieli, – wzrost poziomu upowszechniania usług w zakresie edukacji przedszkolnej oraz podniesienie jej jakości, – doposażenie instytucji kultury i remiz strażackich oraz rozwój i modernizacja infrastruktury w odpowiedzi na zidentyfikowane potrzeby, – zapewnienie dostępności gminnych obiektów użyteczności publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, – budowa, przebudowa lub modernizacja obiektów sportowych wraz z zapleczem. – tworzenie infrastruktury zapewniającej opiekę nad dziećmi do lat 3;	– zapewnienie wysokiej jakości i dostępności infrastruktury szkolnej i przedszkolnej i żłobkowej, – rozwój kompetencji kluczowych uczniów oraz wzmacnianie ich zdolności, – zapewnienie wysokiej jakości i dostępności infrastruktury kulturalnej, – zwiększenie atrakcyjności oferty kulturalnej, – zwiększenie zainteresowania ofertą sportową i rekreacyjną, – wzrost dostępności urządzeń dla aktywności ruchowej, – rozwój oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,	liczba zadań inwestycyjnych i/lub modernizacyjnych w placówkach oświatowych (szt.),	0	
			liczba dzieci i młodzieży korzystającej z nowej lub zmodernizowanej bazy oświatowej	100	
			udział dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w ogólnej liczbie dzieci w wieku od 3 do 6 lat (%),	56,7	
			liczba doposażonych i zmodernizowanych obiektów kulturalnych i remiz strażackich	0	
			liczba obiektów, w których zapewniono dostępność dla osób ze	0	

			szczególnymi potrzebami		
			Liczba zbudowanych, przebudowanych lub zmodernizowanych obiektów sportowych	0	
1.2. Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców	– rewitalizacja i kształtowanie atrakcyjnych dla mieszkańców i turystów przestrzeni publicznych w poszczególnych miejscowościach, – niwelowanie barier w dostępności architektonicznej przestrzeni publicznych, – tworzenie bezpiecznych tras spacerowych i biegowych oraz ścieżek edukacyjno-przyrodniczych, – budowa lub modernizacja tematycznych placów zabaw oraz siłowni zewnętrznych, – tworzenie miejsc do spędzania wolnego czasu,	– poprawa atrakcyjności, estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych, – ożywienie społeczno-gospodarcze miejscowości, – zapewnienie dostępności architektonicznej przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, – rozwój oferty spędzania wolnego czasu.	liczba nowych tras spacerowych, biegowych oraz ścieżek edukacyjno-przyrodniczych (szt.)	0	
			liczba zrealizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, kształtujących przestrzeń publiczną (szt.)	0	
			liczba utworzonych miejsc spędzania wolnego czasu (szt.)	0	
1.3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o	– rozwój działalności instytucji i usług wspierających seniorów i opiekę nad osobami zależnymi, tj.: klub seniora, usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania, – wsparcie i aktywizacja osób starszych, chorych i niepełnosprawnych wraz z ich bliskimi i opiekunami, m.in. poprzez prowadzenie działań aktywizacyjnych i integracyjnych, pomoc wychowawczą i odciążeniową, rozwój poradnictwa i usług	– poprawa jakości i dostępności usług opieki medycznej, – poprawa diagnostyki i profilaktyki zdrowotnej na obszarze gminy, – wzrost świadomości społecznej w zakresie ochrony zdrowia,	liczba zrealizowanych akcji profilaktyczno-diagnostycznych (szt.)	0	
			liczba projektów aktywizacyjnych skierowanych do osób ze szczególnymi potrzebami (szt.)	0	

specjalnych potrzebach	asystenckich, opiekuńczych, rehabilitacyjnych i innych, – realizacja programów profilaktycznych, edukacyjnych i prozdrowotnych oraz działania na rzecz poprawy dostępności i jakości usług z zakresu ochrony zdrowia, – zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Krzeszów w tym realizacja programów profilaktyki zdrowotnej,	– wzrost aktywności oraz integracja osób ze szczególnymi potrzebami.	Liczba obiektów zapewniających opiekę nad osobami starszymi (szt.)	0	
-----------------------------------	---	--	--	---	---

- tendencja rosnąca

- tendencja malejąca

- bez zmian

CEL STRATEGICZNY 2

Rozwój gospodarczy Gminy Krzeszów poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy w oparciu o posiadane zasoby przyrodniczo-krajobrazowe

Cel operacyjny 2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy

Cel operacyjny 2.2. Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby kulturowe i przyrodnicze

Cel operacyjny 2.3. Rozwój infrastruktury turystycznej

Rozwój sfery gospodarczej na bazie posiadanych zasobów i potencjału skupia cele operacyjne i przedsięwzięcia, które będą wywierać trwałe, długofalowe efekty na sferę gospodarczą. Zakłada się, że przedsięwzięcia wdrożone w ramach tego celu w długim okresie doprowadzą do wzrostu aktywności gospodarczej i inwestycyjnej oraz rozwoju przedsiębiorczości.

Rozwój gospodarczy powinien opierać się na zasadach zrównoważonego rozwoju, co w praktyce oznacza dążenie do równowagi pomiędzy potrzebami gospodarczymi i wymaganiami ochrony środowiska.

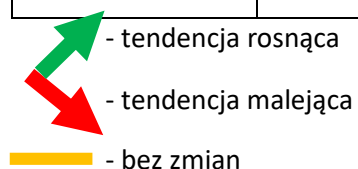
W ramach realizacji celu strategicznego następować będzie wspieranie przedsiębiorczości i inicjatyw wśród mieszkańców oraz tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy Krzeszów, co pozwoli nadać dynamiki rozwojowi gminy w sferze lokalnej gospodarki. Planowane jest wsparcie promocyjne i szkoleniowe dla osób rozpoczynających i rozwijających działalność gospodarczą a także rozwój terenów inwestycyjnych.

Potencjałem gminy Krzeszów w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego są jej walory przyrodniczo-krajobrazowe, zasadniczo wpływające na jej atrakcyjność turystyczną oraz stan i charakterystykę lokalnej gospodarki. W związku z tym w ramach celu strategicznego realizowane będą działania w zakresie budowy spójnej oferty turystycznej, w oparciu o dostępne zasoby, głównie na bazie walorów przyrodniczo-krajobrazowych. Pozwoli to na wzmocnienie lokalnej gospodarki, wzrost dochodów własnych gminy, budowę marki i rozpoznawalności gminy na szczeblu ponadlokalnym, podniesienie atrakcyjności osiedleńczej, a także pobudzenie przedsiębiorczości wśród mieszkańców.

Realizacja celu strategicznego nastąpi wskutek działalności w zakresie rozwoju dostępnej infrastruktury turystycznej, m. in. poprzez tworzenie i utrzymanie szlaków turystycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, czy też rozbudowę infrastruktury dla turystów zmotoryzowanych, a także poprzez tworzenie i rozwój produktów turystycznych, przede wszystkim tych całorocznych, tworzenie nowych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i krajoznawczych, promujących gminę Krzeszów i przyciągających do uczestnictwa mieszkańców gminy i gmin sąsiednich oraz turystów.

CEL STRATEGICZNY 2					
Rozwój gospodarczy Gminy Krzeszów poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy w oparciu o posiadane zasoby przyrodniczo-krajobrazowe					
Cel operacyjny	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa (2021 rok)	Oczekiwany trend
2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy	– współpraca gminy z Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi instytucjami w zakresie promocji programów nastawionych na zwiększenie samozatrudnienia mieszkańców, – kreowanie i podejmowanie lokalnych inicjatyw oraz programów poprawiających atrakcyjność inwestycyjną oraz rozwój przedsiębiorczości – wsparcie osób planujących rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej (szkolenia, doradztwo, monitoring, wsparcie finansowe), – wsparcie dla rozwoju punktów gastronomicznych w zakresie ich promocji oraz współpracy przy organizacji wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i krajoznawczych, – wsparcie i promocja podmiotów, podejmujących działalność w zakresie wypoczynku, turystyki i rekreacji, – podejmowanie działań na rzecz promocji gospodarczej gminy oraz poszukiwania inwestorów j. – podnoszenie kwalifikacji zawodowych i doradztwo zawodowe mieszkańców gminy Krzeszów, umożliwiające łączenie pracy zawodowej z aktywnością w rolnictwie,	– zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych, zarejestrowanych na terenie gminy, – zapewnienie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy, – wzrost zainteresowania inwestorów ofertą gminy, – wzrost liczby osób pracujących na terenie gminy, – spadek bezrobocia, – rozwój terenów inwestycyjnych,	liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy (szt.)	307	
			wskaźnik liczby osób pracujących na 1000 ludności ogółem	151,9	
			udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (%)	7,5	
			Powierzchnia terenów inwestycyjnych (ha)	0	

2.2. Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby kulturowe i przyrodnicze	– wsparcie edukacyjne i doradcze w zakresie tworzenia gospodarstw: edukacyjnych, przygodowych, wiosek tematycznych, ośrodków zajmujących się animacją kultury, – programy aktywizacji gospodarczej i wsparcia na rzecz prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o lokalne zasoby, – budowa całorocznych produktów turystycznych – rozwój infrastruktury turystycznej zimowej i letniej wraz z infrastrukturą towarzyszącą, – wspieranie rozwoju agroturystyki.	– zwiększenie atrakcyjności i zróżnicowanie oferty turystycznej gminy, – zwiększenie liczby turystów, – wzrost udziału dochodów własnych w strukturze dochodów budżetu gminy ogółem, – uatrakcyjnienie i zróżnicowanie oferty organizowanych wydarzeń dla mieszkańców i turystów.	liczba utworzonych produktów turystycznych (szt.)	0	
			liczba nowych wydarzeń kulturalnych, rozrywkowych, sportowych i krajoznawczych (szt.)	0	
2.3. Rozwój infrastruktury turystycznej	– tworzenie nowych i utrzymanie funkcjonujących szlaków turystycznych: pieszych, rowerowych i konnych oraz ich integracja ze szlakami dostępnymi w sąsiednich gminach, – tworzenie szlaków tematycznych oraz sportowo-rekreacyjnych wraz z infrastrukturą towarzyszącą, – budowa i rozbudowa infrastruktury dla turystów zmotoryzowanych, obejmującej m. in. ogólnodostępne parkingi w miejscach atrakcyjnych turystycznie oraz miejsca do biwakowania i postoju kamperów wraz z infrastrukturą informacyjną.	– zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy, – zróżnicowanie oferty turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, – zwiększenie liczby turystów, – podniesienie dostępności komunikacyjnej miejsc atrakcyjnych turystycznie.	długość nowoutworzonych szlaków turystycznych (km)	0	
			liczba wybudowanych lub rozbudowanych miejsc dla turystów zmotoryzowanych (szt.)	0	

CEL STRATEGICZNY 3

Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie środowiska i wzrostowi gospodarczemu

Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej, gazowej oraz sieci szerokopasmowej

Cel operacyjny 3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego

Cel operacyjny 3.3. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom

Cel strategiczny 3 zakłada poprawę poziomu rozwoju infrastruktury, która jest niezbędna zarówno do poprawy warunków bytowych mieszkańców, wzrostu wartości osiedleńczej gminy oraz pełnienia przez przestrzeń różnych funkcji na rzecz sfery gospodarczej i społecznej, jak też do zwiększenia stopnia ochrony środowiska naturalnego gminy. Ukierunkowany jest m. in. na rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz modernizację tych sieci na terenie gminy, budowę sieci gazowej, co pozwoli zwiększyć dostępność tego rodzaju paliwa dla mieszkańców gminy i przełoży się na osiągnięcie korzystnych efektów środowiskowych w postaci redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, a także na rozwój sieci szerokopasmowej, co pozwoli zapobiec wykluczeniu cyfrowemu.

Oprócz tego, ważne dla rozwoju gminy będą działania na rzecz poprawy stanu infrastruktury drogowej, w tym budowy systemu ścieżek pieszo-rowerowych i modernizacji źródeł oświetlenia w poszczególnych miejscowościach na terenie Gminy. W kontekście rozwoju elektromobilności, planowane jest tworzenie dedykowanej na jej rzecz infrastruktury, tj. stacji ładowania pojazdów elektrycznych, a także ogólnodostępnych wypożyczalni rowerów elektrycznych wraz z punktami, umożliwiającymi ich ładowanie.

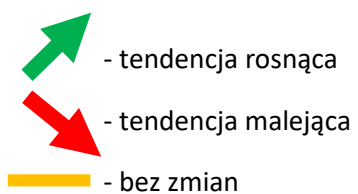
Z racji występujących walorów przyrodniczych na terenie Gminy, zakłada się podjęcie działań mających na celu utrzymanie czystości środowiska naturalnego i wspomnianych walorów, by możliwe było ich racjonalne wykorzystanie w procesie zrównoważonego rozwoju. Zasoby środowiska naturalnego gminy są narażone na ryzyko degradacji zarówno z powodu czynników wewnętrznych (np. problemy z odprowadzaniem ścieków, ogrzewanie budynków za pomocą nieefektywnych, emitujących duże ilości zanieczyszczeń źródeł ciepła), jak też z przyczyn zewnętrznych, do których należą m.in. globalne problemy związane z pogarszaniem stanu środowiska i zmiany klimatyczne.

Powyższe cele operacyjne stanowią będą podstawę do realizacji konkretnych działań, które zamieszczono w tabeli poniżej.

CEL STRATEGICZNY 3					
Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie środowiska i wzrostowi gospodarcemu					
Cel operacyjny	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa (2021 rok)	Oczekiwany trend
3.1. Zapewnienie dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej, gazowej oraz sieci szerokopasmowej	– rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej oraz stacji uzdatniania wody, – rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków i przepompowni, – współpraca z operatorami w zakresie budowy sieci gazociągowej, – współpraca z operatorami w zakresie rozbudowy sieci szerokopasmowej.	– zwiększenie dostępności i jakości usług w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, – ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania zagrożeń antropogenicznych na środowisko naturalne, – ograniczenie wykluczenia cyfrowego.	korzystający z sieci wodociągowej w ogólnej liczbie ludności (%)	93,1	
			korzystający z sieci kanalizacyjnej w ogólnej liczbie ludności (%)	50,0	
			korzystający z sieci gazowej w ogólnej liczbie ludności (%)	46,5	
3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu	– modernizacja sieci dróg gminnych i wewnętrznych, – współpraca z Zarządem Dróg Powiatowych i Zarządem Dróg Wojewódzkich w zakresie budowy, rozbudowy i modernizacji dróg powiatowych i wojewódzkich, – modernizacja systemu oświetlenia ulicznego, w zakresie wdrażania rozwiązań energooszczędnych,	– poprawa stanu i jakości infrastruktury drogowej, – poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej,	długość zmodernizowanych dróg gminnych (km)	0	

bezpieczeństwa ruchu drogowego	– budowa ciągów pieszo-rowerowych w poszczególnych miejscowościach gminy oraz ścieżek rowerowych, – realizacja działań w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego, m. in. poprzez edukację, wyznaczanie miejsc dla pieszych oraz montaż progów zwalniających i punktowych elementów odblaskowych, – wspieranie, inicjowanie i budowa infrastruktury ładowania pojazdów elektrycznych oraz promowanie idei elektromobilności, – budowa ogólnodostępnych wypożyczalni rowerów elektrycznych oraz punktów ładowania tych rowerów.	– poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym, – poprawa efektywności energetycznej systemu oświetlenia ulicznego, – rozwój elektromobilności.	długość zbudowanych ciągów pieszo-rowerowych oraz ścieżek rowerowych	0	
			liczba zmodernizowanych energooszczędnych lamp ulicznych	0	
			liczba stacji ładowania samochodów elektrycznych	0	
3.3. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom	– wsparcie dla budowy przydomowych oczyszczalni ścieków, – realizacja zadań uświadamiających i wdrażających racjonalne gospodarowanie zasobem wodnym, m. in. wsparcie zadań inwestycyjnych obejmujących gromadzenie i wykorzystanie wody opadowej i małą retencję, – wsparcie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na ekologiczne, – tworzenie warunków do rozbudowy instalacji OZE na obszarze gminy, – termomodernizacja budynków użyteczności publicznej,	– zapewnienie alternatywnych dla kanalizacji sieciowej rozwiązań na terenach trudnych i wykluczonych, – ochrona zasobów wodnych, – ograniczenie negatywnych skutków oddziaływania zagrożeń antropogenicznych na środowisko naturalne, – ograniczenie negatywnych skutków	liczba zadań ukierunkowanych na ochronę zasobów wodnych z udziałem gminy	0	
			wskaźnik lesistości na terenie gminy (%)	10,3	

	– zachowanie, ochrona i zrównoważone wykorzystanie systemu przyrodniczego na obszarze gminy, – przeciwdziałanie degradacji środowiska, – działania na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców i turystów; – promowanie segregacji wytwarzanych odpadów komunalnych, – usuwanie wyrobów zawierających azbest z obiektów użyteczności publicznej i zabudowy jednorodzinnej.	oddziaływania zagrożeń naturalnych na środowisko naturalne, – poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz budynków na terenie gminy – wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz turystów.	liczba budynków użyteczności publicznych poddanych termomodernizacji (szt.)	0	
			Ilość usuniętych wyrobów azbestowych (kg)	89 652	

Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa

Strategia Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 wpisuje się w ustalenia nadrzędnego dokumentu na poziomie regionalnym, jakim jest Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030. Poniżej wykazano spójność celów zdefiniowanych w niniejszej Strategii z celami określonymi w strategii na szczeblu wojewódzkim.

Tabela 46 Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 ze Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Strategia Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023 – 2030	Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030
Cel strategiczny 1 Rozwój społeczny gminy poprzez wysoką jakość i dostępność infrastruktury społecznej, wzmacniającej kapitał społeczny	OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG
Cel operacyjny 1.1. Poprawa jakości opieki i kształcenia dzieci i młodzieży oraz rozwój infrastruktury kulturalnej	2.1. Edukacja 2.7. Aktywny styl życia i sport
Cel operacyjny 1.2. Rozwój oferty aktywnego wypoczynku mieszkańców	2.7. Aktywny styl życia i sport 3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki
Cel operacyjny 1.3. Zwiększenie dostępności opieki zdrowotnej oraz usług społecznych dedykowanych osobom starszym i o specjalnych potrzebach	2.2. Regionalna polityka zdrowotna 4.2. Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych
Cel strategiczny 2 Rozwój gospodarczy Gminy Krzeszów poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy w oparciu o posiadane zasoby przyrodniczo-krajobrazowe	OBSZAR TEMATYCZNY 1. GOSPODARKA I NAUKA OBSZAR TEMATYCZNY 2. KAPITAŁ LUDZKI I SPOŁECZNY OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA OBSZAR TEMATYCZNY 4. DOSTĘPNOŚĆ USŁUG

Cel operacyjny 2.1. Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości i tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy	1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie 2.1. Edukacja 3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki 4.2 Planowanie przestrzenne wspierające aktywizację społeczności i aktywizacja obszarów zdegradowanych
Cel operacyjny 2.2. Wzmacnianie znaczenia w gospodarce gminy turystyki i rekreacji wykorzystującej lokalnej zasoby kulturowe i przyrodnicze	1.3. Konkurencyjność gospodarki poprzez innowacje i nowoczesne technologie 3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki
Cel operacyjny 2.3. Rozwój infrastruktury turystycznej	3.5. Rozwój infrastruktury służącej prowadzeniu działalności gospodarczej i turystyki
Cel strategiczny 3 Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie środowiska i wzrostowi gospodarczemu	OBSZAR TEMATYCZNY 3. INFRASTRUKTURA DLA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU I ŚRODOWISKA
Cel operacyjny 3.1. Zapewnienie dostępu do sieci wodno-kanalizacyjnej, gazowej oraz sieci szerokopasmowej	3.4 Rozwój infrastruktury informacyjno-komunikacyjnej w regionie 3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych
Cel operacyjny 3.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej i poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego	3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE 3.3. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz regionu oraz rozwój transportu publicznego
Cel operacyjny 3.3. Ochrona zasobów środowiska przyrodniczego oraz adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom	3.1. Bezpieczeństwo energetyczne i OZE 3.6. Przeciwdziałanie i minimalizowanie skutków zagrożeń wywołanych czynnikami 3.7. Zapobieganie i minimalizowanie skutków zagrożeń antropogenicznych 3.8. Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego, w tym ochrona i poprawianie stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu

Źródło: Opracowanie własne

WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów, wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono tabelę z kartami zadań, zawierającymi wybrane inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególny sposób wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Wybrane inwestycje, przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale 8 *Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju gminy*.

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji oraz ich lokalizacja, wynikają z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Krzeszów, przeprowadzonej na jej podstawie analizy SWOT oraz w oparciu o opinie mieszkańców, wyrażone w czasie badania ankietowego, jak również w oparciu o potrzeby zgłoszone przez władze gminy.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia i zakres	Lokalizacja inwestycji	Okres realizacji	Szacunkowa wartość inwestycji w zł	Źródła finansowania	Cel operacyjny (oznaczenie)
Karta zadania nr 1	Inwestycje w Infrastrukturę wod-kan: - modernizacja sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej. - rozbudowa sieci kanalizacyjnej. - modernizacja oczyszczalni ścieków i przepompowni ścieków położonych na terenie Gminy	Krzeszów, Kamionka – Kolonia, Podolszynka Ordynacka, Podolszynka Plebańska, Kamionka Dolna, Kamionka Górna, Kamionka Średnia, Krzeszów Dolny	2023-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; Środki własne.	3.1
Karta zadania nr 2	Budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy	Krzeszów – Kustrawa Krzeszów- Krzeszów Górny Krzeszów – Kamionka Dolna Krzeszów - Tarnogóra	2023-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	3.2
Karta zadania nr 3	Budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy	Obszar całej gminy	2023-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027;	3.2

					Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	
Karta zadania nr 4	Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie	Obszar całej gminy	2023-2030	15 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	2.1
Karta zadania nr 5	Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy	Kamiona Dolna, Kamionka – Kolonia, Podolszynka Ordynacka	2023-2030	500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	3.2
Karta zadania nr 6	Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze Gminy	Obszar całej gminy	2023-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych;	3.2

					Środki własne.	
Karta zadania nr 7	Utworzenie stacji ładowania samochodów elektrycznych a także rowerów oraz hulajnóg na terenie Gminy	Krzeszów	2023-2030	1 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	3.2
Karta zadania nr 8	Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej	Krzeszów	2023-2030	5 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	2.3
Karta zadania nr 9	Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze Gminy	Krzeszów	2023-2030	2 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	1.1
Karta zadania nr 10	Rewitalizacja centrum miejscowości Krzeszów oraz innych miejscowości Gminy Krzeszów	Obszar całej gminy	2023-2030	5 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne	1.2

Karta zadania nr 11	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Krzeszów	Obszar całej gminy	2023-2030	10 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko; Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	3.3
Karta zadania nr 12	Remont i modernizacja zabytkowych budynków, parków na obszarze Gminy	Krzeszów	2023-2030	1 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne	1.2
Karta zadania nr 13	Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryć dachowych i innych odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy Krzeszów	Obszar całej gminy	2023-2030	1 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej; Środki własne	3.3
Karta zadania nr 14	Montaż koszy na śmieci, ławek w ogólnodostępnych miejscach na terenie Gminy Krzeszów	Obszar całej gminy	2023-2030	200 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027;	1.2

					Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategiczych; Środki własne	
Karta zadania nr 15	Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnej na terenie Gminy (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, ścieżki ekologiczne, smart ławek, wyznaczenie miejsc na terenie Gminy na latanie dronem, budowę multi-dyscyplinarnych, modułowych, całorocznych obiektów sportowych przewidzianych w sezonie zimowym np. w formie lodowisk oraz w sezonie letnim przekształconych np. w formę: torów rolkowych/wrotkarskich, rolkowisk, pumptracków bądź skateparków itp.) na terenie Gminy Krzeszów	Obszar całej gminy	2023-2030	1 500 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne	1.1
Karta zadania nr 16	Budowa nowych alejek w parkach, miejscach zalesionych, centrach miejscowości z obszaru Gminy Krzeszów	Obszar całej gminy	2023-2030	2 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne	1.2
Karta zadania nr 17	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych	Krzeszów	2023-2030	4 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; PFRON, Środki własne.	1.2
Karta zadania nr 18	Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy	Bystre, Krzeszów	2023-2030	7 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych;	3.3

					Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Środki własne.	
Karta zadania nr 19	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowo – edukacyjnej na terenie Gminy	Bystre	2023-2030	7 200 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Ministerstwo Edukacji i Nauki Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	1.1
Karta zadania nr 20	Budowa infrastruktury społecznej typu Dom Seniora, Klub Seniora, świetlice środowiskowe	Obszar całej gminy	2023-2030	2 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Środki własne.	1.3
Karta zadania nr 21	Budowa infrastruktury zapewniającej opiekę najmłodszym dzieciom, w tym budowa żłobka na terenie Gminy Krzeszów	Krzeszów	2023-2030	2 000 000,00	Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027; Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych; Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej Środki własne.	1.1

KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI GMINY ORAZ OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI

10.1. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Krzeszów zostały opracowane na podstawie diagnozy stanu obecnego, istniejących uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych oraz zapisów dotyczących polityki przestrzennej w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Obszary o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych:

- zachowanie istniejących form zagospodarowania (lasy, zasoby wodne),
- dążenie do zachowania i odtworzenia naturalnych form krajobrazu leśnego i równowagi ekologicznej podstawowych ekosystemów,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, uwzględniającego i zapewniającego ochronę podstawowych procesów ekologicznych,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z warunkami stref ochronnych, na terenie których położona jest gmina, w tym uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrona istniejących zasobów leśnych poprzez racjonalne wykorzystanie i zagospodarowanie w celach rekreacyjnych i turystycznych, ochrona i zachowanie spójności kompleksów leśnych,
- optymalne zagospodarowanie istniejących szlaków pieszych i rowerowych, wyznaczenie miejsc odpoczynku, biwakowania, ścieżek edukacyjnych, punktów widokowych, zgodnie z zasadami ochrony terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Obszary lokalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego:

- ochrona konserwatorska i renowacja zabytków,
- eksponowanie i wykorzystywanie zabytków w celach turystycznych w sposób zrównoważony, umożliwiający zachowanie i utrzymanie zabytku,
- zachowanie zieleni w otoczeniu zabytków,
- promowanie zasobów dziedzictwa kulturowego w formie kompleksowej, by stanowiły całościowy zasób kulturowy udostępniony odwiedzającym,
- odpowiednie oznakowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych i zabytków.

Obszary lokalizacji infrastruktury społecznej:

- modernizacja i poprawa stanu siedzib gminnych instytucji, w tym także ich estetyki,
- likwidacja barier architektonicznych i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób z niepełnosprawnościami różnego typu,
- zapewnienie dogodnej dostępności komunikacyjnej obiektów użyteczności publicznej, udogodnienia dla rowerzystów, bezpieczne przejścia dla pieszych,
- dbałość o ład przestrzenny i estetykę przestrzeni publicznych wokół obiektów użyteczności publicznej,
- zwiększanie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej i w miarę możliwości łączenie różnych, uzupełniających się funkcji w jednym obiekcie.

Obszary o rozwiniętej lub przeważającej funkcji mieszkaniowej:

- zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez dostęp do wysokiej jakości infrastruktury technicznej: dróg, chodników, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- kształtowanie funkcjonalnych układów zabudowy zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, dostępnych komunikacyjnych, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę i mających dostęp do funkcji pozamieszkaniowych,
- zapewnienie zieleni oraz dostępu do terenów rekreacji i wypoczynku,
- zapobieganie niekontrolowanemu rozpraszaniu się zabudowy, dbałość o optymalne wykorzystanie obecnych terenów zabudowanych, skupianie zabudowy i zachowywanie ciągłości układów przestrzennych,
- lokalizacja usług nieuciążliwych, wynikających z uzasadnionych potrzeb mieszkańców, w obrębie istniejących układów przestrzennych,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach zurbanizowanych poprzez prawidłowe użytkowanie gleb, prowadzenie prac przeciwoerozyjnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych,
- dbałość o ład przestrzenny terenów mieszkaniowych, objęcie ich miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Obszary o funkcji gospodarczej

- stworzenie warunków do przestrzennej koncentracji usług,
- zapewnienie miejscom koncentracji usług dostępu do niezbędnej infrastruktury technicznej,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów koncentracji usług na sąsiadujące z nimi tereny mieszkaniowe, środowisko, krajobraz,
- rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej na rzecz rozwoju turystyki, zgodnie z zasadami prowadzenia usług, w tym nieuciążliwych na terenach mieszkaniowych,
- zapewnienie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności usługowej, w tym infrastruktury wodno-ściekowej,
- wykorzystanie obecnie niewykorzystywanych rezerw terenowych i nieruchomości pod działalność turystyczną.

Obszary o przeważającej funkcji rolniczej:

- ochrona gleb poprzez hamowanie procesów degradacyjnych oraz zakaz zabudowy na terenach o wysokich klasach bonitacyjnych gleb,
- zachowanie istniejących zadrzewień śródpolnych,
- dbałość o właściwe stosunki wodne obszaru,
- wyposażenie obszarów produkcji rolnej w niezbędną infrastrukturę,
- wspieranie zwiększania areału gospodarstw,

- zakaz lokalizacji działalności uciążliwej lub szkodliwej dla rolnictwa na obszarach wykorzystywanych rolniczo,
- rozwój drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego, opartego na ekologicznych technologiach produkcji,
- zwiększenie retencji wodnej na terenach rolniczych poprzez prawidłowe użytkowanie rolnicze gleb, prowadzenie prac przeciwerozrywnych, zalesianie, tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych i mokradeł, retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników wodnych.

Obszar całej gminy:

- zachowanie ładu i spójności przestrzennej poprzez kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa, utrzymanie skali i struktury jednostek osadniczych, kształtowanie formy architektonicznej nowych obiektów w nawiązaniu do istniejącej architektury, opracowywanie i aktualizowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymanie skali i struktury jednostek gospodarczych,
- ograniczenie rozproszenia zabudowy przez rozwój budownictwa na zasadzie dogęszczania istniejących jednostek osadniczych,
- organizacja przestrzeni publicznej, miejsc wypoczynku, rekreacji, skwerów, placów, zieleni urządzonej,
- poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrona wód przed zanieczyszczeniami pochodzącymi ze źródeł rolniczych poprzez wdrożenie i przestrzeganie zasad Dobrej Praktyki Rolniczej, np. nie nawożenie, nie składowanie nawozów i kiszzonek w pobliżu cieków,
- poprawa stanu powietrza atmosferycznego i dbałość o wpływ na zmiany klimatu poprzez zwiększenie stopnia wykorzystania OZE, termomodernizację budynków, obiektów użyteczności publicznej i siedzib przedsiębiorstw.
- ochrona terenów szczególnie ważnych z punktu widzenia publicznych celów ponadlokalnych i lokalnych jak: realizacja inwestycji komunalnych, usług publicznych, infrastruktury technicznej, realizacji dróg.

10.2. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowane terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określoną powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekomendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych na obszarze gminy Krzeszów można wymienić:

Infrastruktura komunikacyjna:

- budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych, zaplecza technicznego typu miejsca postojowe, elektryczne stacje ładowania rowerów itp.),

- modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp energooszczędnych),
- budowa, przebudowa modernizacja, sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów,
- budowa stacji ładowania pojazdów elektrycznych,
- modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników.

Infrastruktura rekreacyjno-sportowa:

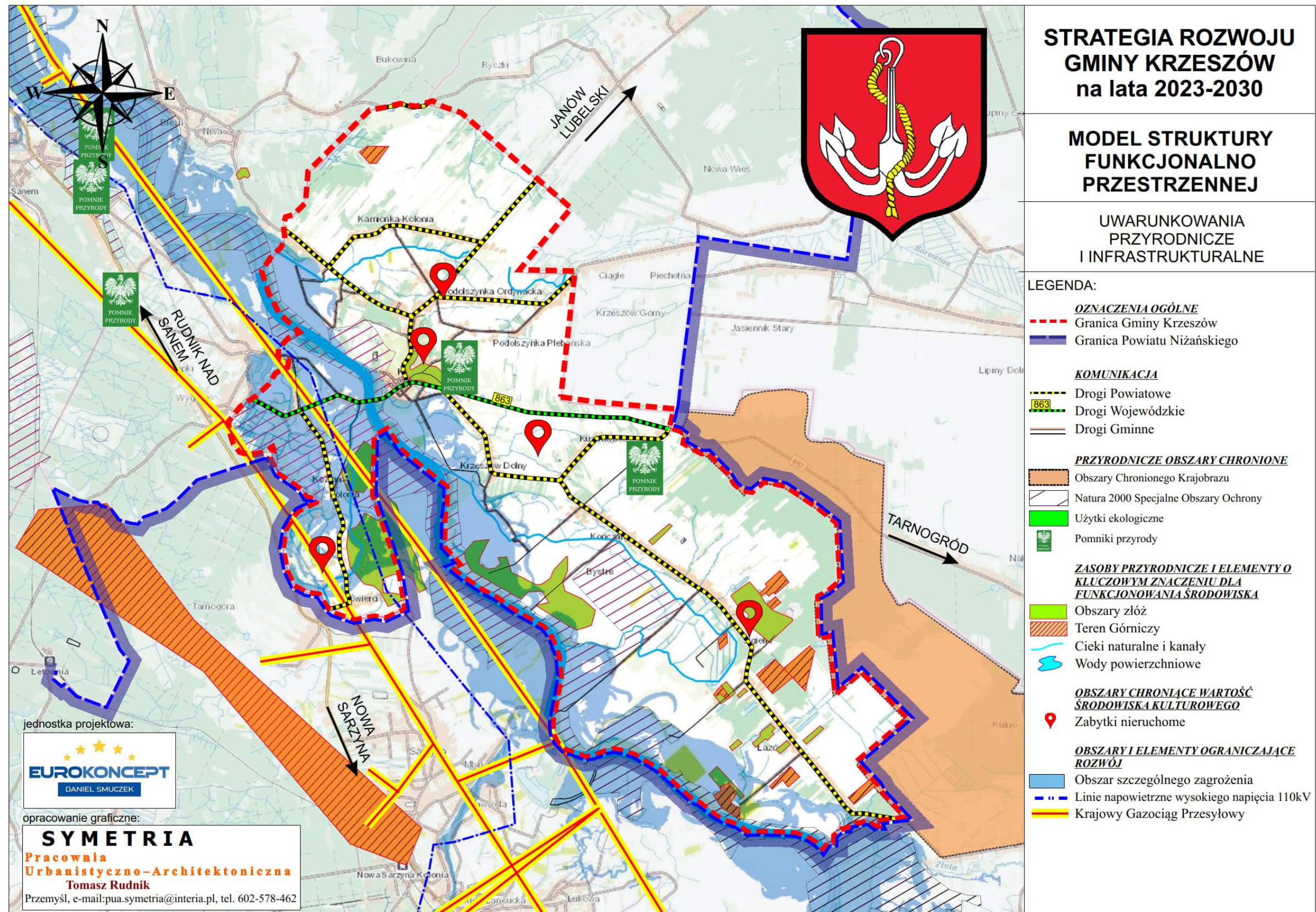
- rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej,
- modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych.

Infrastruktura techniczna i przestrzeń publiczna:

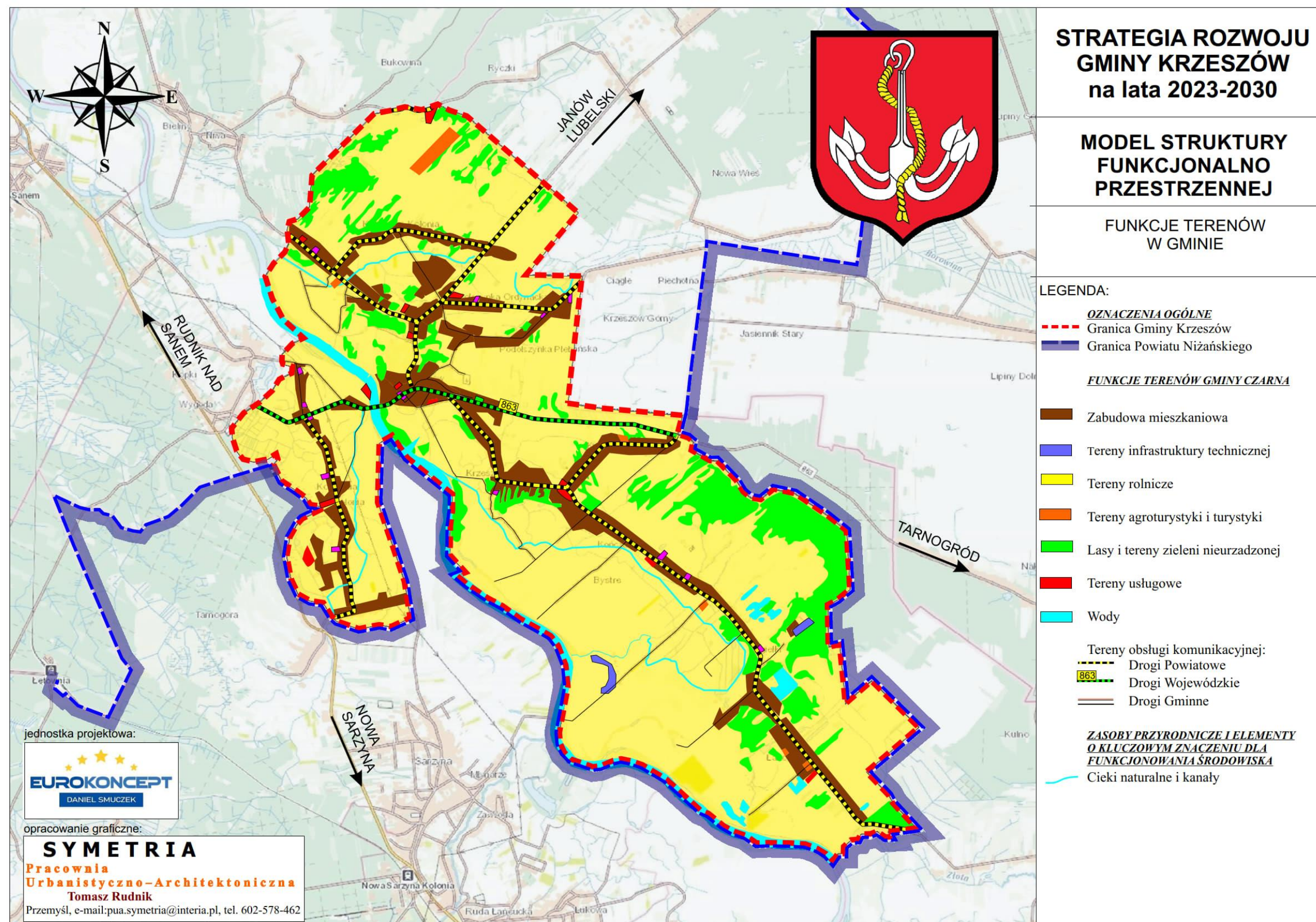
- inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną:
 - budowa oraz rozbudowa sieci kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących,
 - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
 - modernizacja oczyszczalni ścieków, przepompowni ścieków oraz stacji uzdatniania wody wraz z hydroforniami,
- rozwój odnawialnych źródeł energii,
- termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej.

Infrastruktura społeczna:

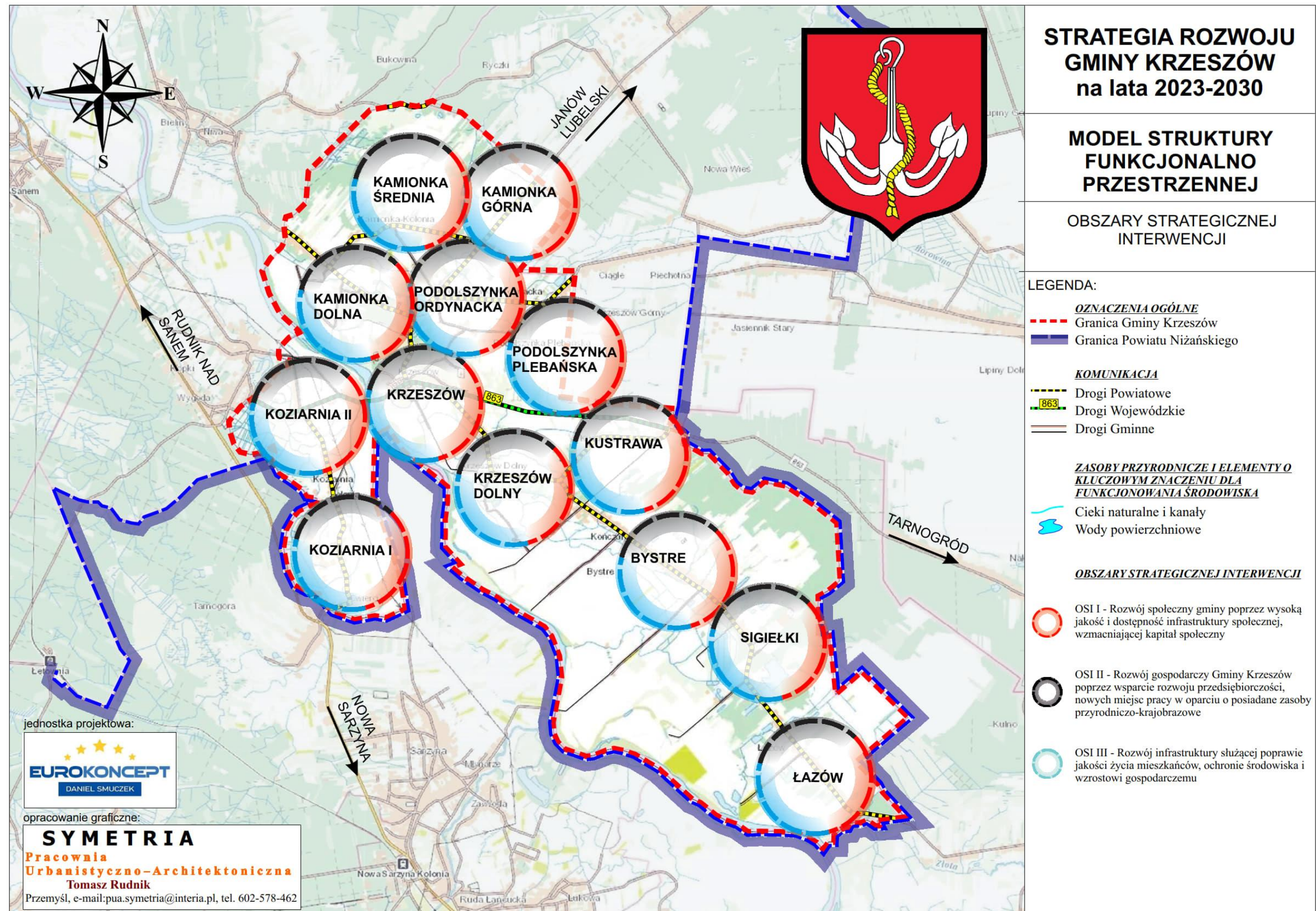
- niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności budynkach użyteczności publicznych,
- modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowej,
- budowa infrastruktury społecznej.

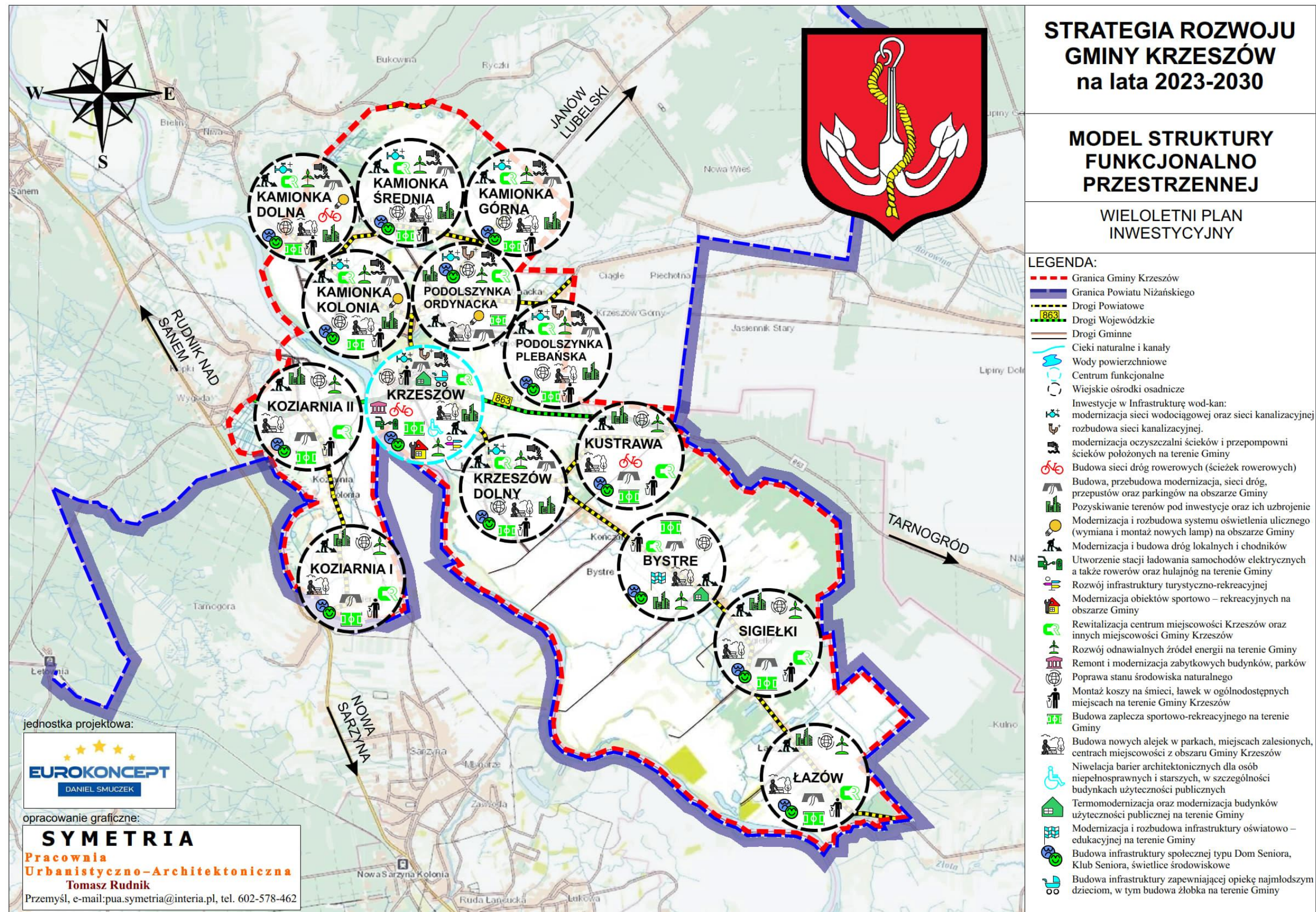

Źródło: Opracowanie własne

Źródło: Opracowanie własne

Źródło: Opracowanie własne

10.3. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań

Gmina Krzeszów położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji zostały przeanalizowane następujące dokumenty:

- **Strategia Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.);**
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030);**
- **Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030”.**

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego). Szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny;
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna, łącząca inwestycje - w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub dotyczące zasobów ludzkich, finansowane z różnych źródeł lub przez rozwiązania regulacyjne.

1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

- **Wschodnia Polska**

Wschodnia część kraju w największym stopniu skupia obszary zagrożone marginalizacją, a jej województwa - lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie - znajdują się w grupie regionów o zdecydowanie niższym poziomie konkurencyjności w porównaniu do średniej w Unii Europejskiej. **W zasięgu OSI Wschodnia Polska znajduje się gmina Krzeszów.**

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

2. OSI Regionalne - Strategia rozwoju województwa - Podkarpackie 2030

Gmina Krzeszów wpisuje się w następujące priorytety:

- **7.3. Obszary wymagające szczególnego wsparcia w kontekście zrównoważonego rozwoju,**

w szczególności w następujące kierunki działań:

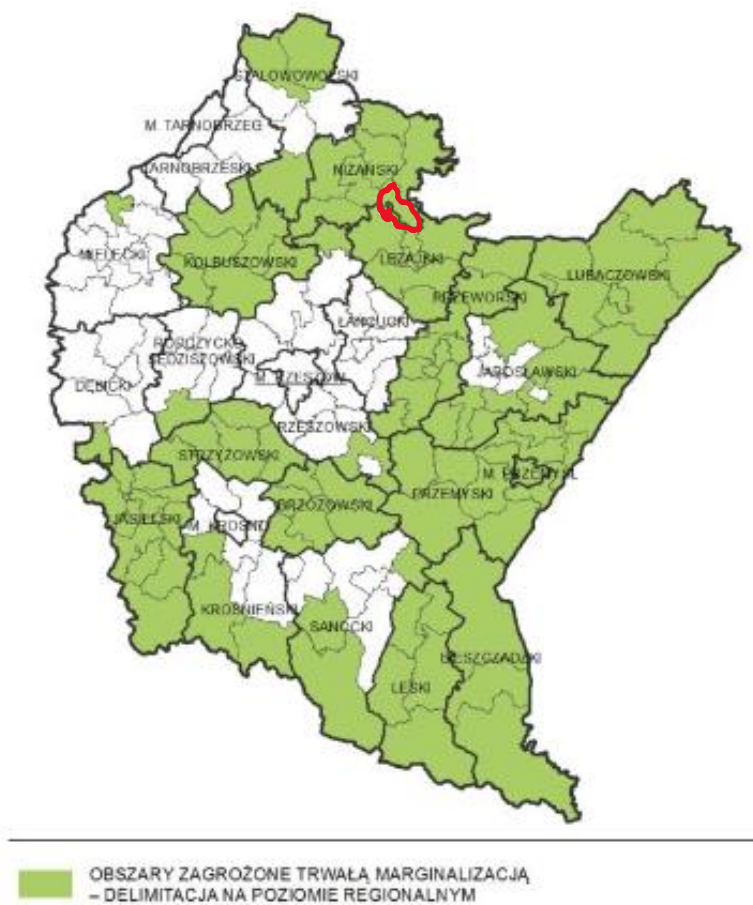
7.3.1. Wzmocnienie szans rozwojowych obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją województwie

Polityka regionu dąży do realizacji zasad zrównoważonego rozwoju, która obliuguje do kierunkowania działań na zapewnienie mieszkańcom pełnego pakietu możliwości rozwojowych niezależnie od miejsca zamieszkania. Podejmowane działania mają identyfikować i wzmacniać czynniki rozwojowe obszarów o słabszych perspektywach rozwojowych, wynikających ze struktury społeczno-gospodarczej, peryferyjnego położenia bądź utraty dotychczasowych funkcji. Oczekiwanymi celami będzie m.in. zwiększenie zasobów infrastrukturalnych w strategicznych sektorach, zdynamizowanie rozwoju społeczno-gospodarczego w oparciu o lokalne potencjały, rozwój przedsiębiorczości i innowacyjności, poprawa dostępu do podstawowych usług publicznych, zniwelowanie wykluczenia transportowego.

Zakładane działania:

- rozwój sektora w turystyki prywatnych w oparciu o lokalne zasoby;
- aktywizacja lokalnych inicjatyw gospodarczych i społecznych, poprzez wykorzystanie potencjału podmiotów publicznych, prywatnych, organizacji pozarządowych i mieszkańców;
- pobudzanie procesów rozwojowych poprzez zapewnienie lepszej dostępności komunikacyjnej na zewnątrz, w tym rozwój infrastruktury drogowej łączącej się z węzłami sieci dróg szybkiego ruchu oraz infrastruktury kolejowej;
- włączenie komunikacyjne obszarów o utrudnionej dostępności;
- dostosowanie infrastruktury technicznej (energetycznej, telekomunikacyjnej, wodnokanalizacyjnej) i społecznej, warunkującej rozwój gospodarczy i wyższą jakość życia mieszkańców;
- wzmocnienie roli instytucji publicznych jako inicjatora nawiązywania partnerstw, współpracy z innymi instytucjami publicznymi, społeczeństwem i innymi interesariuszami na rzecz rozwoju regionu;
- intensyfikacja działań w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska przyrodniczego.

Mapa 23 Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny

Źródło: Strategia rozwoju województwa – Podkarpackie 2030

7.4.2. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich

Rozwój obszarów wiejskich należy oprzeć na wykorzystaniu zróżnicowanych potencjałów rozwojowych, wzmocnieniu sektora rolnictwa, jak również pozarolniczych specjalizacji gospodarczych. Strategicznym działaniem jest również aktywizowanie społeczności do podejmowania działalności gospodarczej wykorzystującej endogeniczne zasoby obszaru jako elementu konkurencyjności i zwiększenia dochodów ludności.

Zakładane działania:

- promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych) w celu powstawania alternatywnych źródeł dochodów;
- aktywizacja lokalnych społeczności ukierunkowana na rozwój przedsiębiorczości jako element wzrostu dochodów ludności wiejskiej;
- kreowanie postaw przedsiębiorczych i lokalnych inicjatorów działalności gospodarczej;
- wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnej oraz centrów produkcyjno-usługowych,
- rozwój funkcji turystycznych, kompleksowo wykorzystujących lokalne zasoby i specjalizacje.

7.4.3. Integracja i aktywizacja społeczności wiejskiej w aspekcie społecznym i kulturowym

Kluczowym czynnikiem determinującym inicjowanie procesów rozwoju obszarów wiejskich jest wielokierunkowa aktywizacja społeczności lokalnej. Podniesienie poziomu życia zależy od właściwej identyfikacji potrzeb i możliwości danego obszaru, w który to proces należy włączyć lokalną społeczność. Grupy społeczne powinny także współuczestniczyć w zarządzaniu lokalnymi zasobami. Istotne jest również oddolne zaangażowanie się społeczności w partnerstwa regionalne i ponadregionalne, a nawet międzynarodowe.

Zakładane działania:

- wsparcie mieszkańców w realizacji działań wynikających z lokalnych dokumentów strategicznych mających na celu wzmocnienie tożsamości regionalnej;
- podejmowanie współpracy na rzecz integracji społeczności lokalnej w planowaniu wspólnych działań i podejmowaniu wyzwań rozwojowych;
- poszerzenie i wzbogacenie oferty kulturalnej i usług czasu wolnego opartych na lokalnych zasobach przyczyniające się do zwiększenia poczucia tożsamości mieszkańców obszarów wiejskich, integracji społecznej i aktywizacji, szczególnie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa, przyczyniającej się do wykreowania produktów charakterystycznych dla poszczególnych miejscowości w oparciu o istniejące zasoby;
- promocja regionalnych specjalizacji w rolnictwie, jego otoczeniu i rybactwie (winiarstwo, pszczelarstwo itp. oraz usługi socjalne i rzemiosło, handel, przetwórstwo produktów rolnych, rękodzieło itp.);
- upowszechnianie dobrych praktyk przez społeczność lokalną na płaszczyźnie międzyregionalnej i międzynarodowej; wzmocnienie powiązań funkcjonalnych obszarów wiejskich z lokalnymi ośrodkami osadniczymi.

7.4.4. Racjonalizacja przestrzeni wiejskiej

Jakość przestrzeni obszarów wiejskich warunkuje możliwość i efektywność działań prorozwojowych. Dlatego też, gospodarka przestrzenna obszarów wiejskich powinna być określona w opracowaniach urbanistycznych, aby zapewnić racjonalne wykorzystanie przestrzeni i zasobów endogenicznych, przy zachowaniu walorów krajobrazowych i przyrodniczych. Należy również dążyć do zachowania zgodności z dokumentami planistycznymi sporządzanymi dla obszarów sąsiednich.

Zakładane działania:

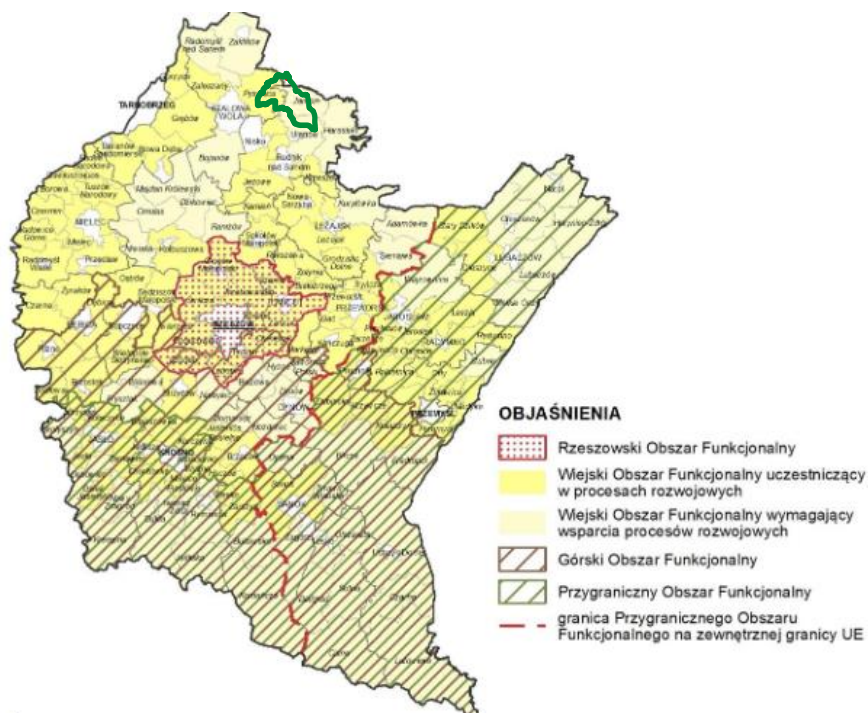
- dostosowanie przestrzeni wiejskiej do potrzeb gospodarczych i społecznych mieszkańców;
- efektywne wykorzystanie przestrzeni poprzez rozwój funkcji rekreacyjnej, sportowej i społeczno-kulturalnej obejmującej budowę i adekwatne wyposażenie obiektów;
- poprawa funkcjonalności i estetyki przestrzeni wiejskiej uzyskana poprzez wspieranie projektów mających na celu urządzenie i porządkowanie terenów zielonych, parków lub innych miejsc wypoczynku.

3. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030:

Gmina Krzeszów jest położona na terenie następujących obszarów funkcjonalnych o znaczeniu ponadregionalnym, określonych w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030:

- Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego, a w ramach jego – Wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych

Mapa 26 Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego - Perspektywa 2030

- **Wiejski obszar funkcjonalny uczestniczący w procesach rozwojowych**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

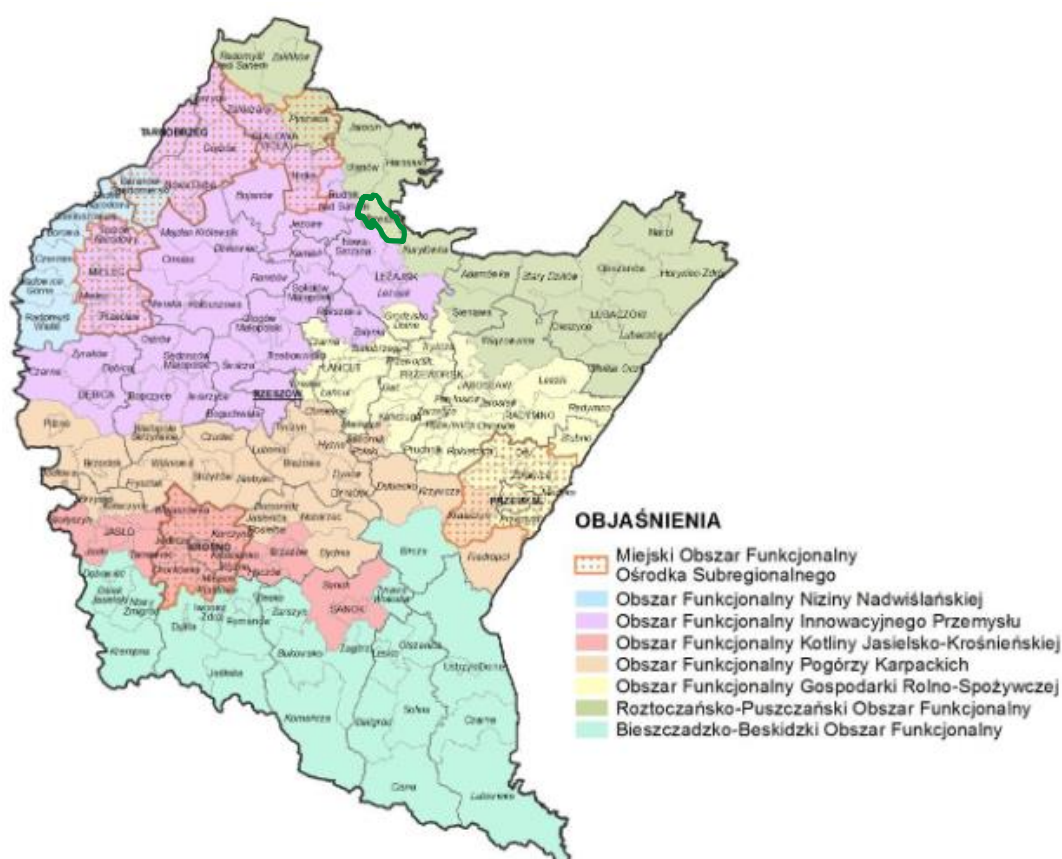
- 1) rozwój gospodarki rolnej, leśnej oraz działalności pozarolniczej;
- 2) rozwój kapitału ludzkiego oraz wzrost poziomu życia mieszkańców;
- 3) poprawa dostępności komunikacyjnej obszaru w wymiarze lokalnym, regionalnym, krajowym i transgranicznym;
- 4) wzmocnienie powiązań obszarów wiejskich z ośrodkami miejskimi – włączenie terenów wiejskich otaczających miasta w procesy rozwojowe;
- 5) ochrona terenów o najwyższych walorach przyrodniczych i krajobrazowych;
- 6) racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego;
- 7) rozwój infrastruktury technicznej i transportowej.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) zagospodarowanie terenów wiejskich umożliwiające wzrost towarowości w rolnictwie;
- 2) rozwój powiązań komunikacyjnych drogowych i kolejowych, poprawiający wewnętrzną i zewnętrzną dostępność obszaru;
- 3) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 4) rozwój rolnictwa dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;
- 5) rozwój i modernizacja bazy usług publicznych,
- 6) poprawa wyposażenia obszaru w infrastrukturę techniczną i transportową

Oprócz obszarów funkcjonalnych o charakterze ponadregionalnym, w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego – Perspektywa 2030 w celu identyfikacji obszarów o różnych priorytetach rozwojowych oraz określenia niezbędnych działań służących optymalnemu wykorzystaniu ich potencjałów dla rozwoju województwa, wyznaczone zostały obszary funkcjonalne o charakterze regionalnym, które charakteryzują się wspólnymi uwarunkowaniami i przewidywanymi jednolitymi celami rozwoju. Gmina **Krzeszów** położona jest na terenie Rostoczańsko – Puszczańskiego obszaru funkcjonalnego.

Mapa 27 Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Podkarpackiego Perspektywa 2030

- **Rostoczańsko – Puszczański obszar funkcjonalny**

Wiodące kierunki zagospodarowania:

- 1) rozwój turystyki poznawczo-wypoczynkowej i kwalifikowanej opartej na lokalnych walorach przyrodniczych i kulturowych;
- 2) poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej obszaru;
- 3) ochrona zasobów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego;
- 4) utrzymanie i rozwój funkcji uzdrowiskowych Rostocza;
- 5) rozwój zrównoważonej gospodarki leśnej i rolnej;
- 6) rozwój bazy przetwórstwa rolno-spożywczego;
- 7) wznowienie eksploatacji złóż siarki;
- 8) ochrona obszaru przed powodzią.

Zasady i warunki zagospodarowania:

- 1) rozbudowa i modernizacja istniejącej infrastruktury turystycznej;
- 2) rozbudowa istniejących oraz budowa nowych szlaków drogowych oraz modernizacja istniejących linii kolejowych;
- 3) ochrona walorów leczniczych i klimatycznych uzdrowiska Horyniec-Zdrój;
- 4) rozwój rolnictwa ekologicznego dostosowanego do lokalnych warunków, poprawa struktury agrarnej gospodarstw;

- 5) rewaloryzacja historycznych układów urbanistycznych świadczących o unikatowej historii i kulturze obszaru;
- 6) ochrona krajobrazów i przyrody obszaru;
- 7) zapobieganie procesom suburbanizacji i rozpraszania zabudowy powodującym degradację otwartych terenów wiejskich przydatnych dla rolnictwa przez intensyfikację użytkowania terenów zainwestowanych;
- 8) uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej oraz zagospodarowanie terenów sprzyjające naturalnej retencji wód powierzchniowych;
- 9) zagospodarowanie terenu kopalni siarki Basznia przy uwzględnieniu aspektów prawno-środowiskowych i ekologicznych;
- 10) uwzględnienie przy zagospodarowaniu terenów ograniczeń związanych z położeniem na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.

4. OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030

W ramach Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 wyodrębniono trzy cele strategiczne, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- **Cel strategiczny 1:** Rozwój społeczny gminy poprzez wysoką jakość i dostępność infrastruktury społecznej, wzmacniającą kapitał społeczny
- **Cel strategiczny 2:** Rozwój gospodarczy Gminy Krzeszów poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy w oparciu o posiadane zasoby przyrodniczo-krajobrazowe
- **Cel strategiczny 3:** Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie środowiska i wzrostowi gospodarczemu

Cele te powiązane są ze zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym *mapę nr 26 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzeszów - Obszary strategicznej interwencji* w podrozdziale 10.2 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzennej gminy. Z kolei działania planowane do realizacji w ramach wyznaczonych obszarów strategicznym, w ujęciu graficznym przedstawia *mapa nr 27 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Krzeszów- Zakres planowanych działań w obszarach strategicznej interwencji*.

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

11.1. System realizacji strategii

W procesie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 niezmiernie ważnym elementem jest jej monitoring. Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej strategii jest obowiązek pracowników Urzędu oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za

które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego m.in. program ochrony środowiska, gminny program opieki nad zabytkami, strategia rozwiązywania problemów społecznych, strategia rozwoju kultury czy programy jednoroczne.

Wdrażając strategię, gmina Krzeszów będzie dbała o dobrą współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, otoczeniem społeczno-gospodarczym, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego.” Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwi także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Podstawę do podjęcia działań naprawczych i ewentualnej aktualizacji strategii będzie stanowił system monitorowania i ewaluacji. Aktualizacja strategii następować będzie w przypadku, gdy: stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do strategii nowego zadania, zmiany harmonogramu realizacji, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Wprowadzenie ewentualnych poprawek i aktualizacji strategii będzie wymagało przyjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy Krzeszów, tak aby program mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. W celu zachowania przejrzystości strategii wszelkie zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian.

Jednocześnie wszelkie zmiany w dokumencie strategicznym będą musiały posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne. W trakcie wdrażania strategii będą mogli być również uwzględnieni dodatkowi partnerzy (zupełnie nowi, jak i zastępujący dotychczas funkcjonujących w strategii). Akceptowane będą te inicjatywy, które mogą się przyczynić do sukcesu wdrożenia dokumentu.

Nie przewiduje się zmiany celów strategicznych w całym horyzoncie strategii. Procedura aktualizacji strategii obejmuje następujące elementy:

- zgłoszenie przez interesariuszy (mieszkańcy, podmioty działające na obszarze gminy) przedsięwzięć/kierunków działań przyczyniających się do realizacji celów strategii lub innej proponowanej zmiany. Propozycje będzie można zgłaszać w formie pisemnej do Urzędu Gminy Krzeszów przy wykorzystaniu karty projektu oraz formularza zgłaszania uwag umieszczonych na stronie internetowej gminy oraz dostępnych w ww. urzędzie,
- weryfikacja zgłoszonych przedsięwzięć - kierunków działań lub propozycji innych zmian przez jednostkę, wydział bądź pracownika odpowiedzialnego za aktualizację strategii,
- podjęcie decyzji o włączeniu lub odmowie włączenia zgłoszonych działań/kierunków działań bądź innej proponowanej zmiany do strategii oraz konieczności jej aktualizacji,
- przyjęcie odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy Krzeszów.

11.2 Wdrażanie Strategii

Za wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2022-2030 odpowiedzialny jest Wójt Gminy Krzeszów, który corocznie składa Radzie Gminy Krzeszów sprawozdanie z jej realizacji. Wójt odpowiedzialny jest ponadto za bieżący nadzór nad realizacją Strategii, dbałość o zagwarantowanie środków finansowych na jego skuteczną realizację oraz pozyskanie zewnętrznych źródeł finansowania, a także podejmowanie decyzji o potrzebie dokonania zmian dokumentu.

Wójt Gminy Krzeszów oraz Rada Gminy Krzeszów, jako Samorząd Gminy będą zaangażowani w realizację Strategii poprzez następujące obszary aktywności:

- **OBSZAR BEZPOŚREDNICH KOMPETENCJI** - Samorząd jest odpowiedzialny za programowanie i późniejszą koordynację wdrażania dokumentu strategicznego. Główna jego rola sprowadza się do sprawowania funkcji strategiczno-kontrolnej nad wdrażaniem Strategii. Równolegle Samorząd jest wykonawcą działań przypisanych kompetencyjnie tej jednostce samorządu terytorialnego i wykonuje je w ramach własnych struktur (Urząd Gminy Krzeszów i gminne jednostki organizacyjne) bądź we współpracy z jednostkami autonomicznymi wobec samorządu lokalnego.
- **OBSZAR POŚREDNIEGO ODDZIAŁYWANIA** - obejmuje animacje projektów i działań, które finalnie realizowane będą przez partnerów społeczno-gospodarczych. W przypadku przedsięwzięć podejmowanych wspólnie przez Samorząd Gminy Krzeszów z innymi partnerami społeczno-gospodarczymi, Samorząd może zapewnić udział i realizację roli lidera w partnerstwie oraz partycypację finansową.

Zgodnie z właściwością gminy, zarządzanie i koordynacja wdrażania Strategii prowadzona będzie w strukturach organizacyjnych Urzędu Gminy Krzeszów w ramach Stanowiska ds. pozyskiwania funduszy pomocowych w ramach swoich kompetencji.

Do zadań pracownika będzie należało:

- przygotowanie, koordynowanie oraz wdrażanie przedsięwzięć ujętych w ramach wykazu kierunków działań służących realizacji celów Strategii,
- uaktualnianie i kontynuacja procesu planowania, także w odniesieniu do poszerzenia Strategii o działania uwzględniające inne kategorie,
- dalsze programowanie procesów rozwojowych, wykraczających poza okres realizacji niniejszego dokumentu strategicznego (tj. po roku 2030),
- koordynowanie, animowanie i inspirowanie działań społeczności lokalnej służących wdrożeniu zamierzeń Strategii,
- monitorowanie realizacji i ewaluacja procesu wdrażania Strategii;
- przygotowywanie sprawozdań i dokonywanie wewnętrznej oceny efektów wdrażania Strategii,
- harmonizowanie i poszerzanie partnerstwa,
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania działań.

Zespół pracowników Urzędu Gminy na potrzeby corocznego obowiązkowego Raportu o stanie gminy (do końca maja) będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji Strategii w poprzednim roku, zawierające informacje o zadaniach ukończonych, zadaniach będących w trakcie wykonywania oraz zadaniach nierozpoczętych wraz z wyjaśnieniem przyczyn ewentualnych opóźnień. Konsekwencją wniosków, zawartych w sprawozdaniu może być propozycja nanoszenia zmian w dokumencie, polegających na przykład na zmianach terminów, usuwaniu, czy też dodawaniu określonych zapisów.

W proces opracowania, wdrażania i monitorowania Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2022-2030 zaangażowane zostały różne grupy podmiotów i instytucji, w tym m.in.:

- Administracja rządowa – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska;
- Administracja samorządowa – w tym m.in. sąsiednie gminy i Zarząd Województwa Podkarpackiego;
- Instytucje i podmioty sektora społecznego – w tym m.in. organizacje pozarządowe, organizacje społeczne, fundacje;
- Instytucje i podmioty sektora gospodarczego- w tym m.in. przedsiębiorstwa, grupy producentów oraz instytucje otoczenia biznesu.

Istotną rolę we wdrażaniu Strategii będą odgrywali partnerzy społeczno-gospodarczy, w tym m.in. jednostki sektora publicznego (administracja rządowa, samorządowa) i organizacje sektora społecznego, instytucje i organizacje sektora gospodarczego (adekwatnie do zakresu ich kompetencji) i inne. Przedmiotowa rola sprowadzać się będzie w głównej mierze do realizacji projektów własnych poszczególnych podmiotów, jak również inicjowanie działań na rzecz zmian organizacyjnych czy legislacyjnych tak, by rozwiązania systemowe wspierały realizację ustaleń Strategii. Na szczególną uwagę zasługuje tu również idea partnerstwa, której głównym zamierzeniem jest uzyskanie efektu synergii prowadzonych działań. Dlatego też partnerstwa zawierane w celu realizacji różnego rodzaju zamierzeń będą stanowiły niezwykle istotny mechanizm włączania partnerów społeczno-gospodarczych w proces rozwoju lokalnego.

11.3 System monitorowania i ewaluacji Strategii

Monitoring jest systematycznym i szczegółowym badaniem realizacji Strategii. Koncentruje się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania działań i zadań realizacyjnych w odniesieniu do przyjętego planu oraz stopnia osiągnięcia produktów i rezultatów. Monitoring przeprowadzany powinien być w trakcie realizacji i obejmuje: harmonogram, budżet oraz weryfikację zaplanowanych rezultatów poszczególnych zadań. Za monitoring odpowiada Pracownik na stanowisku ds. pozyskiwania funduszy pomocowych Urzędu Gminy Krzeszów.

Monitorowanie realizacji Strategii powinno odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie rocznych raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów. Monitoring obejmuje następujące działania:

- zbieranie i analizowanie danych,
- formułowanie wniosków, tworzenie raportów i ewaluację.

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2022-2030:

Ewaluacja jest cyklicznym badaniem wybranych elementów strategii i powinna się koncentrować na stopniu realizacji celów strategicznych oraz spełnienia wizji strategicznej. Ewaluacja powinna następować w kluczowych momentach realizacji Strategii. Ewaluacja jest przeprowadzana na podstawie danych uzyskanych podczas monitoringu. Monitoring i ewaluacja są, zatem przeprowadzane na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy monitorowania realizacji działań i zadań, drugi monitorowania i ewaluacji osiągania celów strategicznych.

Ewaluacja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje następujące elementy:

- ewaluacja ex-ante - ewaluacja przed rozpoczęciem procesu wdrażania, która oceni trafność założeń oraz sposobów realizacji,
- ewaluacja on-going - ewaluacja w trakcie realizacji, w połowie wdrażania, która oceni poziom realizacji celów strategicznych oraz zidentyfikuje czynniki mające wpływ na

realizację zaplanowanych działań strategicznych,

- ewaluacja ex-post - ewaluacja po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, która podsumuje efekty działań strategicznych oraz pozwoli na wyciągnięcie wniosków, które winny stanowić jedną z podstaw dotyczących dalszych kierunków rozwoju oraz do podjęcia działań mających na celu ulepszenie procesu strategicznego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym.

Ocena zawarta ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,
- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania Strategii należy posłużyć się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz wskaźnikami własnymi. Przykładowe wskaźniki wskazano w rozdziale 8 Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2022-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju gminy osiągnięcia celów. Wskazane wskaźniki stanowią katalog otwarty. Dobór właściwych wskaźników rezultatu, produktu oraz oddziaływania umożliwi efektywne monitorowanie procesu wdrażania Strategii, w tym:

- wskaźniki produktu – określają bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. długość wybudowanych dróg gminnych);
- wskaźniki rezultatu – określają bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno-ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu (np. liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej);

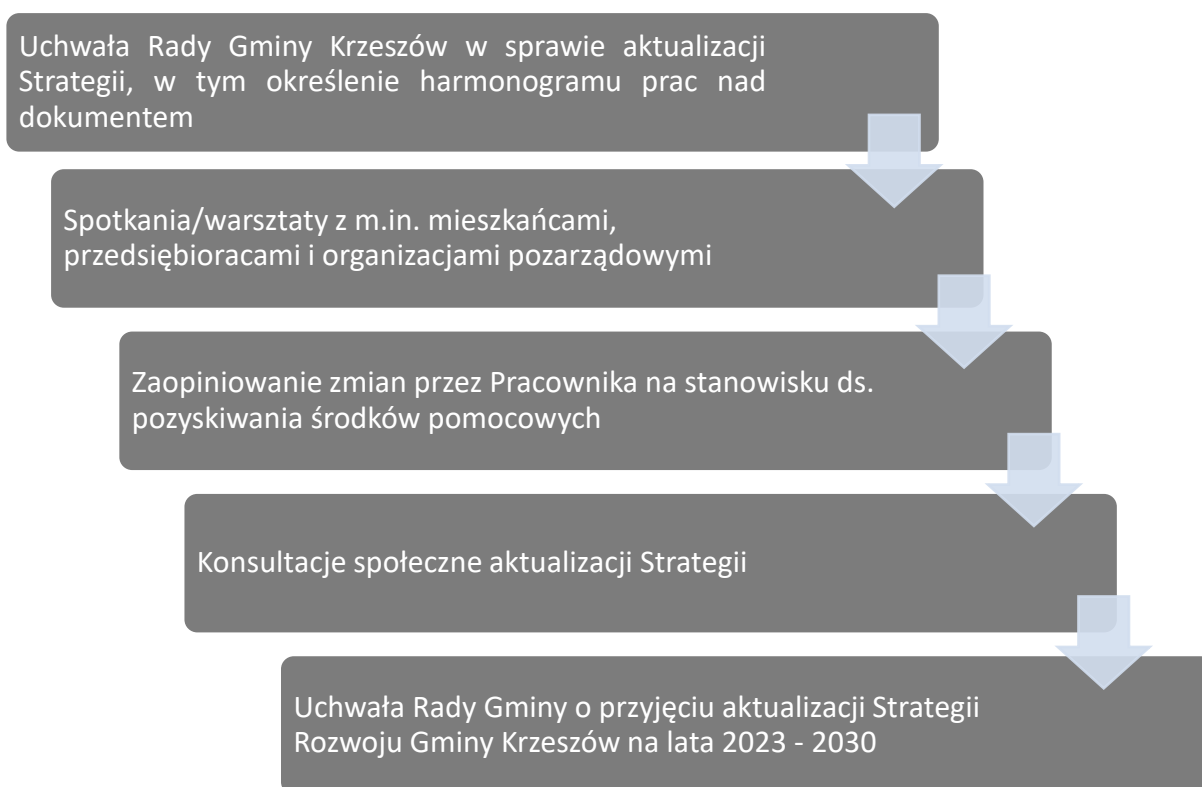
wskaźniki oddziaływania – określają długookresowy wynik realizacji strategii (np. poprawa sytuacji na rynku pracy).

11.4 Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii

W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji gminy podczas monitorowania i ewaluacji Strategii, konieczna jest aktualizacja dokumentu. W tym celu niezbędne jest zaangażowanie m.in. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, organizując spotkania/warsztaty mające na celu zaktualizowania celów i kierunków działań gminy. Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Pracownika na stanowisku ds. pozyskiwania funduszy pomocowych w trakcie ewaluacji. Pomysł

i nowe projekty powinny być zamieszczane w Karcie Projektu, która powinna zawierać minimum składające się z następujących elementów: nazwa, podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, opis zadania, cel, termin realizacji, koszty, źródła finansowania, zgodność ze Strategią, wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania oraz wskazanie osoby zgłaszającej projekt.

W przypadku zasadniczych zmian celów i kierunków rozwoju gminy Krzeszów, należy uchwałą Rady Gminy Krzeszów zaktualizować zapisy Strategii. Aktualizacja Strategii powinna odbywać się według poniższego schematu:

11.5 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny” luty 2021 r.) jako dokumenty wykonawcze względem strategii rozwoju, należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030. Zaleca się również wykorzystanie odpowiednich wskaźników niniejszej Strategii w procedurze monitorowania strategii rozwoju gminy.

Do dokumentów wykonawczych dla strategii rozwoju gminy należą m.in.:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,

- Lokalny program rewitalizacji/Gminny program rewitalizacji,
- Program ochrony środowiska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Gminny program opieki nad zabytkami,
- Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

RAMY FINANSOWE ORAZ ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Ramy finansowe Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów 2023-2030 posiadają jedynie charakter prognostyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z **rozdziału 9 Wieloletni Plan Inwestycyjny** szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

Cel strategiczny 1 Rozwój społeczny gminy poprzez wysoką jakość i dostępność infrastruktury społecznej, wzmacniające kapitał społeczny 60 500 000 zł	Cel strategiczny 2 Rozwój gospodarczy Gminy Krzeszów poprzez wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, nowych miejsc pracy w oparciu o posiadane zasoby przyrodniczo-krajobrazowe 20 000 000 zł
Cel strategiczny 3 Rozwój infrastruktury służącej poprawie jakości życia mieszkańców, ochronie środowiska i wzrostowi gospodarczemu 26 900 000 zł	

Cele strategiczne i operacyjne opracowane w ramach niniejszej Strategii, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych gmin oraz ze środków zewnętrznych. Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy m.in. środki z:

- Funduszy Europejskich dla Podkarpacia na lata 2021-2027,
- krajowych programów w zakresie funduszy europejskich,
- Wspólnej Polityki Rolnej (WPR 2021-2027),
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych
- dofinansowania od Wojewody Podkarpackiego,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- pożyczek i kredytów bankowych,
- środków własnych.

Nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez gminę Krzeszów dotacji na działania służące stricte realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tych możliwości w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władz samorządowych i ich aktywności w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych. Poniżej prezentujemy poszczególne programy mogące stanowić źródło finansowania projektów opisanych w Strategii.

- **Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej:**

- Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS),
- Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG),
- Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS),
- Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC),
- Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej (FEPW),
- Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027,
- Krajowy Plan Odbudowy,
- inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. Erasmus+, LIFE, Cyfrowa Europa, Interreg) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (Norweski Mechanizm Finansowy oraz Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego).

- **Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych**

Poza środkami wsparcia UE samorządy i ich interesariusze (m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) będą mogli ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych**, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+**, **Program „Aktywni+” na lata 2021-2025**; w zakresie kultury, itd.

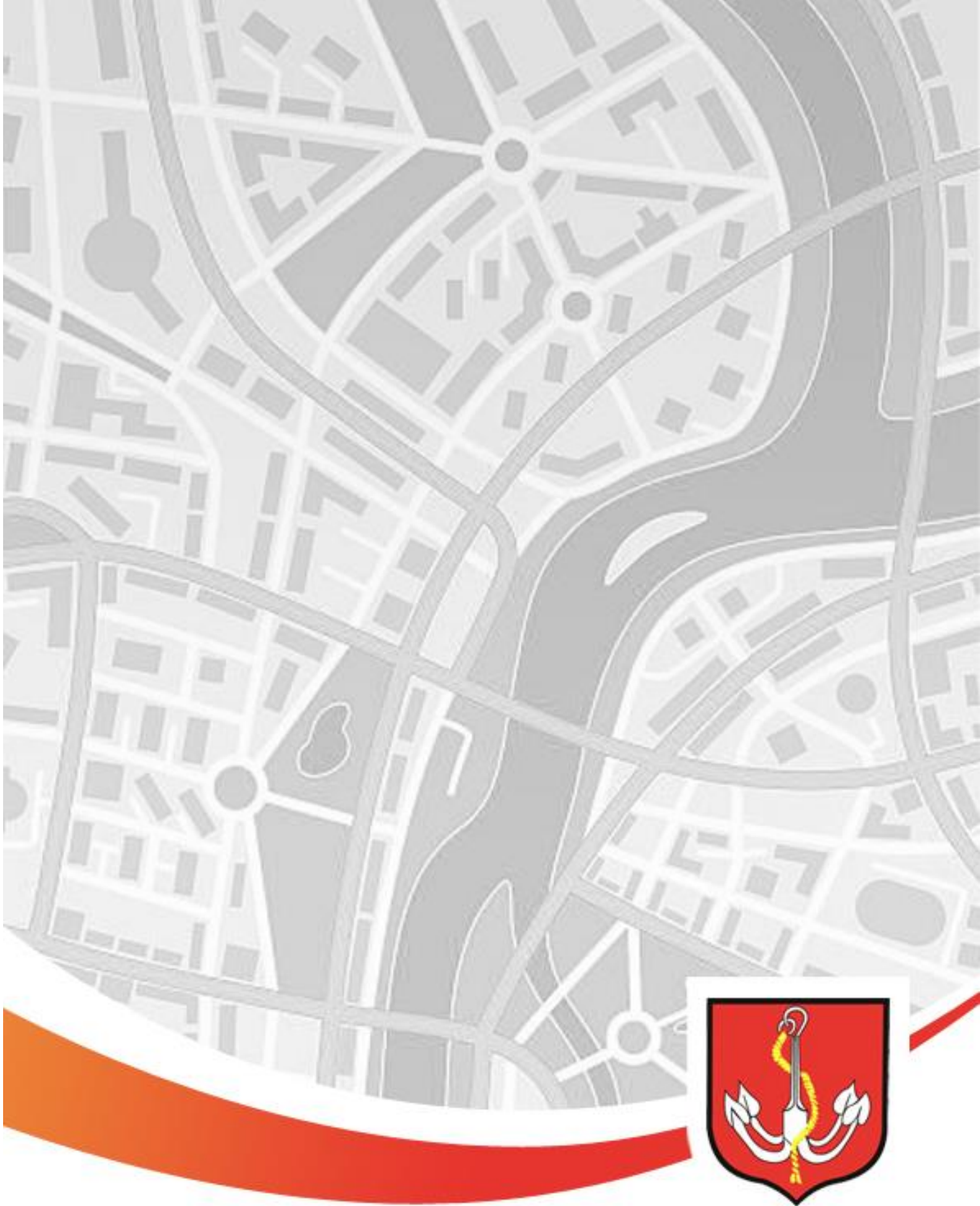
Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom. Należy zakładać, że w okresie realizacji Strategii, pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach Strategii wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników Urzędu Gminy Krzeszów co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

SPIS TABEL

Tabela 1	Powierzchnia gmin powiatu nizańskiego oraz ich udział w powierzchni powiatu.....	14
Tabela 2	Liczba ludności oraz średnia gęstość zaludnienia gmin powiatu nizańskiego w 2017 i 2021 roku.....	16
Tabela 3	Struktura mieszkańców gminy Krzeszów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2021 roku.....	21
Tabela 4	Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego oraz w województwie podkarpackim w 2021 roku	22
Tabela 5	Prognoza ludności gminy Krzeszów na lata 2017-2030	24
Tabela 6	Ruch naturalny i wędrownikowy w gminie Krzeszów w latach 2017-2030	25
Tabela 7	Liczba uczniów w szkołach podstawowych, gimnazjum oraz oddziałach przedszkolnych na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021.....	26
Tabela 8	Liczba uczniów i liczba oddziałów w szkołach i przedszkolach, oddziałach przedszkolnych w roku szkolnym 2021/2022	27
Tabela 9	Zatrudnienie kadry pedagogicznej (wymiar etatów) w poszczególnych placówkach w roku szkolnym 2021/2022, w podziale na stopnie awansu zawodowego	27
Tabela 10	Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych placówkach oświatowych na terenie gminy Krzeszów w 2022 roku	28
Tabela 11	Dane dotyczące opieki zdrowotnej w gminie Krzeszów w 2017 oraz 2021 roku.....	29
Tabela 12	Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego i województwa podkarpackiego w roku 2021	33
Tabela 13	Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Krzeszów oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2017-2021.....	35
Tabela 14	Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie gminy Krzeszów w roku 2018 i 2020.....	39
Tabela 15	Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu nizańskiego w latach 2019-2020.....	42
Tabela 16	Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia występujące na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2019-2021.....	44
Tabela 17	Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2019-2021.....	44
Tabela 18	Pracujący na terenie gminy Krzeszów w latach 2017 - 2021	46
Tabela 19	Wskaźniki pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku	46
Tabela 20	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie Krzeszów w latach 2017 - 2021....	48
Tabela 21	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Krzeszów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle powiatu nizańskiego według płci.....	49
Tabela 22	Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin powiatu nizańskiego w 2017 i 2021 roku	51
Tabela 23	Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku	52
Tabela 24	Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku	53
Tabela 25	Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru gminy Krzeszów oraz powiatu nizańskiego za lata 2017 i 2021.....	55

Tabela 26	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Krzeszów	56
Tabela 27	Średnia powierzchnia gospodarstw rolnych i użytków rolnych wchodzących w ich skład, struktura użytkowania gruntów przez gospodarstwa rolne, powierzchnia zasiewów wybranych upraw oraz liczba pracujących w gospodarstwach rolnych i źródła dochodów gospodarstw domowych objętych spisem rolnym na terenie gminy Krzeszów	59
Tabela 28	Realizacja budżetu gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021 w zł.....	65
Tabela 29	Kształtowanie się dochodów majątkowych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021	69
Tabela 30	Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021	70
Tabela 31	Powierzchnia gruntów leśnych w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021 ...	73
Tabela 32	Wskaźnik lesistości w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku.....	74
Tabela 33	Charakterystyka jednolitych części wód powierzchniowych na terenie gminy Krzeszów	77
Tabela 34	Charakterystyka jednolitych części wód podziemnych na terenie gminy Krzeszów..	78
Tabela 35	Liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy i decyzji o ustaleniu lokalizacji celu publicznego na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie gminy Krzeszów	87
Tabela 36	Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Krzeszów w roku 2017 i 2021	88
Tabela 37	Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie Krzeszów, powiecie niżańskim i województwie podkarpackim dla roku 2021.....	89
Tabela 38	Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne na terenie gminy Krzeszów w roku 2017 i 2020	89
Tabela 39	Budownictwo mieszkaniowe w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017 - 2021	90
Tabela 40	Wskaźniki dotyczące budownictwa mieszkaniowego w gminie Krzeszów, powiecie niżańskim oraz w województwie podkarpackim dla roku 2021	91
Tabela 41	Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w gminie Krzeszów w roku 2017 oraz 2021	93
Tabela 42	Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w gminie Krzeszów w roku 2017 oraz 2021	96
Tabela 43	Wybrane dane dotyczące sieci gazowej w gminie Krzeszów	99
Tabela 44	Odpady komunalne zebrane na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021	103
Tabela 45	Najważniejsze problemy Gminy Krzeszów	122
Tabela 46	Zgodność celów Strategii Rozwoju Gminy Krzeszów na lata 2023-2030 ze Strategią rozwoju województwa - Podkarpackie 2030.....	140

SPIS MAP

Mapa 1	Gmina Krzeszów na tle województwa podkarpackiego	13
Mapa 2	Gmina Krzeszów na tle powiatu niżańskiego.....	14
Mapa 3	Układ osadniczy gminy Krzeszów	15
Mapa 4	Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku.....	23
Mapa 5	Liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego w roku 2021	34
Mapa 6	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku	42
Mapa 7	Wskaźniki pracujących na 1 tys. ludności w poszczególnych gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku.....	47
Mapa 8	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Krzeszów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu niżańskiego w 2021 roku.....	50
Mapa 9	Przebieg pieszego szlaku Leżajsk - Sandomierz	62
Mapa 10	Sieć szlaku rowerowego „RITA”	63
Mapa 11	Wskaźnik lesistości w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku	75
Mapa 12	Sieć cieków wodnych na terenie gminy Krzeszów.....	76
Mapa 13	Łączne zagrożenie suszą na terenie gminy Krzeszów	80
Mapa 14	Specjalne obszary ochrony siedlisk – Natura 2000 na terenie gminy Krzeszów	82
Mapa 15	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku.....	95
Mapa 16	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku.....	98
Mapa 17	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu niżańskiego w 2021 roku.....	101
Mapa 18	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Krzeszów – Uwarunkowania przyrodnicze i infrastrukturalne	155
Mapa 19	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Krzeszów. – Funkcje terenów w gminie.....	156
Mapa 20	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Krzeszów – Obszar strategicznej interwencji.....	157
Mapa 21	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Krzeszów – Wieloletni Plan Inwestycyjny	158
Mapa 22	Wschodnia Polska	160
Mapa 23	Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – poziom regionalny.....	161
Mapa 24	Obszar objęty Programem Strategicznym „Błękitny San”	162
Mapa 25	Obszary wiejskie województwa podkarpackiego	163
Mapa 26	Obszary funkcjonalne o znaczeniu ponadregionalnym	165
Mapa 27	Obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym	167

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021.....	17
Wykres 2	Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu nizańskiego w roku 2021.....	18
Wykres 3	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021.....	19
Wykres 4	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu nizańskiego w roku 2021	20
Wykres 5	Struktura mieszkańców gminy Krzeszów według trzech grup wiekowych w 2017 oraz 2021 roku.....	21
Wykres 6	Wyniki procentowe z egzaminów ósmoklasisty, przeprowadzonych w 2022 roku w gminie Krzeszów, w powiecie nizańskim oraz w województwie podkarpackim.....	28
Wykres 7	Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy Krzeszów w latach 2017-2021.....	31
Wykres 8	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2017-2021 w województwie podkarpackim, powiecie nizańskim oraz gminie Krzeszów	32
Wykres 9	Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w gminie Krzeszów w latach 2017-2021.....	38
Wykres 10	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku	41
Wykres 11	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Krzeszów w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle gmin powiatu nizańskiego i województwa podkarpackiego w 2021 roku.....	49
Wykres 12	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości na terenie gminy Krzeszów w 2017 i 2021 roku.....	54
Wykres 13	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie gminy Krzeszów	57
Wykres 14	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych oraz ich powierzchnia według grup obszarowych użytków rolnych na terenie gminy Krzeszów oraz powiatu nizańskiego	58
Wykres 15	Dochody na 1 mieszkańca oraz wydatki na 1 mieszkańca w 2017 i 2021 w gminie Krzeszów oraz powiecie nizańskim.....	66
Wykres 16	Struktura dochodów budżetu gminy Krzeszów w roku 2017 i 2021	68
Wykres 17	Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem w gminie Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021	70
Wykres 18	Wysokość pozyskanych przez gminę Krzeszów środków w ramach programów i projektów unijnych w latach 2017-2021	71
Wykres 19	Korzystający z sieci wodociągowej w % ogółu ludności w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku.....	94
Wykres 20	Korzystający z sieci kanalizacyjnej w % ogółu ludności w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku.....	97
Wykres 21	Korzystający z sieci gazowej w % ogółu ludności w gminach powiatu nizańskiego w 2021 roku.....	100
Wykres 22	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów zebranych ogółem na terenie gminy Krzeszów na przestrzeni lat 2017-2021	103
Wykres 23	Ocena poszczególnych sfer życia na terenie gminy (liczba udzielonych odpowiedzi)	106

Wykres 24	Atuty gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)....	107
Wykres 25	Priorytetowe działania do wykonania na terenie gminy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)	108
Wykres 26	Branża gospodarki posiadająca największy potencjał rozwojowy – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi)	109
Wykres 27	Wizytówka gminy w 2030 r. według jej mieszkańców – pytanie wielokrotnego wyboru (liczba udzielonych odpowiedzi).....	109
Wykres 28	Informacje dot. ankietowanych mieszkańców gminy Krzeszów	110

GMINA KRZESZÓW

www.krzeszow.pl

